

Depl.

Fővenyen építetett

HAZ ROMLASA;

avagy

Három Kérdések körül gőgösön futkározó
SAMBAR MATYÁS Jesuita

IN A SZAKADASA.

*Melyben világosan meg-bizonyittatik a Szens
Írásból,*

Hogy a' Pápiſta Vallás né igaz Vallás.

I. Hogy csak az egy Apostoli Vallás igaz, mellyet a' Cálvinisták álhataloson vallanak.

II. Hogy a' Pápisták ellenkeznek a' Sz. Írással, és a' régi igaz Romai Vallással, nem a' Cálvinisták.

Ézdi Vásfárhelyi MATKO ISTVAN, Felső-
Bányai Ecclesiának együgyű Tanítója

Ex Michaëls által. Sz. Mihályi
Jerem. 51. v. 9.

Jerem. 51. v. 9.

Gyógyítottuk Babelt, de nem gyógyult meg: hadgyátok-el őtet,
és mindnyájan mennyünk a mi földünkbe, mert az égig hatott
az ő isélete, és fel-emelkedett a főlhőkig.

Nyomtatott 1666 Esztendőben.

Königst. Räte

Ano

1043

7 de K.I.

1043.

Feljs

1. pl. 3.

Dupl. nunc figurata
mint a. 12. 12. 12.

RMK I. 1043.

Fővenyen építetett
HAZ ROMLASA;

avagy

Három Kérdések körül gögösön futkározo
SAMBAR MATYÁS Jesuita

IN A SZAKADASA.

*Melyben világosan meg-bizonyittatik a' Szens
Írásból,*

- Hogy a' Pápista Vallás nē igaz Vallás.
I. Hogy csak az egy Apostoli Vallás
igaz, mellyet a' Cálvinisták álhata-
toson vallanak.
II. Hogy a' Pápisták ellenkeznek a'
Sz. Írással, és a' régi igaz Romai Val-
lással, nem a' Cálvinisták.

Ézdi Várfárhelyi MATKO ISTVAN, Felső-
Bányai Ecclesiának együgyű Tanitoja

É. Mihályi által. *Sz. Mihályi*

Jerem. 51. v. 9.

Gyógyítottuk Babilont, de nem gyógyult-meg: hadgyátok-el őtet,
és mindnyájan mennyünk a' mi földünkbe, mert az égig hatott
az ő ítélete, és fel-emelkedett a' főlhőkig.

Nyomtattatott 1666 Esztendőben.

Antoni Páborny

Psal. 9. v. 17.

Meg-esmértetett az Úr az ítéletből mellyet eselekedett; A' hitetlen az ő kezének munkájával meg-körtöztetett. Elmélkedésre valo dolog.

Jerem. 2. v. 23.

Miért mondd jonak lenni a' te utaidat, holott a' te szeretőd után jársz? Annakokáért még a' gonoszokat-is meg-tanítottad a' te utaidra.

Jerem. 17. v. 13.

Oh Uram Izraelnek reménsege, mindenek kik elszakadnak te tőled meg-szégyenülnek.

A J A N L O L E V E L.

IGAZ REGI MAGYARI NE-

*mes'seggel f'enlő, és az igaz Nemef-
séghez illendő istenes kegyességgel, buz-
gosággal, és jóságos cselekedetekkel tündöklő
Nemzetes PAVAI ANDRAS Uram, Isten
Anyaszentegyházának egyik hű Dajkája;*

ET dolgokat csudálhat
igen méltán, e' mostani
siralomokkal s' szomorú
változásokkal tellyes i-
dőben, az egész Keresz-
tyén világ. Elsőben, az Isten esmére-
tin kívül lévő pogányoknak egymás
között való nagy eggyeségeket, és
minden felé való fordulásokban s' ha-
dakozásokban való jó szerencséjeket.
Másodszor, a' Keresztyéneknek egy-
más között lévő rut egyenetlensége-

ket, és minden szándékjokban való szerencsétlenségeket. De ha jól gondolkodunk, mindeniknek fundamentos okát fel-találhattyuk.

1. A' mi a' Pogányoknak eggyeségeket illeti; Az Isten engedte nékiek azt a' magok között lévő nagy eggyeséget, hogy az által meg-büntesse a' Keresztyénekben a' rut éktelen egyenetlenséget, gyűlölséget és viszszavonást. Abból az eggyeségből származik immár (hogy így szollyak) az ő jó szerencséjek: mert a' miképpen a' testi szűlék nem tördelik-el azt a' veszszőt, a' mellyel erköltstelen magzatryokat meg-veszszózik, sem pedig pad alá, avagy más gyalázatos helyre nem vetik, hanem szegre, vagy más látható magas helyre tészik, hogy valamenyszer láttýák azt a' meg-veszszóztatott magzatok, tudgyák félni édes attyok haragját, és igyekezzék el-távoztatni gonosz-

L E V E L.

gonofzságokat. Így az Isten-is a' pogányokat, mint maga veszfzeit, kik által lanyargattya a' vétkező Keresztyéneket, nem tórdeli mindgyarást el, sem gyalázatos helyre nem veri, hanem méltóságos helyen és állapotban tartja, hogy valamennyiszer állapottyoknak szerencsés és méltóságos voltát meg-tekintyűk, mind annyiszor azoktól a' vétkektől irtozzunk, a' mellyekért az előtt ostromoztattunk, és féllyük a' mi Istenünket. Oh vajha eszékbe vennék az Isten igaz Anyaszentegyházát üldözők mennyiszer ostromozta már meg az Isten őket a' Vallás kergetésért a' pogányok által! bizony aláb hadnának a' kegyetlenségben, de meg-tanulnak végre a' magok kárán.

2. Mi leheszen az oka, hogy a' Keresztyén nevet viselők között olyan igen el-áradott a' gyűlölség, hogy immár ketten avagy hárman alig talál-

kozhatnak egybe egy uton, alig mul-
 lathatnak egy asztalnál úgy, hogy a'
 Vallás fölött ne legyen koczkodások, és
 a' miatt egymás ellen való meg-békél-
 hetetlen gyűlölségek? Oh bizony i-
 gen méltán csudálhattya ezt az egész
 Keresztyén világ! Mert ha maga a' Se-
 regeknek Ura Istene az ő szent beszé-
 dének lámpását meg ~~nem~~ gyújtotta
 volna, s' nem világoskodtatná, a' tu-
 datlanság sötétségében való csetlést-
 botlást senki annyira nem csudálhat-
 ná. Oh bizony nagy az Isten részéről
 a' kegyelem! de ellenben igen vakme-
 ró az emberek részéről az engedetlen-
 ség. Mert valamint hogy az Istentől
 feles magzatokkal meg-ajándékozta-
 tott testi szülék akarván magzattyó-
 kat holtok után-is szép egygyeségben
 hadni, s' minden következhetendő eg-
 más között való hasonlások ellen eleve
 meg-oltalmazni, Testamentumot
 erős

L E V E L.

erős pecsétek alatt szoktanak hadni,
 hogy a' maradékok ahoz tartván ma-
 gokat tudgyanak eggyességben élni:
 Ugy ama' lelki cselédes gazda-is az Ur
 Jesus Christus akarván az ő földön ide-
 ig vitézkedő cselédi kózzúl az ő men-
 nyei dicsőséges országába fel-menni,
 hogy az ő házának cselédi kőzöt a' szép
 eggyesség fenn maradgyon, és az ő há-
 za épülvén naponként romlás nélkül
 meg-tartattassék, hagyá az Uj Testa-
 mentumot, ugy mint az O Testamen-
 tumnak tellyes complementumát,
 még pedig igen erős tilalom alatt, hog'
 azt senki, semmiben meg-változtatni,
 csonkitani, és emberi találmányokkal
 toldozni s' foldozni (örök veszedelem-
 nek büntetése alatt) ne mérészellye,
 hanem csak azokat hidgye, vallya, és
 cselekedgye a' hit dolgában, a' mellye-
 ket abban parancsolt. Ellenben mind
 azoknak legyen el-távoztatoja, a' mel-

A J A N L O

lyeket abban meg-tiltott. De oh boldog Isten! mire fakadának már ki a' nyughatatlan s' telhetetlen elmék? Bizony nem csak felbonták a' Jesus Christus Testamentumát, hanem mint valami pribéket avagy martalocozot, tűzre-is lententiázák, s' meg-is fűtteték az Istennek Szent Könyvét, több hasznos könyvekkel együtt, a' mint erről a' Méltóságos s' örök emlekezetű Rákóczi Fejedelmek Bibliájának hamva a' Pataki várban bizonyosság. Oh rut baromi s' fene bestiákhoz illendő kegyetlenség! De az sem elég még, hanem ezen kívül sok kárhozatos találmányokat találván s' követvén, az Isten Sz. Írásokban le-tett beszédét (nem rekesztvén ki a' Pápista Bibliát-is) a' magok Traditiojokhoz képest, erőtlennek, semmirekellőnek, veszedelemnek, halálnak, viasz orrnak, eretnekek műhelyének, és minden tévelygésre való kapu nyi-

L E V E L.

pu nyitásnak &c. nevezni nem irtoznak ; A' mint a' többi között amaz Istent régtől fogván teli torokkal káromlo, és a' Christus (Apostoli valláshoz ragaszkodott) kitsiny seregetskejét éjjel nappal szidalmazó, kevély Goliáthoz hasonló Biblia süttető Sámbar Mátyás nevű csácsogo Jesuita cselekedék, amaz Három Kérdésekről irtámito könyvetskéjében. Melyben Jesuitai mesterféggel akara három dolgot mutogatni : 1. Hogy a' Lutteránusok és Cálvinisták nincsenek igaz hitben. 2. Hogy Csak az egy Pápista vallás igaz. 3. Hogy a' Lutterek és Cálvinisták ellenkeznek a' Sz. Írással, nem a' Pápisták. Mely gaz írását contemnálnván a' tudosok, kényszeritetett fok felé küldőzni, hogy az által csábithasson ha lehet, avagy annak alkalmatosságával avagy csak koczkodó társot talállyon, mint hog' semminek nem főb mestere mint

A J A N L O

az embertelenségnek. Azonban, Anno 1665, die 6 Julii, jöve hozzám, (semmi egyéb dolga velem nem lévén) egy Pataki Pápista Scholában tanuló Deák, Káránsebesi Henczi Miklos fia N. N. és hozza egy exemplárt azon Sám-bár Mátyás írásában, mellette lévő nekem szollo levéllel egygyütt, melyben apertè provocáltatom az ellene való írásra. Mely könyvetskét el-vévén, és a' mellette lévő levelet meg-olvasván, ugyan azon Pápista iffjunak ígérém magamat arra, hogy mig Erdélyből visszsa fordulna, csak hirem nélkül Patakra visszsa ne menne, Sám-bár ellen való írásomat (ha Isten addig életben s' egészségben meg-tartana) készen találná. melyre ígéré ugyan magát, de el nem jöve.

Ugy vagy on, érzetteim ugyan (igen terhes szolgálatom-is lévén) erőtlen ségemet, ily külső erőben óltózott Goliáttal

L E V E L.

liáttal valo szembe szállásra. De az Ur-
ban meg-erősödven Dáviddal, kén sze-
ritének a' ki-szállásra ilyen okok:

1. A' levél által valo provocatio.

2. Idvezitőknek ama' mondása,
Matth. 12. 30. A' ki én velem nincsen,
ellenem vagyon az, és a' ki én velem
együtt nem takar, tékozol az.

3. Az Isten népének igaz ügye, mely
Sámbártol szidalmaztatik.

4. A' Sámbár tévelygő tudománya.
Mert, *Errores qui non refelluntur,
probari videntur.*

Igy azért a' mennyei Ur segítségé ve-
lem lévén, a' menyire terhes szolgálá-
tom között érkezhettem, irását meg-
rázogattam, a' Sámbártol magától sza-
bott methodust igen meg-tartottam,
a' maga fegyverét maga ellen forditor-
tam, Fővenyen épitetett Házát földre
le-rontottam, Vallását hamisnak, Uj-
nak, és a' Sz. Írással ellenkezőnek lenni
bóvón

AJÁNLO LEVEL.

bővön meg-mutogattá. Ellenben pedig utálatos s' mérges szavait (mellyekkel Vallásunkat motskolta) meg-hamissítván meg-bizonyítottá, Hog' csak az egy Apostoli Vallás igaz mellyet a' Cálvinisták alhatatosan vallanak.

Mivel pedig semmivel a' Kégldek sok rendbéli meg-becsülhetetlen jótéteményeit, Nemzetes PAVAI ANDRAS Uram, Kégldek meg nem kőszönhettem s' hálálhattam. Ez kis munkátskámát Kégldek dedíáltam, hogy ez légyen mind az én Kégldehez való méltoszeretetemnek symboluma; s' mind pedig a' Kégldek jó emlekezetinek, s' Isten dicsőisége mellett való buzgolkodásának holta után-is örök emlekezetben való fenn tartója. Vegye azért Kégldek e' kis munkát kedvesen, s' élyen véle idvességesen. Az Ur Isten ennek-utánna-is boldog napokkal áldgya-meg Kegyelmedet, s' segítse a' maga szent Háza mellett való fáradozásra s' hasznos költésre. AMEN. Irám Felső Bányán, Anno 1665. 24. Julii.

Kégldeknek alázatosan szolgál
Vásárhelyi MATKO ISTVAN,
Felső Bányai Ecclesiának
eggyűgyű Tanítója.

ELSŐ KERDES.

Igazé a' Pápista Vallás? Nem.

§ 1.

Alamint hogy az első világ fogytán az özönviz áradásának idején nem adattathaték a' Noe Báráján kívül testi élet és meg-maradás: Ugy ez uj világban a' Christus Jesus Anyaszent-egyházán kívül nincsen idveiség.

Fulgent. de fide ad Petr. c. 38. Cypr. de Sim. Prælat. Es mivel egy test-is nem igazul-meg Istennek előtte a' törvénynek cselekedetiből, Gal. 2.16. hanem hit által, Hebr. 11. 6. mely a' szeretet által cselekezik, Gal. 5.6. Valamely Pápista idveiségét szereti, próbálja-meg magát hogy ha vagyóné igaz hiti avagy nincsen, 2 Cor. 13. 5. csak így rövideden hozzá szolván:

Valami az első mag vetés után az Isten földébe vették, és az elsővel ellenkezik, az csak merő konkoly és hamiság, Christus mondgya, Matth. 13. 25.

De a' Pápista vallás az első mag vetés után vettett az Istē földébe, a' mint majd megmutatjuk. Tehát a' Pápista vallás merő konkoly és hamiság.

Hogy

FŐVENYEN EPITETETT

Hogy a' Pápista vallás vetetett legyen az első magvetés után, ketképpen mutatom-meg :

1. A' Szent Írásbol.

2. A' Sámbar szavaibol.

1. A' szent írásban a' Sz. Lélek mondgya 1 Tim.

4. v. 1, 2, 3. hogy

Valamely vallás a' házasságot meg-tiltya, (mely mindenek között tiszteletes, Hebr. 13. 4.) és afféle eledeleknek meg-ételét, mellyeket Isten teremtet, hogy azokkal háláadással éllyenek az igasságot meg-esmért hűvek, Tit. 1. 15. Az a' vallás nem csak az első magvetés után vetetett vallás, hanem ugyan merő utolsó időbeli hittől való szakadás és ördögi tudomány: Mert az Apostolok után a' házasság tilalmazását

1. A' Tatiánusok;

2. A' Márcioniták; *Theodoretus lib. 1. de Hæres.*

3. A' Manichæus eretnekek vetették. *Aug. Ep. 74. & lib. 2. de Morib. Eccl. & Manichæor. c. 18.*

Ezeknek eretneksegekben kapott vala régen-is a' Romai Ecclesia. Kit kárhoztata a' Trullana Synodus *Cap. XIII.* hogy a' Clericusoknak és a' Presbytereknek nótelenfégeket javallya vala, az Apostolnak ama' parancsolattya ellen, 1 Tim. 3. 2. Eustasius Püspök-is in Synodo Gangrensi azzal vádoltaték, hogy a' házaspresbytereket ki-rekeszténé a' szent szolgálattól. Ki noha azzal mentegeté magát, hogy nem maga-hitfégből tilalmazta ő a' házasságot, hanem csak a' kegyelenségnek jobb moddal való gyakorlásáért, a' mint *Sozom. lib. 3. hist.*

hist. c. 13. bizonyította. De kópásznak találvára' Synodus a' mentséget ilyen Canont írt: *Si quis discernat Presbyterum conjugatum, quasi non oporteret participare oblationi quando sacra celebrat. Anathema sit.*

Hogy pedig bizonyos időben az emberek hus nem ételt tartsanak böjtnék, Saturninus és Manichæus eretnekek találák. *Aug. Ep. 74. Leo I. Serm. 4. de quadrag. Sc.*

De a' Pápista vallás a' házasságot és afféle eledeleknek meg-ételét &c. megtiltya. (Innocentius Pápa *Dist. 82. Can.* Thelephorus Pápa szerzé az 40 napi böjtöt, Christus Urunk születése után 140 esztendő tájban.)

Tehát a' Pápista vallás nem csak az első mag vetés után vettett vallás, hanem ugyan merő utolsó időbeli hit-től szakadás és ördögi tudomány.

Ha azt mondják hogy nem tiltyák, hallják ezt:

Valamely vallásban valami jó nem szabados, tilalmas az;

De a' Pápista vallásban az Egyházi rendek között a' házasság, és mindenek között a' böjt napokon való hus étel (mely jó) nem szabados;

Tehát tilalmas. *Ismét. Rom. 1. 23.*

Vala-

Montanus Haresiarcha condidit leges juniorum. Ens. l. 5. c. 18.

Calixtus I. Pápa írtta meg a' Pápa-kat feleségektől.

Costerus in Ench. cont. cap. 17. így szól: A' Pápa nem annyira vetkezik ha száz égyest tart is, mint ha igaz feleséget.

Valamely vallás a' halhatatlan Istennek dicsőségét el-változtatta halando embereknek &c. kifaragott ábrázattyára ; Az az első Apostoli jo mag után vettetett, és merő konkoly és hamiság ;

1. Mert az Apostoli vallásban nem volt.
2. Tiltva volt.
3. A' tilalom ellen az után lett.

De a' Pápiſta vallás a' halhatatlan Istennek dicsőségét el-változtatta, halando embereknek &c. kifaragott ábrázattyára ;

Tehát a' Pápiſta vallás az első Apostoli jo mag után vettetett, és így merő konkoly és hamiság.

Ísmét. 2 Pet. 2. v. 15.

Valamely vallás az igaz utat el-hagyván el-tévelyedett, a' Bálámnak Bosor fiának uttyát követvén, és a' bűnből való nyerefséget (*h. e. pecunias pro indulgentia*) kedvelvén, az, az Apostoli jo mag után vettetett : 1. Mert el-hadta azt. 2. Mert el-tévelyedett. 3. Mert tilalmat kedvellett-meg, *ibidem.*

De a' Pápiſta vallás az igaz utat el-hagyván el-tévelyedett, a' Bálámnak Bosor fiának uttyát követvén, és a' bűnből való nyerefséget &c. kedvelvén ;

Tehát a' Pápiſta vallás az Apostoli mag vetés után vettetett, és így merő konkoly &c.

2. A' Sámbar argumentuma-is mellyet a' Cálvinisták ellen formált azt mutatya (ha vízfzápattan) hogy A' Pápiſta vallás még a' Magyarok régi pogán-ságánál-is aláb-valo vallás, mert pag. 2. így ízol :

A' melyy

2. A' mely mag a' Magyaroknak az első mag vetés után vettetett, és az elsővel ellenkezik, az merő konkoly és hamiság. Forditsuk-meg:

De a' Sámhártol említett Romai Benedek Pápa magva, az az, a' Pápista vallás, a' Magyaroknak az első magyari mag vetés után vettetett, az az, a' pogányfág után, és az elsővel ellenkezik, (a' mint Sámhá Székcl István írásából, és a' Magyar országi Decretumból meg-bizonyította.) *Chron. fol. 159. S. St. Regis decr. l. 2. c. 9. & 10.* Noha ha Székcl Istvánt Sámhá szemefebben olvasta volna, ugyan ott okát-is megtalálta volna, fol. 159. miért lettenek a' Magyarok akkor Pápistákká, imez igékben: *Mert (u. m.) a' Papi rendek nem tudták István Király eleibe adni az írás szerént való Kereszttyénséget, mert akkor a' csokolo Barátok regnálnak vala, és kiki a' maga fazéka mellé szíta. Látod!*

Tehát a' Romai Benedek Pápa magva, az az, a' Pápista vallás, merő konkoly és hamiság. Így vakara a' bika-is földet a' maga fejére. Látodé?

Hogy pedig akkor a' Magyarok pénteken huft nem ettenek és egyéb bőjt napokon; hogy bűnöket az Egyházi embereknek előszámlálták, halottakért imátkoztanak; Míse mondo ruhákat csináltanak, (vallyon Magyarul mondották a' ruhák a' Míset?) &c. bizony nem az első mag vető Apostoloktól és Evangelistáktól tanulták, (mert azok nem tanították soha) hanem a' Sámhártól elő-hozott Benedek Pápa,

és a' Székel Istvántól említett tudatlan csokolo Barátok mag veréséből szokták s' vették, és a' töberetnekektől. Olvasd-meg ha nem hiszed Epiphaniust, *heres. 42.* s' úgy találod. El-mehetz vallásoddal, mi az Apostolokkal tartjuk.

3. Itt vedd eszedbe már K. O. hogy eddig Sámbar elfelejtette volt az utolsó magot az első keresztyéni hittal ellenkezőnek mondani, hanem itt jutott eszébe. Itt-is kötele így akad nyakába :

Valamit az első Keresztyéni hit után vetettek azzal ellenkezőt, az merő konkoly és hamiság ;
Forditsuk-meg ezt-is :

De a' Pápista vallást az első Keresztyéni hit után vetették azzal ellenkezőt, (a' mint fellyeb szent Pál és Péter szavaiból világosan meg-mutatám, 1 Tim. 4. 1, 2, 3. Rom. 1. 23. 2 Pet. 2. 15. és annál-is bővebben a' Harmadik Kérdésben meg-bizonyító Isten segedelméből. Lásd ott.)

Tehát a' Pápista vallás merő konkoly és hamiság.

NB. Sámbar Péter vévén eszébe hogy különben nem bírja a' barna a' hágora, ezzel akarja meg-bizonyítani hogy a' Lutteránusok vallása nem igaz, hogy 11. Lajos Király idejében 1523 esztendőben, az ország népe őket meg-sententiázta volt. Nem akarja pedig tudni, hogy keserveffen adák-meg csak hamar az árrát, az Isten haragos ítéletéből, a' Mohács mezején, abbéli kegyetlenségeknek, Anno 1526. Továbbá, nem gondollya-meg, hogy még most-is igen gonosz törvénnyel él a' Budai Szék, gyűlés, &c. a' Pápista vallást-is hamar meg-sententiázza az. Ha-
sonlo

fonló értelemben kell lennünk a' Rákos mezei processus felől-is, mely volt 1525-ben: mert ha ugy volna argumentálni a' mint Sámbar argumentál; a' Törökök, s' a' Sidok-is Sámbarral így argumentálhatnának:

Valamely valláson valokat meg-sententiázott valaha valamely ország népe, azoknak vallások konkoly és hamiság:

De a' Christus vallásán lévő Apostolokat meg-sententiázta vala 1600 esztendő előtt egynehánnyal (mely régiebb a' Budai és Rákos mezei sententiánál) a' Romai birodalom, Act. 4. 18. & c. 5. v. 28.

Tehát (a' Sámbar ítéleti szerént) az Apostoli Sz. vallás (minthogy akkor meg-sententiáztatott volt) konkoly és hamiság. No felellyen ezeknek Sámbar, az után ballagjon felénk.

Ísmét pag. 4. 5. Azért mondgya Sámbar hamisnak a' Cálvinista vallást, hogy későn vettetett a' Magyarok közzé, mert az előtt mind csak Pápisták voltak a' Magyarok.

E' maga törében-is így akad:

A' mi az első igaz keresztyéni mag után későn vettetik a' Magyarok közibe; nem lehet egyéb konkolynál és hamiságnál:

De a' Sámbar vallása az első igaz keresztyéni mag után későn vettetik a' Magyarok közibe. Patakő:

Tehát nem lehet egyéb konkolynál és hamiságnál.

Lássuk, mitsoda szókó lyukat talál itt Sámbar?

8 FŐVENYEN ÉPÍTETETT

Méltán mondhatták hát ma Patakon az Isten szolgái: Uram, nem jó magot vetettél valaé a' te földedbe: honnét vagy azért a' konkoly? Nem jó hitben valánaké a' Patakiak? honnét vagy hát a' szakadás? a' bálványozás? &c. F. A' Christus ellenfege mivelte ezt (ugy mint Sámbar) ki konkolyos bálványozó tudományával bé-hinté a' tiszta mezőt, és így lehetetlen hogy igaz legyen a' Sámbar által hintetett mag.

5. Gal. 1. v. 8, 9. Pál Apostol így tanít:

Valaki valamit hirdet az Apostoloktól hirdettett tudományon kívül, melyet ők nem hirdettek, átok legyen:

De a' Pápista vallás fokat hirdet az Apostoloktól hirdettett tudományon kívül, melyet ők nem hirdettek, (ugy mint: a' Purgatorium tűzét, holt Szentek imádását, ugyan azonosokért való imátkozást, ételben való válogatást, házasság tilalmazását, képek csinálásának s' tiszteletinek szűkléges voltát, misét, &c. infinita.)

Tehát a' Pápista vallás átok Sz. Pál szavai szerént.

6. Christus Urunk Matth. 24. v. 11. meg-jövendölé, hogy fok hamis Propheták támadnak, kik sokakat el-csábítanak. A' honnan én-is így szollok:

Valamely vallásnak Lelki Tanítói nem igazak, az a' vallás nem igaz vallás.

Tudni kell pedig, hogy a' Lelki Tanítók nem arra valók a' kötség között hogy teremtot teremtsenek, a' mint Gabriel Biel dicsekedék azzal *Leet. 4. in Can. misse* mondván: *A' ki engemet teremtet nálam nélkül,*

kül, azt adta ennékem hogy teremtsen őtet. Melyre nézve más Jesuita,ugymint Corneli us à Lapide Com. in Ep. ad Hebr. cap. 7. v. 7. nem írtozá ezt írni: *Ma-jor est (inquit) Sacerdos sacrificans Christo sacrificato in missa*, az az, Nagyob a misében áldozó Pap az áldoztatott Christusnál. Nem káromkodásé ez? Nem erre valok mondom a' Lelki Tanítók, sem nem arra, hogy a' Christust teremtvén meg-együk, kit a Sídok csak meg-ölének,de meg nem évének,a' mint a' Pápista papok cselekefznek. Nem-is arra valok, hogy tiszta Sacramentumokat meg-zavarjanak, kimult lelkeket hurczollyanak, pénzért, jószágért misézzenek: hanem hogy a' szent írást tisztán, meg-elegyítés nélkül prädikállyák, 2 Cor. 2. 17. A' Sacramentumokat ugy adgyák a' mint az Urtol vették, 1 Cor. 11. 23. Matth. 28. 19. Es hogy nem emberi rendelésekre, Traditiokra, hanem a' Christus parancsolatira tanítsák a' kősséget, Matth. 28. 20.

De a' Pápista vallásnak Lelki Tanítói nem ilyen igazak, a' mint fellyeb meg-mutatám;

Tehát a' Pápista vallás nem igaz vallás. Ez-is Sám-bár ránk lótt nyíla vala, de ám vízfíza pattana.

Más törében n-is így akad:

A' mely Lelki Tanítók nem Istentől küldettettek, a' kinek dicsőségét keresniük kell, Joh. 7. 18. Rom. 10. 15. hanem a' Pápáktól, &c. azok nem igaz Lelki Tanítók;

De a' Pápista Lelki Tanítók nem Istentől küldettettek, a' kinek dicsőségét keresniük kell, hanem a' Pápáktól &c. kiknek dicsőségét keres-

niek nem kell. (azok kedvéért-is magyarázzák úgy a' szent írást a' mint némely Conciliümök zavarták.)

Tehát a' Pápista L. Tanítók nem igaz L. Tanítók.

Más vermébe is így esik Sámbar:

Azok a' Lelki Tanítók nem igazak a' kik magoktól szollanak (az az, nem az Isten beszédét szollják, hanem az emberek leleményei,) Joh. 7. 18. Jerem. 23. 16.

De a' Pápista Lelki Tanítók magoktól szollanak, (az az, nem az Isten beszédét szollják, hanem az emberek leleményeit,)

Tehát a' Pápista Lelki Tanítók nem igazak, s' valálók sem igaz.

7. Mondhatták ugyan a' Pápista papok, hogy Benedek Pápa &c. avagy Alexander Septimus (igazában Fabius) küldötte őket, hogy a' szent írást Pápista módon magyarázzák, traditiókkal elegyítsék, a' Pál Apostol tanítása ellen, 2 Cor. 1. 17. Conciliümökkel erőssítsék azt, a' mit a' szent írásnak bizonyságának egyben való vetésével kellene erőssíteniek. (mert úgy cselekedék Pál Apostol Act. 9. 22.) De őket-is a' kellemés Papákat ki-küldötte? Ha azt mondgyátok hogy az Isten. En-is azt kérdem Sámbartól. Elégé mondani, s' meg nem bizonyítani? *Mendacem oportet esse memorem.* Így mind az ördög s' mind a' hamis Apostolok cselekedhetnek, cselekedtek-is 2 Pet. 2. 1, 2, 3, 13, 14, 15. de ugyan hamissak affelől. Nem lehet külömbítélet a' Pápista Tanítók felől-is. Ez-is Sámbar nyila vala, s' szívére fordula. Pál. 37.

8. Itt már kettőt mond Sámbar:

1. Hogy mi Cálvinisták azt tanítottuk, hogy semmit nem kell hinni a' hit dolgában a' mi nincsen a' szent írásban. Ezt jól talállya, azt tanítottuk, s' no!

2. Azt-is mondgya, hogy nincsen specificè nevezeteffen a' szent írásban, hogy ezer és öt száz esztendő mulva jönek hit ujjitok a' keresztyének közzé. Ugy vagyon ez-is.

De 1. Világoson vagyon a' szent írásban jövendölés arról, hogy az utolsó időbéli hittől szakattaknak nyilván való jegyek, a' házaság tiltás és az érelben való válogatás léfzen. Azok pedig a' Pápista vallásban vadnak, nem a' Cálvinistákéban. Ugyé domine Sámbaré? hanem, nosza vesd-ki e' kötelelet nyakadból!

2. Meg-jövendölé Idvezitönk, születése után csak hamar 1630 esztendő előtt, hogy hamis Propheták jönek juhok ruhájában, de belől ragadozo farkasok lesznek, Matth. 7. 15. kik ördög üzésekkkel, és egyéb hamis csudatételekkel fognak ama' napon dicsekedni, v. 22. de hejában; Azok-is nem mások ugy, mint a' Pápista papok, mert még a' pogány Pharaoh bölcsei sem dicsekedhettek ezzel inkább, mint a' Pápisták. Nem talál sz ám illyent a' Cálvinistákban.

3. Meg-jövendölé ugyan ott, s' ugyan abban a' régi időben Idvezitönk; hogy azoknak a' juhok öltözetiben lappango, s' kullározo farkasoknak, nem annyira léfzen gonosz az ő külső erkölcsök, (noha azok sem lesznek jók) mert azt a' juhi öltözetrel igen csalárdul el-fedezik,) mint vallások, v. 16, 17, 18, & d.

igy szólván: *Az ő gyümölcsőkről esméritek-meg őket.*

Innen én-is így szóllok:

Valamely vallásban nē csak az emberek gonoszok,
2 Tim. 3. 1, 2, 3, 4, 5. hanem ugyan maga a' val-
lás termi a' gonofságokat, nem különben mint
a' meg-vezett fa a' hitván gyümölcsőket; az
a' vallás hamis Propheták vallása.

De a' Pápista vallásban nem csak az emberek go-
noszok, hanem ugyan maga a' Pápista vallás
termi a' gonofságokat, nem különben mint a'
meg-vezett fa a' hitván gyümölcsőket. Mert:

1. Tiltván a' házasságot 1 Tim. 4. 3. mely a' pa-
rázinaság ellen való orvosság 1 Cor. 7. 2. helyben had-
gya a' parázinaságot, s' termi-is: mert javallja a' bor-
dély házakat ama' parancsolat ellen, Exod. 20. 14.
Csak lágyan birságollya a' paráznakat. Mert Anno
1520 sub privil. Parl. Parisiens. egy könyvet irának a'
Pápisták, melynek titulussa ez: *Taxe Cancellarie
Apostolicæ, & Taxe Sacre Pœnitentiæ.* Abban pag.
36. ilyeneket irának: A' ki templomban valaki fe-
leségével paráználkodik, annak oldozati birsága hat
garas. Annak szerét tehetik még csak a' koldulo Ba-
rátok-is. Ismét: A' ki annyával s' közelebb való at-
tyafiával paráználkodik, oldozati birsága öt garas.
Termi hízem ez aránt a' parázinaságot. talám drá-
gáb azoknál a' korpa a' bűn bocsánatnál.

2. Tanítván maga a' Pápista vallás, hogy azok-
nak adott hitet, a' kiket ők eretnekeknek vélnek,
nem kell meg-tartani; tanította a' hit szegést, s' termi
a' hamis hitet. A' többi között Hosius Cardinál erről

igy ir az ő idejébéli Lengyel Királynak, Epist. 197, 20, 210. *Quod licet obligatus sit Rex Polonia Ordinibus æque se defensurum Catholicos & hæreticos. Nulla tamen ratione tenetur ad præstandum quod promiserat.* Hallod mely nyilván mondgya, hogy nem tartozik fogadott hitit meg-tartani.

Conradus de hæret. lib. 3. *cujus titulus est, Irrita pacta &c.* ezen agg-huron pengeti lantját.

Simaca nevű Placentiai Püspök De Cathol. Instit. cap. 46. n. 52. bellyeb nyujtya Püspöki mankoját, s'igy ir: *Nulla, nullo, nullo modo fides hæreticis servanda est, etiam si juramento firmata sit, sæpe id monitum; tamen necesse est incessabiliter iterare, & tamdiu non tacere, quamdiu pacis nomen obtenditur. Addit: Ad pœnam & odium hæreticorum hoc pertinere, quod fides illis data servanda non sit, non obstante juramento.* azaz, Semmi, semmi, semmi modon nem kell az Eretnekeknek (az Evangelicusokat érti) adott hitet meg-tartani, ha szintén esküvéssel erőffitett-is az, &c.

Guicciardinus Pápista Historicus ezt *Sic Gratianus Causa 22. q. 4. cap. Si aliquid &c.* bizonyította, a' mint Albericus Gentilis *de jure belli lib. 3. c. 19. p. 662.* *Proprium id censeretur Pontificum: NON CURARE PROMISSA, esseque statutum, App. Epist. 2. Sect. 3.* ut Ecclesia nullo obstante contractu, promissiones, adepto beneficio possit retractare.

Eugenius Pápa-is így szegeté-meg a' hitet a' Magyarokkal Varnánál Julius Cardinál által, mely hit szegés lón az oka,

hogy mind a' Király s' mind a' népnek színe ott akkor el-vesze, a' mint Székel István fel-jedzette Chrő. pag. 202. 206. Bizony nem lehet jó fa a' melynek ily mérges gyümölcssei vadnak!

3. Tanítván az üldözést szabadosnak, sőt szent dolognak lenni, az Evangelicusok ellen, csak azért hogy nem Pápisták, termi a' Pápista vallás a' kegyetlenféget. Olvasd Carafát, s' meg-látod. Verelmar-ti-is a' 29 Tanulágban nyilván meri állatni, hogy a' Pápistáknak igafságok vagyon ahoz, hogy az eretne-keket tűzzel vassal kényszerítsék a' Pápista vallásra: Oh bizony nem küldötte égetni Christus a' Tanítvá-nyokat!

4. Tanítván a' meg-holt Szentek, Angyalok, Ké-pek, Misébéli ostyá &c. imádását, termi maga a' Pá-pista vallás a' Bálványozást. Contra illud Deut. 6. 16. Matt. 4.

5. Tanítván a' Törvény szerént valo Magistratus ellen a' gyűlölléget, termi a' Pártütést. Így cselekedék Zachariás Pá-pa Pius kérésére a' Franciaiak kal, a' mint Joh. Baletus lib. 3. de Vita Zachariae bizo-nyos nyitnya. A' Pápista vallás poshatt és mér-ges gyümölcssei ámezek, s' többek effélék. Bizony nem talál sz illyeneket a' Cálvinista

vallásban; mert az minden bűnokról el-
intti az embereket, sőt az engedetleneket
büntetés alá rekeszti, s' így szol:
Discite mortales non temerare fidem &c.
Tehát a' Pápista vallás a' hamis Prophe-
ták vallása.

4. Ugyan azon régi időben meg-parancsolta vala a' Christus az övéinek, hogy az ilyen hamis Prophe- táktól meg-őrizték magokat, Matth. 7. 15. kik az Evangeliom bé-vétele után immár el-jöttek, s' ily mérges gyümölcsű vallást tanítanak. Ennek engedett Cálvinus, s' azért futott ki Babylonból, ha nehesztelli-is Sámbar.

§ II.

Hogy ennél-is bővebb legyen az Első Kérdésre való feleletünk. Tudd-meg hogy a' Pápások lehetséges- nek tanítták az Isten parancsolatinak bé-töltését emberi erőből, a' szentírás ellen. Ez így hamissítat- tik-meg:

A' kik sem sziveket, sem szájokat, sem cselekedeteket nem ohattyák a' büntől; azok nem tölt- hetik-bé az Isten törvényét; Prov. 23. Matth. 12. Matth. 22.

De a' Pápiák sem sziveket, sem szájokat, sem cse- lekedeteket nem ohattyák a' büntől;

1. Nem kellene mindennap amaszt mon- daniok könyörgésekben: *Et remitte no- bis debita nostra.* Arra pedig köteles még a' Pápa-is.
2. Nem volna szükség a' gyonás.
3. Nem lehetne s' nem-is kellene érde- met tulajdonítani a' misének.
4. Semmi dolgot nem találna úgy magá- nak a' Purgatorium költött tüze.
5. El-kopnék úgy a' Pápáknak sok kén- cset hajto Indulgentiának kedvesége.
6. Nem

mert úgy

6. Nem volna szűkfejes mindeneknek
a' Christus Jesus szent érdeme, mert
adattathatnék ugy a' Christuson kívül
idvesség, &c.

Tehát a' Pápisták nem tölthetik-bé az Isten tör-
vényét, és így hamissan vallanak ellenkező dol-
got. De itt így szólhatnak :

Ellenv : Hát miért mondgya szent János 1 Joh. 2.
v. 4. hogy, *A' ki az Isten parancsolatit meg nem
tartja, abban igazság nincsen ?*

Felelet : Ezek a' szokok akarná ugyan Sámbar
fundálni, a' törvény bé-töltésének lehetséges
volta felől való Pápistai vélekedését, de igen ér-
tetlenül.

1. Mert ott még csak emlekezetit sem ta-
lállya a' törvény bé-töltésének lehetséges
voltának.
2. Mert bé-tölteni többet téhen hogy sem
meg-tartani az Isten parancsolatit, a' mint
aláb világoson meg-láttuk.
3. Mert ugyan ezen János Apostol 1 Joh.
4. 10, 11. Sámbar ellen azt tanította vilá-
goson, hogy minket éléb szeretett az Isten
hogy sem mi őtet, és hogy ingyen szere-
tett ; nem a' törvény bé-töltéléért hát.

Olvasd ehez Gal. 3. totum, & Jer. 1. 5.

2. Sámbar leg elsőbenn-is q. 1. n. 1. pag. 1. így kez-
dé-el irását : *Az igaz hit nélkül (u. m.) lehetetlen id-
vezülni.* De az akkori szavairol el-feletkeztén, itt
immár mint meg-tébolyodott a' törvény bé-töltésén
kapdos,

kapdos, s'ily kötelet vér:

A' kibén igafság nincsen, igaz hiti annak nincsen; Forditsuk-meg:

De a' Pápiistákban igafság nincsen, a' mint fellyeb n. 1. meg-mutatám;

Tehát a' Pápiistákban igaz hitek nincsen.

3. Azért-is haragszik ránk Sámbar méltatlanul, hogy a' szent írással egyet értvén, azt vallyuk, hogy nincsen csak egy igaz-is az emberek között, a' ki tökéletes jót cselekednék, Rom. 3. 11, 12. Psal. 14. 3. & 53. 4. *Nincsen csak egy igaz-is*, azt mondgya velünk szent Pál. Ez ellen Sámbar szent Jánost akarja támasztani: De jer forditsuk idegét nyakába.

Valaki igafságot nem cselekefszik nincsen Istentől, 1 Joh. 3. 10.

De a' Pápások igafságot nem cselekefsznek, az az, az Isten törvényét tökéletesen bé nem töltik, a' mint n. 1. meg-hallók;

Tehát a' Pápások nincsenek Istentől.

Mint terzik Sámbar Uram?

Igy-is szól Sámbar:

Valaki Istentől nincsen az ördögtől vagy on.

Forditsuk nyakába ezt-is:

De a' Pápiisták (minthogy igafságot nem cselekefsznek, 1 Joh. 3. 10.) Istentől nincsenek;

Tehát a' Pápiisták (a' szent János szavai szerént) az ördögöl vadnak. Terziké?

Hally többet-is:

Valakik a' törvény cselekedetiből vadnak, azok átok alatt vadnak, és igafság azokban nincsen, szent

szent Pál mondgya Gal. 3. 10. & c. 2. v. 10. Mert (u. m.) meg-igazulunk a' Christusban valo hit által, a' törvény nélkül, ibid. v. 21. Mert ha a' törvény által vagyon az igaság, tehát a' Christus ok nélkül holt-meg. Hallod?

De a' Pápisták a' törvény cselekedetiből vadnak (kik a' Christus Jesus szent érdemének gyalázzattyára s' kisseblégére, a' misének és a' sokszori confessiora (gyonáfra) méltó gaz cselekedeteknek idvezítő érdemertulajdonitának.)

Tehát a' Pápisták átok alatt vadnak, és igaság ő benne nincsen.

Hally még itt egyet, a' többit mászszorra hagyom:

Valakik azt mondgyák hogy nincsen bűn ő benne, magokat meg-csallyák, és nincsen igaság ő benne, szent János mondgya 1 Joh. 1. 8, 10.

De a' Pápisták azt mondgyák, hogy nincsen bűn az ő Pápájokban s' Ecclesiájokban;

Tehát a' Pápisták magokat meg-csallyák, és nincsen igaság ő benne, a' szent János szavai szerént.

5. Ha ezt nehezen hallod, hallyad a' Christus száját, Matth. 7. v. 16, 20. *Az ő gyümölcsökről esmérítek meg őket.* Meg-mondám pedig oda fellyeb § 1. n. 1. hogy itt a' Christus a' gyümölcsökön nem érti az embereknek személyes erkölcsöket, hanem tudományokat s' vallásokat.

{ 1. Mert a' hypocriták s' a' hamis propheták
 { az ő juhi öltözetekkel igen el-takarhatták
 az embe-

az emberek előtt farkasi erkölcsöket.
 2. Mert ha Christus Urunk a' külső erkölcsöket értene az embereknek, úgy egy vallás sem volna igaz és jó vallás, mert mindenik vallásban sokak az erkölcsstenek. Emlékezik pedig Idvezítőnk oly jó farol-is, mely jó gyümölcsöket terem, valamint a' rossz farol rossz gyümölcsöket, v. 18. Mely poshatt gyümölcsöket teremjen a' Pápista vallás hallád oda fellyeb.

Hally mást-is itt:

Valamely vallás tiszteli s' tisztelteti a' képeket, s' imádgya a' teremtetett állatokat, (akar Angyalok s' akar meg-holt emberek legyenek azok) az a' vallás az Istennek igazságát hazugságra változtatta. (Ezt szent Pál mondá 1600 esztendő előtt a' régi jó Romaiaknak, Rom. 1. v. 25.) és hazugság annak az ő gyümölcse.

De a' Pápista vallás tiszteli és tisztelteti a' képeket, és imádgya a' teremtetett állatokat, &c. a' mint Sámbar 9. 1. § 2. n. 5. p. 14. maga meg-vallja.

Tehát a' Pápista vallás az Istennek igazságát hazugságra változtatta, és hazugság annak az ő gyümölcse, v. 23. olvasd ide. Innen már vak a' ki nem láttya, hogy a' Pápista vallás nem igaz vallás.

Mitsoda orczával meri hát Sámbar írni, hogy a' Cálvinista Tanítók hazugság nélkül nem emlékeznek halgatójok előtt a' Pápistákrol. Lám meg-bizonyítók eddig valamit felőlők mondánk.

Azzal

Azzal biztattya nyavalyás Sámbar magát, hogy ha a' Szentek, a' Pápa, és a' képek felől kedve szerént emlekeznénk halgatoink előtt mi, nem gyűlölnék a' mi halgatoink a' Pápisták bálványozását. De talám nem vészi eszébe, hogy a' Cálvinista halgatoknak szabad a' Bibliát olvasniok, nem kell nékiek Breviár &c. Es így, ha azt mondanok mi Cálvinista Tanítók halgatoinknak (Sámbar barátságáért) hogy hiják ugyan a' Pápisták segítségül a' Szenteket, de csak úgy mint Istennek kedves barátit, kiknek Christus Urunk mindeneket meg-jelent (a' mint Sámbar szoll: érterlenül hozván Ide Joh. 15. v. 15.) bizony azzal ebbéli bálványozástokat meg nem kedvellenék az okos Cálvinista halgatók, hanem így felelnének:

1. Ugy-is vétkefén cselekezik azt a' Pápisták, mert a' Császárok és Királyok tanácsosfit s' szolgálit csak azért hogy az ő urok akarattját értik, ugyan nem illik sem Császári s' Királyi titulussal illetni, sem urok székibe ültetni. Annál inkább nem illik a' Szenteket imádni.
2. Mert mikor azt mondgya Joh. 15. v. 15. Idvezitőnk; hogy az ő tanítványinak mint barátinak mindeneket meg-jelentett a' mellyeket szent Atyától hallott. A' *mindeneken* nem érti azt, hogy a' Tanítványok már mindenekben olyan tudofok mint maga a' Christus; sem azt, mint ha a' tudománynak mértékében immár akkor annyira előmentenek volna e' földön, hogy már több ahhoz ne kellyen; mert úgy a' meg-ígértetett Szent Lélek-re nem lett volna semmi szükségek, (vala pedig)
hanem

hanem a' *mindeneken* érti mindazokat, valamelyeket tudniok kell vala az ő és a' mi idvességünkre. De Sámbar uram nem tudom itt mit álmadoz? Haasonló szollásnak neme vagyon Act. 20. 27. A hol Pál Apostol így szol az Ephesusbéli Presbytereknek (kiket magához hivatott vala v. 17.) Nem vonogattam (u. m.) magamat, hogy az Istennek *minden akarattját* néktek nem hirdettem volna. de mit értsen az Istennek minden akarattján, maga meg-magyarázza s' fejtí v. 20. így szolván: *a' mi néktek hasznokra valo volt.* Az Idvezítők szavainak-is ez lett volna értelme, ha Sámbar uram szemeit fellyeb nyitotta volna. Nem sül hát innét ki, hogy a' Szenteket kellyen imádni. Látodé?

3. Eztfelelnék még-is a' Cálvinista halgatók, hogy bé-jároknak-is nem okoson tészik a' Pápisták a' Szenteket, mert a' szent írás világoson taníttya, hogy csak egy a' mi közbe-járonk és szoszollonk az Atyánál, az igaz Jésus Christus, 1 Johan. 2. v. 1. 1 Tim. 2. v. 5.

4. Mert a' minden tudo Istennek semmi szűkfége nincsen arra, hogy a' meg-holt Szentek sugják-bé néki a' mi szűkfégeinket (ha tudnák-is azokat) mert ő felfége mindenütt jelen vagyon, s' mindeneket mindeneknél jobban-is tud, Apoc. 2. 1, 2.

5. Mert noha a' Pápistáknak Leo Pápa I. Tusculus parancsolá átok alatt, hogy a' Szentekképeit tisztelyék, Szentekhez valo hűségeknek meg-mutatására, 441 esztendő tájban. De az Isten azzal ellenkező dolgot parancsol Deut. 6. 13. & 10. 20. Id-

vezitőnk-is Matth. 4. 10. mondván: A' te Uradat Istenedet imádgjad, és csak egyedül ő néki szolgál; ide mutatnak engedelmeiséget a' Cálvinista halgatok, nem amoda... Látodé hogy nem hihetnák segítségül ők a' ti Ceciliátokat, &c. akár mint dicsérnök-is bálványozástokat.

Ha pedig barátságodért, Domine Sámbar, azt mondanok halgatoinknak, hogy a' Pápát csak úgy tisztelik a' Pápisták, mint a' Christusnak e' földön leg fővebbik szolgáját. Ugy-is magatok hazugságban hadnátok, magatok-is abban maradnátok. Mert Pál Apostol (a' Pápista Biblia szerént-is) ad Hebr. 4. v. 14. & c. 10. v. 21. Kétszer mondgya a' Christust nagy Papnak, *Pontificem magnum, Sacerdotem magnum*. De a' Pápisták sok ezerni-ezer-szer mondgyák a' Pápát *Pontifex Maximus*nak, leg főveb Papnak, sőt *Pontificia Sanctitas*nak: a' Calvinistáknál pedig *maximus magno est major*. Így nem hogy Christus szolgájának tartanak a' Pápát a' Pápafok, de fellyeb emelik titulussal-is a' Christusnál. Kellé bizonyosság? *Legati à Siculis missi ad Martinum IV. ter dixerunt Papæ: Agnus Dei qui tollis peccata mundi miserere nobis. referente S. Antonino Chron. part. 3. tit. 20. § 3.*

Baronius Annal. Tom. XII. ad Ann. Christi 1162. § 3. laudat orationem Principis cujusdam Saraceni, qui abjectus ad pedes Papæ Alexandri III adoraverit eum tanquam Christianorum Deum. Csintalan szolgálám az, a' ki Ura becsületit magára ruháztattya, még a' fényes Angyalok sem cselekedték ám ezt. *Apud Sigonium lib. 10. ilyen szok-is vадnak: Deus dixit Christo*

Christo suo Innocentio, Pisam inhabita. nosza szolgál!

Hát ha a' Lateranumi utolsó Concilium Pápa felől való végezést olvasnád, bizony ha jó lélek volna benned fel-borzadnál, a' hol Sess. IX. *Clericus Camerae Apostolicae Papae sic affatur: Divinae Majestatis tuae conspectus, rutilanti cujus fulgore imbecilles oculi mei caligant.* Fényesebb volt ám ez a' gonosz szolgál az Uránál! Ezeket látván a' Cálvinista halgatók, nem hihetik-el hogy szolgának tartsák a' Pápisták a' Pápát, hanem Urnak, még pedig *Maximusnak*. Nem Christus szolgájának jeleit láttyák a' Pápákban a' Cálvinisták, hanem ama' hires Antichristusnak, kinek eljövételéről jövendőt vala Pál Apostol 2. Thess. 2.

Továbbá, ha a' ti bálvány képeitek felől azt mondanok halgatoinknak, hogy azokat ti csak úgy tartjátok, mint a' Salamon templomában az Isten székénye felett állott Cherubim képeket. Erre-is így felelnének: De bizony nem csak úgy tartják;

1. Mert a' Sidoknak volt Istentől parancsolattyok azokról, mind hogy csinállyák, s' mind hogy a' láda felibe helyheztessék azokat: De a' Pápista templomokbéliezűst, arany és fa legénykéek s' aszízonykák ellen igen erős tilalom vagyon a' szent írásban Exod. 20. 4, 5. hogy se ne csinállyák, se ne tisztelgyék.
2. Mert a' Salamon templomában a' láda felett (mint az előtt a' kegyelem táblájának két végén) csak ketten voltak a' Cherubim képek: De a' Pápisták képeit ha mind ószve hordanák, egész tábor lenne belőlök.

3. Mert a' Sidok a' Cherubim képeket soha nem csokolták, sem nem imádták: De a' Pápisták a' magokéit csokollyák, szopják, nyallyák, s tisztelik.

Ugy kell hát emlekeznünk a' ti bálvány képeitek felől, a' mint az Isten tanit Efa. 4. 1. 24. mondván: *Imé ti (képek) semmiből vadtok, és a' ti alkotmánytok is semmiből vagyon. Utálatos az ember a' ki titeket szeret.* Ezt-is cselekedszűk barátságodért, jo Sámbar uram, nem hazudunk. Lehetetlen azért hogy jonak vélhesék a' Cálvinisták a' Pápisták bálványozó vallását, melyet maga az Isten ily rettenetessen gyűlöltet; hanem ha a' feketét fejérnek, a' horgast pedig egyeseknek itélnék.

§ III.

1. Az okos Cálvinisták tudván azt, hogy a' kedves aranyat rejtekben szokták tartani a' lopók és tolvajok ellen; Mikor régi aranyat akarnak megpróbálni, nem azt tudakozzák, mitsoda rejtekben tartott; (mert valamint hogy az urak bőrés ládaiban, ugy a' szegények szurkos és firos erkényében-is megtartya a' finum arany az ő finumi természetit) hanem proba köre vonszak &c. De Sámbar (salvo titulo) bölcsnek tartván vagy itélvén magát, balgataggá lett, Rom. 1. 22. Mert az igaz vallást, melyet Pál Apostol aranyhoz és ezüsthöz hasonlít 1 Cor 3. v. 12. nem akarja a' szent írásnak proba kövére vonni; hanem, hol, és mitsoda rejtekben tartatott Lutter Márton, és Cálvinus János előtt? azt tudakozza. Kétféle nél-

fég nélkül tart attol, hogy ha a' Pápista vallást melleje vonfsza, alávalo, semmire kellő rosz réznek talállya.

Hogy azért kérdéfére meg-felellyünk, ne lattasék bölcsnek lenni a' maga szemei előtt, Prov. 26.5. hallyad mi ezeket mondgyuk:

1. Ha azt mondanok-is hogy nem tudgyuk melyik rejtekben tartotta Isten a' lopók, tolvajok, és lelki farkasok ellen, mit nyerne Sámbar uram azzal? Azérté rosz a' finum arany, hogy senki sem tudhattya hol tartatott rejtekben? Az okosoknál balgatagság az ilyen.
2. De hogy Sámárnak egyeneffen meg-felellyünk, ezeket mondgyuk:

1. Az Isten házának rejtekében volt Apoc. 7. v. 11. A' holott a' Pápista vallás soha sem volt.
2. Volt abban a' pusztában, mely az Istentől készíttetett vala néki, midőn amaz hét fejű, tíz szarvu, és hét koronájú nagy veres Sárkány előtt el-repült vala, Apoc. 12. v. 6, 14. A' holott-is soha a' mostani Pápista vallás magának helyet nem talált: Mert a' Sámbar szavai szerént, mindenkor úgy űlt mint Királyne Asziszony, és soha semmi keferűséget nem látott &c. Ez ám ama' parázna Babylon csekedése, Apoc. 17. 9. Vallyátok-meg tehát, hogy Anyátok fiai vadatok. Volt hát, s' a' holott mondám ott volt az igaz Ecclesia, Lutter és

NB. Ecclesia
signatorum la-
tebat in medio
Papatu tunc.
cum Angelis
starent in 4
angulia terra
ut ventorū fla-
tus inhiberet,
h. e. Antichristi
servi. pradi-
cationem Eu-
angelii impe-
dirent, Apoc.
7. v. 1. & d.

Cálvinus előtt, midőn már a' veres Sárkány hét feje, tíz szarvu, és hét koronája hatalmat kapott vala-is, midőn a' bálvány imádásnak őzönvize el-áradott vala-is, hátán viselé az igazság bárkáját akarattya ellen-is.

Továbbá, láttatol Sámbar uram ez aránt hasonlónak lenni ahoz az el-csábult emberhez, a' ki a' maga alatt való lovát, vagy kezében lévő marháját mástól tudakozza. Hiszem magad nyelved vallása p. 16. 32. hogy Lutter és Cálvinus a' Pápisták között futottanak-ki. Bizony onnan akkor, mert földökben zengedeztette az Isten amazt: *Fussatok-ki Babylonból oh én népem!* Apoc. 18. 4. volt hát ott-is, noha ném tudtatók. A' tövisek között-is meg-marad a' szép rosa. A' hánkodo habok tetején jár az Isten Anyaszent-egyházának hajotskája.

De hogy a' magadtól ellenünk formált Labyrinthodban-is ügels, jó Sámbar urá, inaszakadva. En is ezt kérdelem tőled, s' veled egygütt minden Pápistáktól, hogy,

13: Volté addig igaz hit, igaz vallás, igaz Ecclesia e' világon, míg a' Pápisták a' szent Lélek világos jövedőlése szerént 1 Tim. 4. 1, 2, 3. az utolsó időben el-szakadának a' hitől, az az, az igaz Apostoli vallástól? és a' régi pogányokhoz, s' meg-átkoztatott eretnekhez csatlák magokat; avagy nem volt?

Mert,

1. Az Egyházi személyek között a' házasságnak nem szabados, hanem tilalmas volta nem Apostoli, hanem őridőgi tudomány, azt mondá a'

Szent

Szent Lélek maga : Hasonlóképpen az eledeleknek tilalmazása. *ibid.* Ezeket vették a' Pápisták Saturninus és Manichæus eretnekektől. *Aug. Epist. 74. Leo I. Serm. 4. de quadr.* Vallyon mikor ez kezde a' szakadás lenni, volté akkor igaz vallás? Felelly Sámbar! de meg-lásd mit szollasz, mert még a' régi kellemes Pá-pák-is veszekedésben voltak ezek körül.

Montanus hereticus, meg-tiltotta vala ugyan a' husételt böjt napokon, 177 esztendő tájban : De Eleusterus Pápa ez ellen ezt mondá: Hogy a' keresztyén ember minden eledellel élhet, minden bűn nélkül, mert az ételben nem áll az idvesség. circa An. 186. Helyén járvala ennek az elméje e' tájon. De ettől-is el-szakadtak a' mai Pápisták.

2. A' halhatatlan Isten dicsőségének, halando embereknek ki-faragott ábrázattokra való változtatása, átkozott tudomány vala az Apostolok idejében: ad Rom. 1. 23. nem tartott az Apostoli Ecclesia soha képeket, sem nem tisztelt. Hogy pedig a' Pápisták ma azokkal élnek, nem az Apostoloktól tanulták, hanem azoktól el-szakadván, Carpocrates és Gnosticus Eretnekektől vőtték. *Iren. lib. 1. cap. 24. Epiph. hares. 27. Aug. de hares. cap. 7.* Vallyon mikor ezeket kezdék a' Pápisták követni, volté akkot igaz hit? Felelly domine Sámbar! De talám ezt mondod : Volt a' Simon Mágusé, mert a' mint Eusebius írja, a' Simon Mágus ta-

nitványi le-borultak a' képek előtt, és azokat áldozatokkal, temjénezésekkel, és gyertya gyújtásokkal tisztelték. Továbbá, a' találmányokat-is igen oltalmazták, a' mint Iræneus *lib. 1. cap 1.* bizonyította. Mind ezekből az tertzik-ki, hogy a' Pápiák nem Christus, sem nem Simon Péter, hanem Simon Mágus tanítványa. Vallyon hol volt ekkor az Apostoli szent vallás?

3. A' Bálámnak Bosor fiának uttyának választása, a' bűnből való nyereségnek, az az, a' bűn bocsánatért, miséért, &c. való pénznek, jövedelemnek meg-kedvellése, igaz utrol való el-tévelyedésnek átkozott tudományának tartatik vala az Apostoli időben, 1 Pet. 2. 15. De a' Pápiásta vallásban szent dolgoknak tartatnak ezek. II. Pál Pápa minden tiszteket pénzen adott-el. *Sum. Conc. pag. 406.* IX. Benedek Pápa a' Pápaságot, XI V. János-is a' Cardináltságot nagy summa pénzen adák-el, melyre nézve azt mondgya Mantuanus, hogy még az Isten-is pénzen vétettetik-meg Romában, nem csak a' papság, tűz, tömjén, könyörgések és menyország. Vallyon mikor ezek bé kezdének csuszni a' Pápiásta vallásba, volté akkor igaz hit? Mit mondaísz domine Sámbar? Mert;

2. Ha mind addig meg volt az igaz hit, vallás, Ecclesia; Az avagy az Apostoloké volt, melytől el-szakadtok; avagy más valamely volt. Ha az Apostoloké volt, (akar mikor lett légyen attól való el-szakadtok) de ugyan csak nem igaz a' ti vallástok, mert

az hittől szakatt vallás, 1 Tim. 4. 1, 2, 3.

Ha más volt-is az igaz. Ugy sem igaz a' ti Pá-pista vallástok : mert azért nevezterett Pá-pista val-lásnak, hogy az előtt nem volt Pá-pista, míg a' Pápák azt ki nem koholták lassan lassan, s' az elebbi mellől el nem állottanak. Es az elebbitől (ha az igaz volt) nem különböztethetitek-meg, igazság szerént. Igy-is nem igaz hát a' vallástok. Felelly domine ha fe-lelherz.

Kérlek, Sámbar uram, ne kalandozz az időközön s' a' régi Atyákon, Lutteren és Cálvinuson, ha vallást akarsz meg-probálni (akarmikor gyűlöltek legyen meg ők szegények hittől szakadott vallástokat) ha-nem fiesz fel-lépni a' szent írásnak igaz proba kővére. Mert mi noha Luttert és Cálvinust Istén hűség-es szol-gainak, s' igazság ki-keresőinek esmérjük : de ennek vallásunkat nem terminállyuk, határozzuk ; hanem a' Beræa városbéliekkel a' szent írásból tudakozzuk, ha ugy vadnaké? Act. 17. 11.

3. Ha pedig azt mondanátok Pá-pista uraim, hogy mikor Pá-pista hitre állottatok, (el-szakadván lassan lassan az Apostoli vallástól, a' mint fellyeb rövideden meg-mutatám) akkor már nem volt igaz Ecclesia e' világ-on, hanem a' vakfág borította volt el e' világot. Az-is hamisfág volna.

1. Mert ha hit nem lett volna, attól való el-sza-kadás nem lehetett volna. Az pedig meg-lőn, melynek jeleit homlokotokon viselitek, mert a' házasság tiltás s' ételben való válogatás 1 Tim. 4. 1, 2, 3. Felsőfégre való vágás az Ecclesiában,

- 1 Cor. 3. 4. Angyalok tiszteleti, Col. 2. 18. Leleményekhez való ragaszkodás, &c. ibid. v. 22. femmi vallásban úgy nem uralkodnak mint a' Pápista vallásban.
2. Nem ellenkeztette volna a' Szent Lélek a' hittel a' hittől való szakadást.
3. Nem jövendőlte volna meg Péter Apostol, hogy a' hivek között-is lesznek hamis Doctrok, 2 Pet. 2. v. 1.
4. Kévántatott-is a' tieretnekfégtek, szakadástok, hogy azzal-is (a' többi között) megpróbáltassanak az álhatatoshivek, 1 Cor. 11. 19.
5. Voltanak-is Doctori akkor-is az Ecclesiának, de minekutánna ama' veres Sárkány az Isten ítéletiből erőt von, kényszerítették az igaz Anyaszentegyház előtte a' puszta repülni, Apoc. 12. 6, 14. &c.

Csak álmadozza hát Sámbar;

Elsőben, hogy az igaz Anyaszentegyház apadást nem szenvedhet; Mert Micheás Propheta idejében csak úgy maradt vala mint a' megszedett szőlő, Mich. 7. 1. & d. Másodszor, balgatagui itéli azt-is pag. 18. n. 3. hogy a' Christus csak boldog s' virágzó állapotában vagy jelen az Anyaszentegyházzal. Mert ugyan Mich. 7. v. 8, 9. így vigasztallja magát az igaz Ecclesia: *Ne örülly az én nyavalyámon én ellen-ségem,* (volt hát nyavalyája) *mert noha el-essem de fel-kelek* (el-esett volt hát) *mikor a' sötétségben üléndék-is,* (hallod!) *az Ur leszzen nekem vilá-*

világosságom. Láltod !

Ha nem hisz a' szent írásnak, olvasd-meg ha jo vagy Augustinust in Psal. 128. ki így ír : *Aliquando in solo Abel Ecclesia erat, & expugnata est à fratre malo. Aliquando in solo Enoch, qui translatus est ab iniquis. Aliquando in sola domo Noe.* Láts többet-is ott. Látodé legény? Kitsiny, s' nyomorúságos volt ám akkor az igaz Ecclesia, de még-is véle volt a' Christus, s' az ó Szent Lelke.

Hamiság hát azt vallani s' tanítani a' Pápás Papoknak Sámbarral; hogy az igaz Ecclesia külső állapotjára nézve mindenkor virágzott, és semmi nyomorúságot nem látott, s' kissebléget nem szenvedett. Nem az igaz Ecclesia, hanem ama' parázna Babylon dicsekedése ez, Apoc. 18.v.7. kinek csapási egy nap jönke-reája, v.8.

4. Azt sem igazán írja Sámbar pag. 19. hogy Calvinus (*Inst. lib. 4. cap. 11. n. 5.*) azt írta volna, hogy ő előtte az igaz Ecclesia el-veszett volt, mert mikor így írt — *Si volumus, everso regno Antichristi, verum Christi regnum ITERUM ERIGERE.* (a' mely szavain kapdos Sámbar) nem az Ecclesiának el-veszett voltát, hanem abban a' fok jo dolgoknak az Antichristus dőgi miatt való meg-zavarodását érti. Ugyan-is *fel-emelni valamit*, nem annyit télesen az eszefeknél, mint éppen el-veszett helyében mást ujjat csinálni. Lásd enől Joh. 8.7, 10. Act 10.26. Marc. 1.31. & 9.27. Hanem;

1. Valakit meg-erősíteni, biztatni, 1Sá. 20.41.

2. Vala-

2. Valakinek segítséggel lenni, és elebbi állapotára vizsgálja állítani, Efa. 49.6. Amos 5. 2. & 9. 11. Ne magyarázza hát hagymázosfőn emberfőges ember szavait, mondgyátok-meg néki.
5. Tudd-meg azt-is, (ha érteni akarod, mi legyen értelme a' szent Pál szavainak 1 Tim. 3.v.15. a' hol az Ecclesiát mondgya igazság oszlopának) hogy
  1. Nem mondgya ott magát az Ecclesiát igazságnak, hanem igazság oszlopának és erősfőgének.
  2. Hogy az oszlopoknak kettő a' hasznok :
Első, hogy erősfőrsenek ;
Második, hogy ékefőrsenek.

Mindeniket cselekefőzi az Ecclesia az igazság körül ; De az igazságnak, hitnek, s' vallásnak csinálása, az Isten tulajdon munkája, nem az Ecclesiáé. Ugyé ? Meg-rendőlhet hát így néha az oszlop az épőlet körül.

Azt-is vedd eszedbe, hogy a' szent írásban nem csak az Ecclesia mondattatik ám oszlopnak ; hanem bizonyos személyek-is, Gal. 2.v.9. Jacab, Cephás és János. Confer Apoc. 3.v.12. 1 Reg. 7.v.21. de nem úgy mint ha soha nem vétkezhetnének. Mert a' Pá-pisták értelme szerént, ki lehetett (ez értelemmel) erősfőb oszlop Péternél ? még-is ha meg-olvasod Gal. 2.v.11,12. meg-látod, hogy oly igen meg-rendőlt vala, és oly igen vétkezett vala, hogy szemtől szembe feddettetek-meg Pál Apostoltól. Látod !

Igaz dolog az, hogy az igaz Ecclesiának (a' minémő vala az Apostolok idejében Romában-is) egy-gyetlen

gyetlen egy Feje s' Férje volt, s' az ma-is a' Christus.

De

1. Nem Roma városának ;
2. Nem a' Pápista Ecclesiának-is : Mert mihelt a' Pápát Vicé Völegénynek s' Vicé Főnek választá, és tudományát követé, régi szűzességét mindgyárt el-veszté, Apoc. 17. v. 1. & d. nem különben mint Jerusalema az Istennek városa, Esa. 1. 21. mely ellen ily panaszt olvasunk: *Mi módon lón paráznává a' hiv város? &c.* De a' mi Ecclesiánk még ma-is tisztosan tartya, s' oltalmazza a' házassági vinculumot. Vészede eszedbe?

Honnan tanultad kérlek, Sámbar uram, hogy a' mely Ecclesiának Feje és Férje a' Christus, az nem szenved, sem nem szenvedhet. Lám maga-is (Fő és Férj lévén) a' Christus szenvedé. Az Ecclesiát-is etre hívá, hogy a' szenvedésben az ő nyomdokát követné, 1 Pet. 2. v. 21. Szenvedének az Apostolok-is. A' többi között Act. 9. 4, 5. A' Saulus persecutioja, üldözésekor, üldözteték hiszem az igaz Apostoli Ecclesia, ugyan abban üldözteték a' Christus-is, ki így szolirta-meg Sault: *Saule, Saule, quid me persequeris?* Bizony szenved ma-is ti miattatok, jó Sámbar uram, de ugyan igaz affelől, és igazságnak oszlopai. De jaj az Apocalypica Babylonnak, mert az mind vallásostol hamis és parázna, akar virágozzék s' akar fonnyadgyon.

6. Hogy szenvedhetne az Ecclesia? azt kérdi Sámbar, holott affelől Idvezitőnk azt mondgya, Matth. 16. 18. hogy még a' pokolnak kapui sem vehetnek

hetnek azon erő. Felelet:

Nem mondgya Idvezitőnk hogy nem szenvedhet; mert az után szenvede mind maga a' Christus, s' mind az Ecclesia kegyetlen üldöztetéseket a' bálványozoktól, pogányoktól, és a' Sidoktól, a' mint az eléb meghallók: Hanem azt taníttya, hogy a' szenvedések, persecutorok kegyetlenségei, hamis birák sententiái, bruta Paparum fulmina, &c. noha olyanok mint a' pokolnak avagy halálnak meg annyi kapui, de ugyan nem emészthetik meg tellyességgel az Isten házat, ha sokképpen győzthetik-is;

Ez a' Cálvinus értelme-is, ki azt taníttya:

1. Hogy, sem a' Christus felől való Péter erős vallás-tételér, mely kapuja az igaz vallásnak és a' menyországnak. Sem.
2. Az igaz Ecclesiát tellyességgel meg nem emészthetik azok. De külső állapotjában, ugy el-merithetik mint Jonást a' tenger, Jon. 2.v.1. és a' Christust a' koporfo, Matth. 27.v.60. Ugyan-is így meritette vala el az Apostoli vallást, azt mondgya Cálvinus (lococitato) az átkozott bálványozás. Illyen állapotjáról emlékezik az Anyaszentegyháznak Hiernymus-is *Dialog. contra Lucifer.* c.7. a' holott azt mondgya, hogy az Ariánusok-is egy uttal ugy le-nyomták volt az igaz vallást; hogy csak el-csudálkozott e' világ már hog' Ariánusá lett volt. Nosza te-is mutasd meg, D. Sámbar, hol volt abban az időben a' te Ecclesiádnak látható tündöklő fényessége?

En-is

En-is így tudakozom hát:

Mit mondotok tehát Pápiſta uraim? A' ti Apoſtoli vallástól való el-fzakadáſtok előtt, s' addig, volté mindenkor az igaz hit, és igaz Ecclesia, avagy nem volt? Ha volt, az igaz hittől szakadtatok-el, s' hittől szakattak vadtok. Ha pedig azt mondgyátok hogy elveszett volt az igaz hit, úgy-is hamiság dolgotok; mert a' Chriſtus gondot viſelt arról, úgy hogy, ha világi fényes állapotban nem volt-is mindenkor, hanem gyakorta külsőképpen ſzomorú gyáſzt viſelt-is, de belső hiti s' ſzereteti ſoha el nem fogyott. Látod mint akada nyakába Sámhárnak a' maga kelepczéje! Jaj veszett Pápáfok, vagyon hiſzem bajotok.

§ IV.

1. Végre, tudatlan aza' ſzent irásban, és csak jövevény az Eccleſiaſtica hiſtoriákban, a' ki azt meri mondani Sámhárral; hogy az igaz Ecclesia mindenkor fénlett külső állapottyára nézve, és hogy ſoha el-rejtezni né kénſzeritetett, ama' kegyetlen veres Sárkány előtt, még pedig a' puſztában, hogy ott tápláltaſék, Apoc. 12. v. 17. ama' titkos mannával, Apoc. 2. v. 17. A' hol az Aſzſzonyiállaton az igaz Ecclesia érttetetik, a' puſztába való ragadtatáſon pedig a' Sárkány előtt való el-rejtetése. Nézd-meg hát mely tudatlan Theologus Sámhá, ki ily káromkodva méréſzel argumentálni:

Ha valaha (u. m.) él-rejtetett az Ecclesia; A- vagy az Iſten rejtette azt el, avagy az Ördög;

De az Iſten nem rejtette-el, ki gyertya-tartótéteti az Ecclesia fényelőégét, hogy világoskodgyék mindeneknek:

Tehát az ördög dugta azt el. Theologushoz, annál inkább Paphoz s' Jesuitához illiké e' káromkodással tellyes tudatlanság?

Tudni kellett volna Sámhárnak, ha egyéb Jesuitai foglalatosságaitól a' szent írást olvashatta volna; hogy az arany gyertya-tartók (mellyeken érti Idvezitőnk az Ecclesiákat, Apoc. 2 v. 1, 5.) olyanok a' mellyek helyből helybe mozdulhatók, mellyeket a' Christus ha meg-haragutt valamely helyben valokra a' szofogadatlanféért, más helybe vitte. De mivel azt állattya pag. 21, 22. hogy az Isten soha az Ecclesiát semmi alkalmatossággal el nem rejtette, hazuggá téfzi a' szent írást, Apoc. 12. 6, 14. magát pedig igen igen tudatlanná abban.

Bátorfégoson vallyuk azért mi Cálvinisták Sámhárr ellen a' szent írással, hogy valamikor el-rejtve volt, nem más hanem az Isten rejtette-el, s' rejt-i is minden háboruságokban az ő Ecclesiáját, még pedig *in abditum sacrarii Dei latibulum*.

2. Hamissan írja Sámhárr azt-is pag. 22. 23. hogy nem igaz Ecclesia az, a' melyben valaha ideig meg-szűnik, vagy meg-szűnt, a' közönséges helyen való praedikálás; Mert sokszor volt eleitől fogván, s' ma-is sok helyeken vagyon az Egyházi szolgálatnak meg-szűnése, de ugyan igaz affelől az Isten Ecclesiája.

Mert { más a' meg-szűnés, mellyet *interruptionak* hívunk;
 { más ellenben a' meg-vesztegetődés, mellyet *corruptionak* mondunk.

A' meg-szűnése a' közönséges helyen való Egyházi szolgá-

szolgálatnak, sokszor talált eleitől fogva helyet az igaz Ecclesiában-is; De annak meg-vesztegetődését örökiségül birja ma-is az Antichristus synagogája, akar virágozzék s' akar fomnyadgyon.

3. Igen igen helyessen hozzák ide példajul az Illyés Propheta idejét, ki Izrael országában keserveffen panaszkodék Isten előtt azon, hogy immár csak egyedül maradt, ki a' bálványnak a' Báál papjaival meg nem hajlott, s' így vigasztalták-meg az Isten-től, hogy vagyő még hét ezerember (noha Illyés nem tudgya hol és kik legyenek, mert a' publica professiot el-bontotta valaa' bálványozó Acháb és Jezabel öldöztése) kik a' Báálnak meg nem hajlottanak. Vallyon mernéjé mondani Sámbar, hogy akkor Izrael országában nem azokbol a' hét ezer emberckből állott az Isten igaz Ecclesiája, ha publica professiojok nem virágozt-is? Bizony nagy mérésfűség volná az! Volt hát el-rejtve valaha az igaz Ecclesia, de soha sem volt el-veszve, Apoc. 6.v. 14. Es az el-takarodék, mint mikor a' papirossat egybe takarják. Ezt bizonyittya Sámbar-is pag. 23. mikor azt mondgya, hogy ugyan akkor Juda országában szépen fénllett a' hit Asa és Josaphát királyságában. Vallyon mi tette a' hitet fényessé? Bizony nem egyéb ugy, mint az edgen isteneknek oltárinak, kápolnáinak, bálványinak el-törtetetések, és az igaz Istennek keresése: mert Asa, országlásának mindgyárt kezdetiben, el-rontatá szokat, 2 Chron. 14. 3, 4. Nem szenvedhetnék azna el a' mái Pápisták, azért vagyon homályban a' hit sózók, mert bálványokkal bé-tölt az ő földök,

Esa. 2. v. 8. és azoknak hajolnak-meg. *Ibidem.*

Mivel hogy azért ily gyalázattal illetik Sámhárral a' Pápisták a' Christus Jesus fok nyomorúságok és üldözések között forgo s' nyomorgo Ecclesiáját; Ellenségivé lettenek annak, és azzal együtt magának is a' Christusnak, mert *Christus cum Ecclesia communes amicos & inimicos habet.* Gen. 11. 35. Exod. 23. 22. Lehetetlen hát hogy a' Pápisták idvezüllyenek, ha meg nem térnek: mert az igaz Ecclesiát gyűlölik, és a' kívül vándorolnak. Első Kérdésnek vége.

MASODIK KERDES.

Csak az egy Apostoli Vallásé igaz, melyet a' Cálvinisták álhatatoson vallanak? Csak az.

HOgy csak az egy Apostoli Vallás legyen igaz, melyet a' Cálvinisták álhatatoson vallanak, ki-tetczik abból, mert soha azon kívül csak egy vallás sem adhattya igaz ügyének oly állandó és világos jeleit.

Első jele: Az Isten igéjének tisztán s' igazán való praedikáltatása, s' vétele.

Második: A' szent Sacramentumokkal és az Egyházi fenytékekkel való igazán élés.

Ugy hogy valahenyiben valaki azoktól el-távozik, az, annyiban, az igaz Ecclesiának s' Hitnek tisztaságától távol esik. Mert ha a' hamis Ecclesia (a' minémű

némű az Ariánusoké és a' Pápistáké) a' tudománynak hamiságából esmértetik hamisnak, Matth 7.v.16. 2 Joh.v.10. Ugy az igaz Ecclesia-is a' tudománynak igazságából s' tisztaságából esmértetik igaznak. Innen vagy on hogy a' Christuf-is azt, a' ki Istentől vagy on, ez jellel különbözteti meg azoktól, a' kik Istentől nincsenek, Joh. 8.47. A' ki Istentől vagy on (u.m.) halgattya az Isten beszédét. Ismét v.31. A' kik megmaradnak abban, azok a' Christus tanítványi. Ismét, Joh.10.4. Az ő juhái az ő szavát halgattják, esmérik, és követik, v.5. idegen Pásztor nem követnek (mint a' Pápisták) hanem el-futnak attól, mert nem esmérik az idegeneknek szavokat.

Oh! bizony nem így vagy on a' Pápistáknak dolgok (noha igen tetzenek magoknak, a' mint Sámbar-is kecsgei öket) kik midőn veszik eszekbe, hogy nincsen az igaz Ecclesiának ez tulajdon jegyeiben részek, más iedgen jegyeket koholnak, még pedig olyakat, a' mellyeknek,

Némellyekei bizonytalanok ;

Némellyekei pedig nem tulajdonok, sem nem örökösök, hanem mind a' régi pogányokkal, s' mind a' máj Törökökkel, s' mind pedig ama' hires Antichristussal közök : melyet nem csak mondok, hanem rendel Isten kegyelméből majdan meg-is bizonyítok.

El-híszsúik mindazáltal, hogy az Istennek méltó büntetése ez a' Pápistákon, hogy azokkal a' jegyekkel dicsekedgyenek, mellyeket a' szent irás egyenesen az Antichristus synagogájának tulajdonit,

a' mint majd rendel meg-láttuk.

§ II.

A' Pápista Ecclesia képében, arra ígéré magát-Sámbár nagy kérkedékenléggel, *pag. 24, 25.* hogy oly jeleit adgya annak, mellyek tulajdon csak a' Pápista Ecclesiát illetik, úgy hogy azokhoz senki más, sem semmi egyéb vallás ne nyulhasson.

Erre fundamentomul hozza elő elsőben Esaiás könyvének cap. 2. v. 2. a' hol ilyen ígék vadnak:

Lészen az utolsó időben, hogy minekutánna az Ur házának hegye minden hegyeknek felette helyhez-tetterik, és magassab leszén minden halmoknál, minden pogány népek arra gyűllyenek. Örömezt *quartélyozna itt.*

De hogy ehhez a' Pápista Ecclesiának csak egy kö-röm feketéni közi se légyen, ugyan azon rézből így mutatom-meg, s' Sámbárt a' hegyről a' völgybe ta-szítom, velem lévén az Ur:

1. Mert az Isten házának olyan hegyéről emléke-zik Esaiás, a' mely *az utolsó időben* helyhez-tet-tetk minden hegyeknek felibe. De ez tulaj-donságtól maga meg-fosztá Sámbár Pátera' Pá-pista Ecclesiát, mert, *q. 2. par. 2. n. 1. pag. 32, 31.* azt mondgya, hogy a' Pápista Vallás min-den időre nézve magassabb és fellyeb valo ré-giséggével minden Vallásoknál, úgy hogy az volt szülője minden régi tévelygéseknek, mert mind a' Pápista vallásból szóktenek azok ki. Hiszem gonosz anya az, a' ki olyan fattyakat-vét. Esaiás pedig *utolsó időt* emleget.

2. Mert

2. Mert olyan hegyről szól Esaiás, a' mely hegyen nem az Ecclesia találmányiban, hanem csak az Ur uraiban járnak a' lakosok, v. 3. De nem olyan a' Pápista vallás; Mert Costerus nevű Jesuita azt tanította, hogy sokkal hasznosabbak s' méltóságosabbak az Ecclesia rendelési a' szent írásnál, *in Ench. cont. c. 1. p. 43. 44.* melyről láts bővebben ide aláb, *q. 3. par. 1. n. 1.*
  3. Mert az Esaiástól említett hegyen, nem viaszgyertyák és Pápák világosságánál, hanem csak az Urnak világosságában járnak a' hivek, v. 5. De nem olyan a' Pápista vallás, mert abban az Urnak világossága, az az, az ő szent beszéde, csak vezedelem, halál, és minden tévelygésre való kapu nyitás, a' Pápák és Conciliumok világossága nélkül; azt tanította Sámbar, *q. 3. par. 1. n. 6. pag. 60.* melyről én-is bővebben szollok azon kérdésben, &c.
  4. Mert az Isten házának Esaiástól említett hegyén, senki nem hajtja-meg magát, a' képeknek, bálványoknak, maga keze csinálmányinak, v. 8. De nem ilyen a' Pápista Vallás, mert a' mint ugyan ő Esaiás mondgya, bé-tölt az ő földök bálványokkal, v. 8. és minden ember, még a' fő ember-is meg-alázza magát azok előtt, v. 9.
- Illik hiszem a' jegy a' Pápista Ecclesiára! Látodé Sámbar Uram, hogy nincsen e' szent hegyen semmi portiod. Vakarodgyál hát a' völgybe.

ELSŐ RESZE.

1. **V**Edd efszedbe K. O. hogy Sámbara' második §-nak elein nagy göggel arra igére magát, hogy a' Szent Irásból adgya a' Pápista Ecclesiának olyan jeleit, mellyekhez fenki, sem semmi vallás nem mondhattya közit. Bezzeg érdemlene ugy valamit a' Pápistáktól, ha szavának meg-felelne, de majd cserben marad: Mert Elsőbenn-is Catholicának, Közönfégefnek nevezi minden időre nézve, pag. 31, 32. Az pedig nincsen a' szentírásban.

Itt-is ilyen kérdést kérhetnek: Hol mondgya azt a' szent irás Catholica Ecclesiának? mert Bellarminus mig e' földön fenn tekergett fel nem találta. De ezt most el-hagyom. Hanem itt kettőt mutatok-meg Sámbar ellen.

1. Hogy nem csak az Ecclesia mondattatik (ha mondattatnék-is valahol) Catholicának. Mert ha Sámbar fel-nyitotta volna mosolygó bemeit; 1. A' Jacab Apostol levele; 2. A' szent Péter Apostol első levele; 3. A' János Apostol első levele, Catholicáknak mondatnak a' Görög re-stamentumban-is *Ἐπιστολὴ καθολικὴ*. Látodé? Nem oly jel háta' Catholica név, melyhez más valami ne nyulhasson. Itt kívántatnékám most egyszer amaz: *Igéret adománt választ*. Ezt-is tudd-meg hog' alig lehet egy Catholicumabb, közönfégefsebb, láthatob, fel-emelkedettebb, mint ama' hires Antichristus, 2 Thess. 2. mert az Isten gyanánt tiszteltetik, és az Isten templo-mában

mában ugy ül mint Isten. De még sem igaz sem maga, sem vallása. Olyanok az ő hivei-is. Látodé hogy ezzel-is kőz a' Pápista Ecclesia jele. De hihető maga sem másé.

2. Azt-is meg-mutatom, hogy a' mostani Romai Pápista Ecclesia soha igazán nem hivattathatik Catholicának.

1. Azért hogy Romai. *Romanum esse*, & *Catholicum, contraria sunt* minden Logikusoknál.

2. Mert Pál Apostol Rom. i. v. 5, 6, 7. A' Romai Ecclesiáról csak ugy irt és értett, mint a' közönséges Anyaszentegyháznak egy particularis, avagy külön valo gyűlekezete felől, nem ugy mint Catholica vagy közönséges felől.

Honnan vettétek hát jo Pápista uraim? Ki tette Romát fővé? Catholicává? Anyává? Nem a' Christus ugyan, (mert még mikor az Asiabéli 7 Ecclesiáknak irata-is, Apoc. 2. & 3. emlekezeti sem volt Romának) hanem ama' Tiburtinai Simplicius Pápa, ki 469 esztendő tájban pápaskodék: Ugyan-is Ela. 2. v. 3. az mutatodik, hogy nem Romából, hanem Jerusalemből. jött-ki az Úrnak beszéde. Ismét: Nem Romában, hanem Antiochiában neveztettek leg elsőben a' Tanítványok *Keresztényeknek*. Act. ii. v. 26. hát honnan tanultátok hogy Roma legyen Feje az Anyaszentegyháznak? No felellyetek.

2. Hogy még-is nem nyughatik Sámbar, hanem ugyan hegyek tetejére akarja biggyeztetni a' Pápista Ecclesiát; ám kedvéért meg-engedik a' Cálvinisták; De nem azokon, a' mellyeken akarja vala fundálni, Efa. 2. v. 2. (a' mint ez előtt onnan le-ugratám, s' futva szalasztám;) Hanem amaz 7 hegyeken, mellyekről vagyon emlekezet Apoc. 17. v. 9. Ott-is mondgya az ő szívében imezt: *Ugy ülök mint Királyné Aszfzony, és nem vagyok özvegy, és semmi keferűséget nem látok sőba.* Apoc. 18. 7. Ennekokáért egy nap jőnek ő rea az ő csapási, a' halál, a' siralom, az éhség, és tűzzel égettetik-meg, inért erős az Ur Isten, ki meg-bünteti őtet, v. 8.

Vésziteké eszetekbe Pápista uraim, hogy olyan jelt ad itt-is Sámbar Aryátok a' Pápista Ecclesiának, a' mellyet a' szent írástulajdonit az Antichristus synagogájának. Nem igaz Ecclesia tehát.

2. Hogy még eddig semmi keferűséget és bontakozást nem látott, miolta támadott a' Pápista vallás, (ha igaz a' mit Sámbar ír pag. 28.) az a' jele, hogy világi vallás, és e' világbol valo, mert e' világ a' magájait szereti, apolgattya, kényessen tartya, nem üldözi. De a' világosságnak fiait el nem szenvedheti, Joh. 16. Hogy pedig másokat praédált, holott ő nem praédaltatott, Efa. 33. 1. főt ma-is, a' hol lehet, semmit abban hátra nem hágy, az a' maga ellen valo tűznek gerjesztése. Ne hidgyétek-el azzal magatokat; mert bizonynal majd el-jő ama' töredelmes sziveket kötőzgető, foglyoknak szabadulást hirdető Király Christus, Efa. 61. 1. ki vas pálczát viselvén, Pfal. 2. büntetésének

tésének kéfedelmét keményféggel potollya-ki ti rajtatok, s' ezt mondgya, Apoc. 18.v. 5, 6, 7 : Az ő bűnei szintén az éig hatottanak, és meg-emlekezett az Isten az ő gonofságirol. Fizeftek ugy néki a' mint ő fizetett; és kétfzerrel kettőztetsétek-meg a' büntetést az ő cselekedeti szerént; a' mely pohárbol itatott titeket, ugyan azonbol két annyit adgyatok innya. Mennél fellyeb emelte volt magát, és mennél nagyob gyönyörűségben élt, annál nagyob kénna és keferűleges sirással fizeftek néki, &c.

3. Csalárdfágot-is látok ez aránt Sámbarban, nem hiszem hogy szive eggyezzen szájával, mikor azt írja, hogy a' Cálvinisták erővel, fegyverrel, templomok el-foglalásával igyekeztek Magyar Országban a' Pápista vallást el-nyomni. De helt talált itt amaz : *Vert viszen veretlent*. Vajha látnád a' magatok szemében a' gerendát! Tegyen bizonytságot Carafa, s' itéllyemeg az Isten, hogy ha mi tettünk, s' télszünké ma-is erőszakot a' Valláson, avagy ti Pápisták, mind édesgető álnok mesterfégeitekkel, s' mind pedig kényszergető kegyetlenségekkel; De (*rumpantur ut ilia hosti*) ugyan nem engedi amaz arany gyertya-tartók között láro Jésus, hogy el-érjétek a' mire igyekeztek, ha meg-fakadtok-is, Ps. 11. per totum, & 12. 6, 10.

4. Hogy (pag. 29, 30.) előttd élt s' régen megholt Pápista Pap társaidnak gyalázattokkal akarod (jo Sámbar uram) a' magad, s' Lippai György Erseked alatt lévő mostani Pap társaidnak becsületeket emelni, a' megholtakat, magatokhoz képest, mind tudatlanoknak, s' mind keveseknek mondván;

Vétkezel:

1. A' fzeretet ellen ;
2. A' meg-holtak ellen. Vajha meg-tanultad volna, bár csak a' Solon pogány Bölcs halottakrol valo mondásit, mellyeket emlit *Plutarch. in Vita Solonis*, nem gyaláznád veszteket!
3. Magad dicsekedésed ellen-is, mert tudodé hogy, *Propria laus fordet.*
4. Tudatlanságodat-is jelengeted azzal, mert tudosnak alitván magadat, tudnod kellett volna amazt, Prov. 27.2. Dicsirjen téged a' kívül valo ember, és nem a' te szájad ; idegenek, és nem a' te beszédid.

En egynek sem hallottam ugyan (valaminéműek voltak) az előtted meg-holt Pápista Papok között, hogy tudatlanságáért meg-sententiázták volna a' fogát, mint tenéked nem régen ; jusson eszedbe ! Miért gyalázod hát ? En csudálom hogy nézhet Erseked jófzemmel, illy meg-holt tárfaid ellen valo gonofságodért !

De vallyon mihez hasonlitsam tudákofságoddal valo kérkedésedet ? üres hordo kongásához. Mert valamint hogy az úrés hordo inkább kong a' telinél ; ugy a' jóságtól s' kegyefségtől üres Pharisaus inkább szokott dicsekedni egyebeknél piperés cselekedetivel, Luc. 18. 11, 12.

Hát vallásodnak minden vallásoknál fel-emelkedtebb voltát mihez hasonlitsam ? Bizony hasonló az eszterhán termett gabona főhöz ; melyben semmi haszon nem lévén, egyeneffen fel-emelkedve áll, Pf.

119. 6, 7, 8. A' föld felé csügged a' szemekkel tellyes gabona fő. Ugy alázatosan ízolnak magok felől a' jósággal tellyes Isten emberei, az Istent pedig magasztalják. De hogy te olyan nem vagy magad kimutatád.

5. Mitsoda orczával mered mondani (D. Sám-bár) olyan bátran *pag. 30.* hogy a' Lutter és Cálvinista Prädikátorok csak hamis költésekkel gyalázzák a' Pápistákat, a' Fa képek, Pápa, emberi találmányok, és Szentek imádási felől; mit mondunk a' mit elletetek meg-is nem bizonyítunk? Meg-hallád hiszem az eléb, mint bizonyítók-meg, hogy ha az égig magasztalnok-is dicsirésünkkel a' ti bálványozó vallástokat, de ugyan még sem hinnék a' mi halgatoink jónak lenni vallástokat, mert magatok-is hazugságban hadnátok bennünket. Lásd *q. 1. § 2. n 5.*

Nem igaz hát (akar mint berzenkedgyék Sám-bár) a' Pápista Vallás, Apoc. 17. v. 19. Ugyan-is hogy lehetne igaz a' mit Isten maga kárhoztat; hogy elmér-tethetnék jonak az a' vallás, a' melynek jelei az Antichristusnak czimerei.

Ellenben csak az egy Apostoli Vallás igaz és jo, melyet a' Cálvinisták álhatatosan vallanak.

MASODIK RESZE.

1. **R** Egiségével írja már Sám-bár, hogy minden időre nézve magasztabb és fellyebb valoa' Pá-pista Vallás minden vallásoknál. De lássuk hogy ha nem ugy vagyóné ennek a' második jelnek-is dolga
min

mint az elsőnek? Ugy, mert nem szent írásból való jel. Mivel az álnokság titkának veszedelmes konkolya immár az Apostolok idejében hinteggetteni kezdett vala, a' mint szent Pál 2. Theff. 2. v. 7. bizonyította, sok tévelygéseit fel-viheti a' Pápista vallás a' régi időkig, de ugyan csak rozsfészken affélöl.

*Carpocrates
és Gnosticus
Eretnékeket
követők aképek
tisztelésében
a' Pápisták.
Iren. lib. 1. c.
24. Epiph.
har. 17. Aug.
de har. c. 7.*

1. Ha a' bálványoknak, képetskéknak tiszteletit akarja a' régiséggel javallani, és a' Pápista vallásnak abbéli részét érti, ebben a' részben meg-engedgyük Sámárnak hogy régi, mert régiségét annakfel-viheti Tháreig-is, Gen. 11. v. 26. Jos. 24. v. 2. Eph. 2. 11, 12. De egyszer-s' mind azt-is órdómost meg-engedgyük, hogy *régi rozf.*
2. Ha az egy Istenen kívül más teremtetett állatnak imádatát érti, ebben-is régi; mert ebbéli régiségét fel-viheti a' régi órdógig; Mert a' régi agg órdóg javallya vala azt Christus Urunknak a' kísértéskor, hogy adományért az egy Istenen kívül mást imádgyon, Matth. 4. v. 8, 9. De ha régi-is, valóban *régi rozf.* ez! a' mint Idvezitőnk feleleti mutatya v. 10.
3. Ha a' Sátánnak hatalmas ereje által való jeleket, és hazug csuda-tételeket érti (mellyek közzé méltán számlálhatik a' sós retek agyvelejű bálványnak könyvező írása-is) mellyekkel a' Pápisták ma-is dicsekednek, s' együgyűveket csábitnak; azoknak *régi-*

régiségeket-is fel-viheti az Apostoli időnek régiségéig, az az, Simon Mágusig, Act. 8. v. 9. & d. sőt még a' régi gonosz Pharaohig-is, mert az ő bölcsei-is éltek olyanokkal, Exod. 7. & 8. c. De ha régi-is, bizony valoban *régi rosz.*

4. Ha az Egyházi szolgáknak felsőfégére való vágyodásokat érti, annak régiségét-is fel-viheti Diotréphefig, 3 Joh. v. 9. de az-is *régi rosz.*

5. Ha az Angyalok tiszteletit érti, azt-is fel-viheti az Apostolok idejéig, Col. 2. v. 18. De mi-is fel-vihettyük annak *régi rosz* voltát addig. *Vide ibid.*

6. Ha az ételben való válogatást érti, annak régiségét-is fel-viheti az Apostolok idejéig, Col. 2. v. 21. De mi-is fel-vihettyük *régi rosz* záságát ugyan addig.

7. Ha az emberi találmányokhoz való ragazkodást érti, azt-is fel-viheti ugyan addig, v. 22. De mi-is *régi rosz* voltát lártjuk ugyan azon részből.

8. Ha a' törvény cselekedetiből való id-
vesség várást érti, annak régiségét-is fel-viheti a' Pharizaeusokig: Mi-is annak *régi rosz* voltát addig, Gal. 1. 21.

9. Ha a' paráznaságnak szabadságát érti s' a' bordélyokat, papok nőtelen-
ségét, annak régiségét-is megfize viheti,

mert

5.
Az Angyalok
tiszteletit An-
geli us Ere-
neti us vévék
a' Pápiák.
Epiph. har. 40
Aug. de bar.
cap. 39.
6.
Montanust,
Sataninust,
és Manichaut
az ételben va-
lo válogatás-
ban. August.
Epist. 74.
7.
Valentinianus
Eretnet
a' Traditiok-
ban.

mert szent János Apostol c. 2. v. 6. emlekezik arról. De mi-is kárhozatos voltát fel-vihettyük addig.

10. Ha a' több részeit érti a' Pápista vallásnak, melyekkel különböznek az igaz Apostoli vallástól, azoknak régiségeket-is alkalmazatosan fel-viheti az Apostolok idejéig, mert az álnokságnak titka immár akkor munkálodik vala, 2 Thess. 2. v. 7. & d. De *mind régi roszszak* azok.

Régiebb mind ezeknél s' jobb az Apostoli szent-igasság, hit, vallás, melyben a' Cálvinisták vadnak, mert ők azt az örökkévaló Istentől vették. Ha kételkedel benne jó Pápista Uram, nosza vond a' szent írásra vallásunkat, ne kalandozz a' régi Átyákon, avagy Cálvinuson és Lutteren, s' az időkön, s' könnyen eszedbe veheted. De ha a' magad bálványozo vallásodat, arra az igazat mutató régi jó probakőre, vallásunk mellé vonód; bizony a' mit most benne réginek ítélsz, ujnak; a' mit aranynak vélsz, réznél-is aláb valonak; a' mit igen magosnak hisz, igen alacsonyoknak találod, ha szemed világos lész s' nem hunyorít.

2. Csudálatos consequentiádat (mellyet Vittaker szavaiból csinálál pag. 33.) nem lehet hogy meg ne nevezzem, (noha szintén akkor a' ködös időben kedvetlen szabásu valék mikor olvasám.) Kérlek mitsoda consequentia ez?

Vittaker mondotta (ha mondotta-is) hogy soha egy vallás sem volt a' mely mindenben egyezett volna a' mostani Lutterista avagy Cálvinista vallással.

Tehát

Tehát Lutterista és Cálvinista soha senki sem volt.

Hát kikkel nem eggyeztek, domine Páter! a' más vallások? Ha nem volt akkor senki? Haszonlot, olvasék ehez eggyütt, mely így vajr.

Johannes rodit cepas, Ergo Catharina saltat, Et per consequens omnes Monachi sunt casti. Tet-cziké? Hadgy békét a' játéknak! hanem

Nofza, ha jámbor vagy, mutasd-meg a' te misédet, Szentek imádtatását, holtakért való imátkozásodat, Ereklýeidet, házasság kívül való (ne mondasd-meg velem mitsoda) életedet, magános gyonásodat, oltáridat, berkeidet, processiódat, képeidet, bérmlásodat, Ur teste dolgát, &c. infinita. mellyeket még a' pogányok-is igen méltán pöknök bennetek,) hol volt a' régi Apostolok idejében virágzott igaz Római Ecclesiában? mellyet tanita szent Pál a' Rómaiaknak irt levelében? onnan mutasd-meg, mert addig csak az okosság nélkül valok hiszik-el, hogy régi igaz Római valláson légy, akarmint kerkedgyél. Bizony nem mutathatod, mert régen el-szakadtál attol.

Igazán mondgyuk hát, hogy ha régi-is, régi rósz a' Pápista vallás, mint a' Phariseusok vallását-is nem teheréjová Idvezitönk előtt annak régisége, Matth. 5. Joh. 15. v. 10. így a' tiéteket sem, mert a' régi tévelygéseket követi, a' mint refz szerént q. 1. § 3. n. 1. meg-mutatám, másf(szor bővebben-is meg-mutatom. Azért nyilván való dolog, hogy ha fok dolgait s' tévelygésir, superstition a' régi tévelygők s' Eretnekek idejéig fel-vibe i-is a' Pápista vallás, De ugyan régi rósz affelől; mert *Vetus consuetudo sine veritate verustas*

tuftas erroris est. Ugyé? Esmérd meg hát s' hadd-el; mert bizony ha másképpen régi-is, de az Apostoli szent Vallásnak régiségéhez képest (mellyet a' Cálvinisták álhatatosan vallanak) csak a' minapi Pápák kotlott tojománya. Látodé mely keveset hozza a' Pápisták konyhájára a' régiség?

HARMADIK RESZE.

1. **H**armadik jele a' Pápista Vallásnak azt mond-gya Sámbar hogy ez; hogy a' Pápista vallásnak esmérleti ki-hatott e' világnak minden részeire. Lássuk mi gyönyörűségére lehet ez a' Pápisták vallásának? mert nyilván nem felel-meg a' Sámbar ígére-tinek.

1. Mert ígérleti szerént ez jelt nem mutathattya-meg Sámbar a' Sz. írásból, mert Rő. 1. 8. a' régi jo Romaiakrol szol Pál, nē a' mostani Pápistákrol.
1. Mert nem oly jel ez, melyhez semmi egyéb nemondhaffa közit. Mert
1. Ha e' ki-terjedésből volna igaz a' Pápa vallása, igaz volna abból a' bűn-is; mert a' bűn killyebb terjedett akarmely bő vallásnális, úgy hog' e' világon minden embereket el-hatott, még a' kik a' Pápának soha hírét sem hallották-is. Láttátoké hogy köz ez a' jel a' bűnnel-is; nem igaz hát a' Sámbar igireti.
2. Ha valaminek ki-terjedése jóvá teheti azt magában az embereknek, jobb volt hát az özőn-viz az első világbélieknek, mert az e' földnek minden

minden határit s' hegyeit el-borította vala. Ihol
nē tulajdona háta' kiterjedés a' Pápista vallásnak
mert egyébbel-is kőz az, nem-is szent írásbé-
li jel. Bizony el-foglalta vala egykor az Apo-
stolok ideje után a' ti bálványozástoknak őzön-
vize-is *totum penè orbem Christianum*, a' mint
Cálvinus a' Sámhártol említettett helyen szolla
Inst. lib. 4. c. 18. n. 1. § 18. Ugy hogy sok
Királyok ittanak akkor a' Lelki Babylon pa-
ráznaságának borában s' paráználkodtanak-is
azzal, Apoc. 18. 2, 3. De mi hasznát vőtték, s'
vélszik-is világoson meg vagyon v. 9, 10. csak
olvasd-meg.

3. Haa' ki-terjedés jele valamely dolognak josá-
gának; jo hát amaz Fene Vadnak-is vallása,
melyről emlekezet vagyon Apoc. 13. v. 8, 12, 13,
14. & d. mert ki kellett terjedni annak imádtá-
sának e' széles földnek minden lakosira. Kőz
hát a' Pápista vallás jele a' Fene Bestiával-is;
nem igaz hát a' Sámhártol ígereti így-is. Kérlek
jo Pápista Uraim meg-láslátok mitsoda lélek-
nek hidgyetek.

2. Bezzeg szép ígeretet tőn Christus Urunk az ő
szent Evangeliomának ki-terjedése felől (de nem a'
ki-terjedés lőn annak igazságának jele, mert az előtt-
is igaz vala az,) Matth. 24. v. 14. imez igékben: *Es
prædikáltatik* (u. m.) *az Evangeliom* (nincs ott a'
miséről, ereklýékről, purgátoriumról, Szentek, An-
gyalok imádá-áról &c. semmi emlekezet, ha meg-
nézed-is) *mind ez egész földön, hogy az minden pogá-
nyok-*

nyoknak bizenyságul légyen, és az után-el-jő Jerusálemnek vége. De a' Pápiſta vallás a' consummatio után hintegetteték. A' Chriſtus igéreti pedig még Jeruſálem romlása előtt bé-telek. Mert Marc. 16. v. 15. illyen parancsolatot adott vala a' Tanítványoknak: *El-menvén (u. m.) e' széles világra, prædikáljátok az Evangeliumot* (nem a' Traditiokat) *minden teremtetett állatnak &c.* halljad már mit mond v. 20. *Azok pedig ki-menvén PRÆDIKALLAK MINDENÜTT.* Látod! Mit mondhatz itt? Nem bizta hát azt ama' Molduvában, Tatár Országban, Chinában, Kazul Országban, &c. tekergő miféző Papokra, (a' mint Sámbar vélekedik) hanem az Evangelium Prædikátorira. Mert az Idvezítőnk parancsolatiban sohult nincsen: *missas celebrate, Sanctos adorate, Evangelicos comburite, &c.* hanem *docete Evangelium & baptizate.* Magatok találmanya hát a' Miſe, &c. nem Chriſtus tudománya.

3. Ugyan ott, Matt. 24. 15. azt-is meg-jövendőlte vala Chriſtus Urunk, hogy ama' pufztito utálatofság a' ſzent helyen fog állani, Dan. 9. 27. Ezt bányák bizony meg, még a' Sámbartol hogy már dicsekedve említett Olasz és Spaniol Országok, hogy az az utálatofság hatalmazott-el köztök, és az Apoſtoli ſzent vallás onnan exulál, számkiverésben vagyon. Confer Apoc. 13. Tiéd légyen hát, domine Pater, mind jelled, s' mind dicsekedéſed, *miénk az igazság.*

4. A' Ráczok és Görögök vallását hogy méred mondani hamisnak, nem félſzé hogy azzal ſzentségtörésben léledzel? 1. Mert a' Pápa ellen ha valaki igazat

igazat mond-is, Eretnek az; (*Cusan. in Epist. ad Bohemos. Bell. l. 4. c. 5. De Antichr.*) Te kegyelmed pedig, Sámbar uram, Hormisæa Pápa szakállába kapál, mert ő, (s' az ő idejében a' Pápisták-is) békefészekben volt a' Görögökkel a' hit felől, 5 1 3 esztendő tájban. 2. Ha a' ki-terjedés jele a' Pápista vallás igazságának; A' Rácok és Görögök vallása-is szintén úgy dicsekedhetik ezzel mint a' Pápisták, (ha nem inkább;) Mert a' mint a' felölők iro Historicusok írják, Ásiát, Afriát, és Európát járók-is jól tudgyák, alig ha killyeb nem terjedett az még a' Pápista vallásnál-is. 3. Tudd-meg azt-is: hogy a' menyiben megvesztegetődött a' Görögök és Rácok vallása, annyiban ti atyátokfia, Apoc. 1.v. 20, 23. Ne táts-fel hát szájadat a' magadéi ellen. Talám azért haragszol szegények ellen, hogy a' ti Pápátok nem barátok? A' ti otyátok nem imádando Istenek? A' Purgatorium tüze hazugság előtök? &c. *Vana est sine viribus ira.* Bizony ha a' nagyra terjedésből kell valamely vallás, vagy tévelygés igazsága felől ítélni, valóban nagyra terjede már a' Törökök pogány vallása-is; hát még hová terjed, ha Isten meg nem gátollya? Igaz hát az-is ez jelből, ha a' Pápista vallás ebből igaz. Mert, *quod licet uni licet & alteri in eodem, &c.*

Láttátoké Pápista Uraim, hogy itt-is nem lön szerencséje Sámbar Atyátoknak az igaz mondáshoz, mert a' mely jelt ada vallástoknak, kőz az a' Törökökkel-is, &c. Mi Cálvinisták ez aránt ilyen hiszemben vagyunk, hogy, *Non à majori, sed à meliori parte denominatur Ecclesia.* H. jában mulogattyátok

tyátok hát Sámbarral, ki-terjettebb és számossabb népből álló voltát vallástoknak (ha az lehetne-is) ha a' többenél jobb voltát meg nem mutathattyátok. (Mert *multi sunt vocati, pauci electi.*) Arra pedig bizony soha sem érkeztek. Tiétek legyen hát vallástok, s' annak jele-is.

NEGYEDIK RESZE.

1. **N**Egyedik jele a' Pápista vallásnak, azt mondgya Sámbar, hogy *az eggyező tanítás*; Mert csak a' Pápisták Ecclesiája (ugymond *pag. 37.*) Catholica és közönséges eggyező tanításra nézve. Azért mondgya (u. m.) a' szent írás, hogy az Ur háza hegye a' hegyek tetején vagyon, &c.

Lássuk itt-is igazé a' Pater igéreti? F. Nem igaz.

1. Mert igéreti szerént nem mutathatá ezt meg a' szent írásbol. *pag. 26.*
2. Mert a' mely hegyet említ Efa. 2. v. 2. le-ugratám arról. *Q. 2. § 2.* még sem szégyenlené ugyan jobban fel-mászni. Lásd ott.
3. Mert sem a' Pápák egymással, sem a' Pápista Doctörök egymással, sem a' mostani Pápisták a' régiekkel nem eggyeznek. *Nem a' Pápák egymással.* Mert a' III. János, II. Pelagius, tiltották hogy senki közönséges Püspöknek, avagy Püspökök Püspökének, Fejének, ne hivattassék. Okát-is adgyák Gratiánusnál, *Dist. 99. cap. 45.* Gergely Pápa pedig *lib. 4. Epist. 32. lib. 6. Regest. Epist. 30. 35.* Ugyan Antichristusnak mondgya azt, a' ki ez neve-

nevezeteket magának tulajdonittya.
 Ezeknek ellene tanítottak az után tá-
 madott Pápák. Ellene tanit s' csele-
 kezik a' mái Alexander VII-is. Mi-
 velhog' nem csak közönséges Anya-
 szentegyház Fejeinek, Püspökök
 Püspökeinek tartyák magokat, ha-
 nem Istennek-is hivatták, a' mint a'
 Lateranomi Gyűlésnek, (mely a' X. *Baron. An-*
 Leo Pápa alatt volt) szavaiból meg- *nal. Tom.*
 tetzik. *Sess. 4. XII. ad An.*

Te vagy (u. m.) más Isten e' földön. *Chr. 1162.*
 Ismét *Dist. 96. cap. Constantinus. Extrav. Cum*
Caus. 24. q. 1. Pius II. Pápa Circa inter. qua est
Annum 1458. Azt szerzé hogy a' Johannis
 Pápa ellen senki se igazat se hamis- *X XII.*
 fat ne mondhasson. Mert ő földi I- *Greg. 11. Ep.*
 sten. Székel Istv. *Chron pag. 215. ad Leonem*
 Sabinus Tuscus, az Első Gergely köny- *Isaurum.*
 veit meg-égetteté. *Extrav. Joh. 22. Constant.*
tit. de Religios. pag. 141.

A' Második Pelágus Pápa végezésit az *I Leo Pápa*
 utánna következett Gergely Pápa *meg-engedé*
 el-rontá. Ugy a' 6-dik István-is, a' a' *Papoknak*
 Formosus Pápáét. Látodé, hogy *a' házasságot*
 nem egyeztenek a' Pápák egymás *441 eszt. táj-*
 között. *ban. Calixtus I.*

Sergius I Pápa-is, a' szép egyyességet *pedig az ellen*
 ezzel mutatá-meg, Formosus I Pá- *végezett vala*
 pához, hogy holta után a' testét a' *219. eszt. táj-*
ban.

vizbe vetteté, 896. esztendő tájban. Nem eggyeiek voltak hát

A' Pápista Páterek sem eggyeznek; Mert azoknak koczkodálokrol ugyan könyvet íra Henricus de Hafia *An.* 1410.

A' Franciscanus Barátok, Szűz Máriának eredendő bűnnélkül való voltát tanítták a' Jésuitákkal eggyütt. De a' Dominicanusok tagadgyák. valóban szép kis eggyeség! Restelém le írni. hanem lásd erről Czeglédi István Uram Barátsági Dorgálásrol írt könyvet, *pag.* 185. & d. Annál-is bővebben, Maloch Doctor nevű könyvet; melyben 354 egyenetlenségeket hordá halomba a' Pápistáknak.

4. De ám bár mindenekben eggyeznének-is, az az eggyeség nem tehetné a' Pápista vallást igazabbá. Mint

1. Ama' Fene Bestiát eggyező értelemmel imádo világnak és annak parázna Királyinak kárhozatos vallásokat, mert azok-is mind meg-eggyeznek abban, Apoc. 13.v.8.&d. Látrjátoké hogy kőz ez a' jel máfokkal-is, ha a' ti ítéletetekre bizuk-is.

2. Hol lehet nagyobb eggyeség mint a' Tő-

Egran. 6. 16.
Matth. sok
Pápákat írt E-

reineknek.
Cusan. lib.
2. de Contor.
Cath. cap. 7.
így ír: Ha a'
Papa Eret-
nek, a' kőz
ember is el-
szakadhat
őle. s' meg-
átkozhatja.

a' Török vallásban? mert valóban eggyező értelemmel tanítták s' oltalmazzák ám ök-is a' Mahometh és Sergius Barát utálatos találmanyt; de az eggyező tanítás még sem teheti igazzá a' Török vallást. Láttátoké hogy a' Törökök-is mondhatták közöket a' Pápista vallás jeléhez. Így sem igaz hát a' Péter igéreti.

A' mi a' közöttünk és Lutteránusok között lévő külömbséget illeti, ez jámbor a' felelet: Nem utálatnak-meg a' hitnek gyengeségéből valami dologban külömböző atyafiak, Rom. 14. 1. & d. *Si non unius mentis, unius tamen sumus cordis & affectionis*, Rom. 15. 5, 6. coll. cum v. 1. *Velint nolint boni Lutterani nostri sunt amici*; nem utállyuk-meg, hanem hordozzuk az ő erőtlenségeket, kedveskedvén az ő javokra, Rom. 14. v. 1, 2, 4. Heb. 10. v. 24. Nem-is mondgyuk mi azt, hogy az igaz Lutteránusok mi tölünk *in essentialibus* külömböznék; ha pedig ellenünk mérgeskednek, avagy erőtlenségeknek, avagy Pápalova farka tartásának tulajdoníttjuk.

Vagyon ugyan modgyok a' Pápistáknak a' *vak engedelmességben*, (igazán mondod Sámbar Uram) kik csak a' Pápát és Papi rendet tartják Ecclesiának, úgy hogy nálók a' *Dic Ecclesiae*, csak annyit téfzen hogy *Mond-meg a' Pápának &c.* De a' Calvinistáknál egy fa nem erdő. Ha az olyan korpa cziberen hizott Ecclesia bünt jóvall, mi nem jóvallyuk, ne-is legyen Anyánk, mert igen mostoha. De Sámbarának fok Anya kezde lenni, Jezabel-is az, Apoc. 2. v. 20. A' Boldogfájos Szűzet-is örömeft fogadná Annýá-

nak, könyvetskéjének utollyára biggyezett bálványozó könyörgésében, de *illa berek onnan*: Mert a' szentséges Szűz meg-elégfzik eggyetlen egy Fiával.

3. Ez okon nem vehették hát Lutter és Cálvinus a' Pápista Ecclesia tetzését, a' mint mondod *pag. 40.* a' misé áldozattyáról, a' bűnöknek eggyenként a' Papelött való előszámlálásáról &c. NB. (Ember vagy most domine Sámbar, hogy igazán ki-mondád! mert ugyan-is bizony nem *Confessio* ám az, hanem csak *professio peccatorum*, nem meg-vallása, hanem csak elő-számlálása a' bűnnek, a' mire kényszerítitek a' szegény eggyügyű kőtséget, mely köz Judással-is, Matt. 27.4.) Ez ilyen goromba tetzéseket ugyan-is hogy javallhatták volna az okosok?

A' *Credoban*, amaz igékben, *Credo Sanctam Ecclesiam Catholicam*. Bizony nem a' Pápista Ecclesiának igaságát emlegették a' régiek, ma sem az említetik; Mert meg-hallókoda fellyeb *Q. 1. § 1. n. 8.*

1. Hogy nem Szent Ecclesia az, a' mely maga termi a' paráznaságot, hit-szegést, kegyetlenséget, bálvány imádást, pártütést, &c. olyan pedig a' Pápista Ecclesia; Lásd ott.
2. Hogy nem Catholica az a' mi Romai; Lásd erről *Q. 2. par. 1. n. 1.*
3. Hogy a' *Credoban* nincsen-is semmi emlékezeti a' Pápista Ecclesiának.

1. Mert nem hiszi a' Pápista Ecclesia, hogy a' Christus test szerezént csak az égben vagon, és hogy onnan jö-el itélni eleveneket és holtakat:

takat : hanem azt hiszi hogy az *Sì praesens*
 ostyákbann-is jelen vagyon. El-*est, vel Ex-*
 lenkezik hát a' Credoval. *tensive, vel*

2. Mert nem hiszi bizonyossan *Multiplica-*
 bűneinek bocsánattyát, sem az *tive est pra-*
 örök életet. Nem eggyez hát a' *sens. At nem-*
tro. Ergo.

Pápista ember szive izájával mi-
 kor a' Credo mondgya. Lásd
 erről bővebben, *Q. 3. par. 2. § 6.*
 Méltán cselekedtek hát Lutt. és
 Calvinus, hogy vélek nem egy-
 gyeztek, &c.

4. Nem igazán írja Sámbar Péter, hogy a' Pápista
 Ecclesia volt mindenkor a' régi tévelygéseknek kár-
 hoztatoja; Mert ha meg-cirkállyuk a' Pápista vallást,
 a' menyiben nem Uj, ma sem egyéb az, hanem a' régi
 gonos tévelygéseknek *Epitomeje*. Mellyet könyű ál-
 tal-látni csaka' Polidorus Virgilius írásából-is, ki *lib.*

5. *cap. 1.* így ír: *Minimè convenit tacita relinquere,*
quæ ab Ethnicis, id est gentibus non Christianis, sumus
mutuati. Siquidem: Non pauca à Romanis cæterisque
Ethnicis ad nos instituta manaverint. Valóban kár-
 hoztatoja volt, s' az ma-is az Evangeliumi tisztá tu-
 dománynak; mert még ma sem haragszik senkire
 úgy mint az Evangelicusokra, nem-is egyébert, ha-
 nem hogy vélek eggyütt nem bolondoskodnak, nem
 miséznak, nem processioznak, Szenteket nem imád-
 nak, képeket nem tartanak. Mutasd-meg ha a' té-
 velygéket gyűlölöd jo Roma! Hol cselekedték a-
 zokat az Apostolok? hol parancsolták? avagy bár

csak azt, hol javallották valaha? Az után kérkedgyél. Láttjátoké Pápista uraim, mely közzé téfzi Sámbar a' ti Ecclesiátoknak jelét itt-is a' Törökökel, &c. Sőt ama' Fene Bestiával-is, Apoc. 13. 16, 17. Mert ott az irattatik-meg, hogy úgy meg-eggyeznek a' Második Fene Bestia alatt, az Első Fene Bestiát imádók, hogy az ő birodalmában, nem léfzen ám szabad senkinek, sem adni, sem venni, hanem csak annak, a' kinn vagyon a' Fene vadnak bélyege, avagy neve, avagy nevének száma. Ezt szintén ezen formában szabja a' Pápistákra Carafa, *Ger. Rest. pag. 134.* így szólván:

Annakutánna (u. m.) más parancsolat jöve-ki, hogy semmi jofágot el ne adnának, hanem csak olyannak a' ki Pápista. Hasonlo eggyefség ez amához a' mellyet a' Fene Bestiáról olvasánk. Vallyon merneé mondani Sámbar, hogy az az eggyefség jóvá téfzi azt? Nem itélem. Bizony a' Pápista vallást sem téfzi hát Catholicává, s' jóvá az eggyefség, ha egyéb jo nincsen benne.

Csak az Apostoli vallás hát igaz és jo, mellyet a' Calvinisták tisztán és álhatatoffan vallanak.

ÖTÖDIK RESZE.

1. **Ö** Tödik jel, mellyel külön magának bélyegzi Sámbar Péter a' Pápista Ecclesiát. *Q. 2. par. 5. n. 1.* Ez, *Hogy a' Christus után annak a' Pápa egy közönséges Feje &c.*

Vallyon mutaté ez jel valami jofágot a' Pápista Ecclesiá-

elefiában? F. Bizony semmit sem, ha jól meg-cirkállyuk:

1. Mert nem szentírásból való jel, a' hol a' Pápának még csak neve sem említetik, nem hogy Fő Pástorsága említetnék. Sámbar pedig szent írásból igére a' jeleket.

Mert Bonifacius 111. ká-pá elsőben a' Pápa nevet Phocas nevű Császártól.

2. Mert ha a' Christus után, fő feje a' Pápa az Ecclesiának, szükségesképpen fő férjének-is kell lenni a' Christus után; az pedig képtelen dolog; Mert ha csak az az Ecclesia igaz és jó, a' melynek egyetlen egy Férje a' Christus. Parázna Ecclesia hát az, a' kinek a' Christuson kívül Férje a' Pápa-is; Mert a' Vőlegény és a' Menyasszony között olyan szoros kötele vagyon a' házasságnak, hogy az soha csak egy szempillantásig-is a' Vice Vőlegént, és a' Vice Menyasszont el nem szenvedheti nálunk. Ephes. 5. 23. 2 Cor. 11. 2. De a' Sámbar vallásában meg lehet a' Vice Vőlegény, mikor otthonn nincsen az igaz férj, mert Bellárminus Jesuita *De Pontif. lib. 1. cap. 9.* így ír: *Ecclesia (inquit) secluso etiam Christo unum caput habere debet.* az az, ha külön rekesztetik is a' Christus, de még-is kell lenni az Anyaszentegyháznak egy fejének. Job értelemben volt Nagy Gargely Pápa, mert ő 592 esztendő tájban meg-tiltotta vala, hogy senki magát Anyaszentegyház fejének ne mondaná, mert az Anyaszentegyháznak (u. m.) nincsen több feje

feje a' Christusnál. Nem esmérte hát Gergely Pápa igaz jelének azt, a' mit Sámbar süőget a' Pápista Ecclesia homlokára. Látodé?

3. Mert ha a' természet, az egy testben lévő tagoknak nem többet, hanem csak egy fejet enged Isten után, (ugy hogy méltán csudának tartathatnék az, a' melynek két feje volna,) Ugy az Ecclesia-is csuda, ha két feje legyen.
4. Mert ha a' Pápa Ecclesia fejének méltán mondattathatnék. Ugy az Ecclesia-is Pápa tagjává lehetne. Ez pedig képtelen dolog, Eph. 1. 23. & 4. 15, 16. Col. 1. 18.
5. Mert nem kell annak Vice, a' ki mindenütt és mindenkor jelen legyen, és csak egyedül elégleges a' gondvilésre, (nem Ecclesia fejei hanem Ecclesia szolgálai által rendszerént.) A' Christus pedig mindenütt és mindenkor jelen legyen, elégleges-is a' gondviseleésre, &c. Apoc. 2. v. 1. Matth. 28. 10. Nincsen hát semmi szükség a' Pápa viceségére. Kérlek jo Pápista uraim, ne tartsatok ily két fejű csudát Ecclesiátoknak, hanem gyűllyetek az egy fő alá, ki a' Jesus Christus.

Fő Pásztoroknak mondgya Sámbar a' Pápákat! Miért nem legeltetik hát magok a' juhokat? hanem vicáriusokra bizzák? Erre nekik azt mondhatná az Apostol: *Qui laborat per vicarios, per eosdem manducet.* Pétert mondod, D. Sámbar! Első Fő Pásztoroknak? Tudom mit akarsz! De kérlek miért nem méred mondani Pápának? Talám félsz hogy meg ne bizo-

bizonyitható? Hihető, mert ugyan meg-kérde-tem volna.

1. Ki nevezte volt Pápának? s' mikor?
2. Miért nem neveztetett Petra Pápának? mint a' mostani Fabius; Alexander Septimusnak? s' mit feleltél volna? De itt talám ezt mondanád. Péter a' Christustól nevezteték Petrának. Felelet: Az sem igaz. De ha igaz volna-is, nem nevezte Petra Pápának, mint ha nevét el akarta volna azzal veszteni. Nem-is neveztetett azzal a' nevezettel sem magától az ő írásiban, sem a' több Apostoloktól, mellyet, valamint hogy a' mostani Pápák el nem mulatnak, úgy Péternek sem kellett volna el-mulatni, hanem mindenik levelében Petra Pápának kellett volna magát írni. Igazítást téfszen ebben Augustinus *de verbo Dei secundum Matth. Serm. 13. Non petra (inquit) à Petro, sed Petrus à petra, sicut Christianus à Christo &c.* Ugyan-is a' Pápák hogy előbbi neveket el-változtassák, Sergius Pápa II. hozá-bé 847 esztendő tájban, de a' Christus és Apostolok idejében nem volt. Uj hát!

Bizony csudálatos Grammaticád vagyon Sámbar uram, ha nálad a' Petrus adjectivum. Hát in neutro genere hogy mondanád?

Hogy pedig a' *petrán* kő szálát értesz; mi-is azt értünk; De tudd-meg hogy ebben az értelemben, nem tulajdonítatik ám a' *petra* név senkinek a' szent írásban, hanem csak az egy Jესus Christusnak, 1 Cor.

10.v. 4. Így bizonyította ezt szent Pál: A' mely kő
szál pedig őket követi vala, *a' Christus vala*. Funda-
mentoma sincsen több az Ecclesiának a' Christusná,
(noha Sámbar Péteren írja hogy Christus Urunk
fundálta avagy építette az ó Anyaszentegyházát, p.
43.) mert ha meg-nézed a' Pál Apostol szavait, 1Cor.
3.v. 11, 12. ilyen ígéket találsz: *Mert (u. m.) más
fundamentumot senki nem vethet a' kívül, a' mely egy-
szer vettetett, mely a' Jesus Christus.*

Maga vetette pedig az élő Isten e' fundamentu-
mot, Esa. 28.v. 16. *Imé vetek, azt mondgya az Ur I-
sten, Sionban követ, proba követ, drágalatos szegellet
követ, erős fundamentom követ.* a' Sidoban, *fundatio-
nem fundatissimam, hoc est, firmissimam.* Mely sza-
vait igen értetlenül tekeri az Istennek, Bellármínus
Jesuita a' Romai Pápára. Mert oly fundamentom
kőről szól az Isten, a' melyben *a' ki hiszen meg-nem
szégyenül.* Lásd erről Esa. 28. 16. Ki ördög hitt pe-
dig valaha, s' ki is hihetne a' Pápában? nem funda-
mentom kő hát az Ecclesiában. Így magyarázza az
Isten meg-említett szavait Pál Apostol, Ró. 9 33. Pé-
ter Apostol maga-is, 1 Pet. 2.v 6. nézd-meg bár.

Nem igazán írja tehát Sámbar p. 43. hogy a' Chri-
stus Péteren építette az Anyaszentegyházat úgy mint
hely-tartoján. Az István Király Decretuma-is (mely-
hez folyamodik Sámbar pag. 44. el-álván a' szent írás
mellől) cserben hagyá Sámbart, mert ott-is sem a'
Custos, sem a' *Magister* nem térszen fundamentumot.

2. Mely fok s' keserves nyomorúságok között
forgott s' nyeggett eleitől fogván az igaz Ecclesia, an-
nál in-

nál inkább 166; esztendőök forgása alatt, csak az nem tudja azt, a' ki a' szent írásban, és az Ecclesiái dolgokról irt historiákban tudatlan. Nem tudom mit soda orczával írja tehát Sámbar p. 43. n. 2. hogy az Ecclesia soha ezer hatszáz esztendőől fogva semmi bontakozást nem látott; mert ha a' Pápista Ecclesiát érti-is azon, de ha annak régi állapotját a' mostani-val öszve veti; Ugy találja, hogy VII. Sándor Pápnak jutott annak virágzó állapotjában leg kevesebb. *Vak a' ki azt nem látta.*

3. Cálvinus Jánosfál-is akarna bizonyítani, *Inst. lib. 4. cap. 2. n. 3.* De ott-is ki-szakad; mert

1. Cálvinus nem emlit ott ötszáz esztendőt (a' mint szavait csalárdul emliti Sámbar pag. 45.) hanem *ad illam ætatem.*

2. Ugyan ott ez-is Calvinus mondása, ha Sámbar venné. *In Ecclesiæ regimine* (inquit) *nihil est magis frivolum, quàm omisâ doctrinâ successio- nem in ipsis personis locare.*

A' honnan ez jö-kí, hogy ha személybéli Successio-jok meg-maradt-is a' Pápistáknak eddig, attól fogva hogy kezdettek lenni, de nem nyernek többet véle, mint a' Sidok; kik-is midőn a' Prophetákról feddennének Istentől való el-szakadáfokért, bálványozáfokért, &c. csak a' templommal, ceremoniákkal, Atyákkal, és a' Sido Papok successioival kevélykednek vala. Ugy a' mostani Pápisták-is, dicsekednek az igaz Ecclesia titulussával, noha annak tudományától igen igen messze estenek a' fok találmányok miatt. Így cselekesznek vala a' Smyrnai Sidok-is,

Apoc. 2.v.9. Igyama' parázna Jezabel-is, *ibid.* v.20.

Sic vos odoriferas rosas ad plebem ore & lingvâ spargitis, dum spinosis errorum & malorum operum aculeis illam pungitis & vexatis. Ezt irta vala Didacus Lopez de Zunega Baccalaur. Hispániából Indiába, a' Gvattimalensis Pápista Püspöknek, a' mint Cálveton Orbán bizonyította *in hist. Novi Orbis p. 2.9.* Vajha olvashatnátok miket ír ugyan ott a' Pápisták gonoszsági felől, bizony fel-borzadna még hajatokis. Székel Istvánt a' Gónczi Cálvinista Prædikátort-is hamissan s' szemtelenül citállya Sámbar *pag. 44.* mert; elő-hozza ugyan hogy a' Pápisták vélekedése ez, hogy Péter lett volna Első Pápa. De ez hamis vélekedést igen meg-czáfollja ugyan ott, s' azt bizonyította *pag. 93.94.* hogy szent Péter nem hogy Pápa lett volna Romában, de még Romában sem volt soha-is. Bizony csudálom hogy mér ily temérdek hazugságot világra bocsátani Sámbar. De kőnyű néki egy kis gyónással abból ki-gázolni. Olvasd-meg csak magad-is a' Székel Istvántól irattatott Magyar Chronicának 93 és 94-dik leveleit, s' úgy találod a' mint mondtam. Hogy pedig a' régi Pápisták-is (mint a' mostaniak) halottakért imádkoztanak, halottakat imádtanak, (*referente Calvino Inst. lib. 3. c. 5. 10*) Azzal bizonyították-meg, hogy nem Apostoli valláson voltak akkor még; hanem bálványozást vőttek volt bé. *Hitetlenül cselekedtek, miképpen az ő attyok.* Pál. 78. v. 57, 58. Nem őrizték hát a' Pápák, hanem motskolták a' Christus tiszta tudományát Romában, s' egyébűtt-is mindenűtt.

4. Még-is nagy mérészen biztattyá magát Sám-bár, hogy mi Cálvinisták csak szoval mondogyuk, hogy a' Pápisták el-szakadtanak az Apostoli szent-vallástól, de meg nem bizonyithattyuk,

Mi tájban? Mellyik esztendőben? Mellyik Császár vagy Király idejében? és Mellyik Pápa idejében kezdettek mást tanítani?

De olvassa-meg csak akarkiazokat a' Historicusokat, a' kik a' Pápákat laistromba vötték, és azoknak életeket találmányokkal együttl le-irták; ugymint, Functiuft, Báleuft, Doctor Barnft, Eusebiuft, Eliát Reufnert, &c. Világoson azokbol meg-láttya, hogy ha nem egy időben, és ha nem egyszers'mind-is, (mivel *nemo repente fit pessimus*;) de mint az alma &c. mely lassan lassan kezdette ugyan el, de végre egészen el-érte a' rothadást. Ugy a' Pápista vallás-is lassan lassan, egyszer-is mászfzor-is kezdé-el, de már végre éppen el-éré a' meg-vesztegetődést.

Továbbá, ha szintén meg nem bizonyithatnok-is, ki idejében? ki által? hol? és mikor lett legyen a' Pápistáknak Apostoli szent vallástól valo el-szakadások? mit nyernének azzal?

Mert a' terehben esett, avagy immár meg-is fattyazott parázna aszfzony ellen, ha azt meg nem bizonyithattyák-is, hogy, hol? kivel? és mikor paráználkodott? de azzal ugyan a' sententiát el nem kerülhetné, állapattya bizonyitván azt, a' mit ő tagadozna. Így (ne haragudgyatok kérlek jo uraim az igaz similéért, mert *Gangrenas irritant non curant blandiora remedia*) nem izűkfég abban sokat fáradoznunk, *per*
F *quem?*

quem? ubi? Quando? szakadtatok-el? elég hogy el-szakadtatok, a' mint ez előtt-is rövideden megmutogatám. Látodé hogy igaz a' mit felóletek mondunk, s' magatok-is bizonyíttyátok cselekedeteitekkel. Nem így lón a' Susánna véneinek dolgok, mert azok Susánna ellen, sem szót, sem valóságot nem bizonyíthatának, de mi mindeniket meg-bizonyítók, s' ez után-is meg-bizonyíttyuk.

Nem a' Cálvinista Prædikátorok tehát hamissak, hanem a' Pápista Papok, kik hátra hagyván a' teremtőt, tisztelik és tiszteltetik halgatojokkal-is a' teremtettt állatokat, Rom. 1.v.25. és meg-hajolnak a' magok kezek csinálmányának, &c. Esa. 2.v.8. akarmikor kezdtették legyen azt cselekedni; Elég hogy az Apostolok után támadott vallások, és az Apostoli valláshoz képest Uj és semmire kellő. Elsőben, mert nem vett magának fundamentomot a' régi szent írából. Másodszor, mert ellenkezik a' szent írással; Pázmán Péter ezt maga-is így erősfíti: *ördögi vallás* (ugymond) *az, valamely csak egy dologbann-is a' szent írással ellenkezik.* De S. Scriptura & Eccl. pag. 50. 52. hogy pedig a' Pápista vallás legyen az az ellenkező Uj vallás meg-mutatom rövideden a' harmadik kérdésben. Ti vadtok hát gödölyék amaz idegen Páfztorok alatt, Ezech 34. De a' mi Fő Páfztorunk csak egy, ki a' Jesus Christus, Joh. 10. kinek szavát úgy esmérjük, és halgattyyuk, hogy idegen páfztorot semmiképpen nem követünk. Igaz hát (ha haragszol-is) a' mi Vallásunk, s' régi-is, mert eggyez a' régi szent írással &c.

HATODIK RESZE.

HAtodik jelét a' Pápista Ecclesiának ezt akarja Sámbaradni, hogy *arra és nem máfra tértenek minden nemzetségek*, pag. 48. Itt-is négy kéz lábbal akarna mászni az Isten hegyére, de nincsen oda való köntöfe, alatt kéreskedgyék hát. De lassuk mint vagon itt-is dolga a' Péternek? Igazé a' mit monda avagy nem? Használé a' Pápista vallásnak ez Péter jóakarattya avagy nem? Bizony semmit sem, a' Péter-is cserben marad:

1. Mert ez jelt nem mutathattya-mega' szent írásból, hogy a' Pápista vallásra alkalmaztathatnék, arra ígérte vala pedig magát, pag. 26.
2. Mert nem a' Pápista vallásra, hanem az Apostolokéra, tértenek az ég alatt minden nemzetségek közül. nézd-meg Act. 2. v. 5, 37, 41. *É d.*
3. Mert az után veté a' Sátán a' Pápista tudománt, mint konkolyt, *ut supra.*
4. Mert nem fegyveres kegyetlenséggel, sem nem egyéb csald édesgető mesteriségekkel, kellett a' pogányokat a' Christushoz téríteni; hanem tanítással és jó példával. De a' Pápisták felől így ír Urbanus Calveton *in Hist. Novi Orb.* p. 259.
Quos (inquit) vestire debebatis, eos spoliatis; quod amarum est dulce, quod dulce est amarum dicitis: mendaces & falsos diligitis; eos qui vera loquuntur odio habetis; aspernamini bonos, & turpes probrososq; honore afficitis: vitiosis fa-

vetis,

vetis, & vexatis honestos: Denique de alieno valde liberales estis, de vestro parcissimi. Quid dicam amplius? nempe hoc, vos multo ad remigandum in triremi aliqua, quam ad Episcopatum gerendum aptiores esse. Vide plura pag. 260. 261. Az ilyenek hintegették ám a' jo mag után a' veszedelmes konkolyt. Igazán illik hát a' Pápistákra a' Tertull. szava, *præscr. c. 42.* hogy nem pogányokat térítenek, hanem Kereszténeket tévelyítenek.

2. Hogy pedig ôk-is, az ô hitôl valo szakadáfok után, fok pogányokat hodoltattak a' magok tévelygéseke, nem csuda; mert minden tévelygés talált még eddig magának követôket, z Pet. 2.2. még a' Török vallás-is, de ugyan hamis affelél. Az-is mindenkor igyekezetek a' hamis Tanitoknak, hogy (ha lehetéges volna) az igazakat-is elcsábítanák, Matt. 24. 24.

3. Mely serények voltak a' Hispániai Pápisták az Indusok térítésében, világosan megírja *Urbanus Calveton in Hist. Novi Orbis pag. 111.* Ugy hogy huszför valo száz ezer Indusbol alig maradt másfél száz, a' többit az aranyért, Smaragdusért, &c. mind ki-térítették e' világbol. Ezé a' pogány népeket Keresztyén hitre téríteni? azt kérdi azon Urb. Calv. *ib.*

4. Így hát méltán mondhatná az igaz Apostoli Vallás a' Pápistáknak Hieronymus bávaival, (*Cont. Lucif. in fine*) mondván: *Add-meg* (u. m.) *Pápista vallás a' mit tőlem vőtél, az Evangeliumot és a' Keresztiséget, és lássuk oíztán mint lehetz keresztyén? A' te tób sacramentomiddal, miséddel, Ereklýéiddel, képeid-*

képeiddel, traditioiddal, Szentek imádásával, üldözéssel, lymbufoddal, purgatoriomoddal, &c. menydogdra. ENYIM AZ IGAZSAG.

HARMADIK KERDES.

A' Cálvinisták ellenkeznéké a' Szent Irással, és a' régi igaz Romai Vallással, avagy inkább a' Pápisták?

1. **M** Inémű becsületi légyen a' Szent Irásnak a' Pápistáknál meg-mondgya maga-is Sámbar ide aláb *n. 6. pag. 60.* a' hol így szol: *A' Szent Irásnak csak az a' betűje* (melyről szol Péter Apostol, 2 Pet. 3.v. 15. és Pál Apostol, 2 Cor. 3.v. 6.) *nem szent irás, hanem, veszedelem, halál, és minden tévelygésre kapu nyitás.* De erről ide aláb *n. 6.* hallunk mi-is bővebben Isten segedelméből. Méltán mondgyák tehát a' Cálvinisták, hogy nem csak el-hadgyák a' Pápárok a' Szent Irást, hanem rágalmazzák, s' káromolják-is. Hogy pedig a' Cálvinisták csak a' Szent Irást tartják s' kövessék a' hit dolgában, majd meg-bizonyittyuk Sámbar ellen.

2. A' kik a' Pápák, Conciliomok leleményinek (traditoinak) *tam auctoritatis pondere, quam utilitatis ratione,* az az, mind méltóságokra, s' mind hasznokra néze többet tulajdonitnak, hogy nem a' Szent Irásnak, azok ellenkeznék a' Szent Irással.

De a' Pápiſták a' Pápák, Conciliomok &c. leleményinek, *tam auctoritatis pondere, quam utilitatis ratione*, mind méltóságokra, s' mind hafznokra nézve többet tulajdonitnak, hogy nem a' Szent Irásnak. (NB. Miklos Pápa szerzé 873 esztendő tájban, hogy a' Traditioknak nelégyen aláb valo méltóságok a' Szent Irásnál.)

Tehát a' Pápiſták ellenkeznek a' Szent Irással.

A' második ágát bizonyította Costerus nevű Jesuita, in *Enchir. Contr. c. 1. p. 43, 44.* ki így szol: Nem akarta (u. m.) a' Christus, hogy az ő Ecclesiája a' papiroffon valo írásoktól függön, sem hárttyákra nem akarta bizni a' maga titkait (mellyet nagy részről cselekedék Moses a' testi néppel) hanem maga Lelkétől tanittatott lelki Ecclesiát akarván építeni, méltóságosab bélyeggel éle, irván az Isten ujjával az Ecclesia sziveben. *Látodé keresztyén világ a' Sátánnak mélységes titkai hol mutogatják magokat?* Apoc. 2. 9. v. 24. Mert (ugymond) a' traditiók fokkal fellyeb mullýák jóssággal amazokat, tudniillik az Apostoloktól ránk maradott és hárttyákra irattatott írást.

1. Mert a' traditiók avagy Ecclesiái rendelkezések az Isten ujjával irattattak; de a' Szent Irás csak az Apostolok pennáival.
2. Mert a' traditiók régiebbek, a' Szent Irások pedig ujjabbak.
3. Mert a' Szent Irások szűkölködnek a' traditiók confirmatioja nélkül, az az, erőtlenek a' Sz. Irások, ha meg nem erőssítik a' traditiók.

4. Mert

4. Mert a' Szent Irások csak meg-holt betűk, melyek réntával irattattak hárttyákra avagy papirofra, mellyeket ha valaki csonkitani, el-tekerni, és hamis magyarázatokkal meg akar-is vesztegetni, nem érzi. De a' Traditiók, mivel hogy Isten újával irattattak az Ecclesia szívében, nem szenved-el a' meg-vesztegetődést, hanem meg-marad a' maga érejében mindenkor.
5. Mert a' Szent Irások nem foglalják-bé magokban a' vallásnak minden titkait, mivel hogy nem-is a' végre adattattak, hogy a' Hitnek, Sacramentumok ki-szolgáltatásának, és egyéb Egyházi társaságnak tellyes és tökéletes formáját adgyák ki minékünk. A' Traditiók pedig avagy Egyházi rendelkezések, mellyeket a' Szent Lélek a' szívekben bé-nyomni méltóztatott, minden igazságot magokban foglalnak, a' hitnek minden titkait, a' keresztyén hitnek minden okait őszve-foglalva tarttyák; Es minden hit dolga felől támadhatando kétségeket el-igazítanak. A' honnan ez következik, hogy a' Traditiók minden irásoknak magyarázoi, minden vélekedéseknek ítélő Birái, minden tévelygéseknek ki-űzői; A' mellyeknek ítéletitől más Birohoz senkinek sem szabad idézni, hanem minden Biráknak csak ezeknek ítéletekre kell vigyázniok, és azt kell követniök. Oh nagy Isten! kinek beszéded tökéletes szentség, hogy szenvedheted-el ez te szent beszéded ellen való motskolodást? Ez volna ám a' Sz. Irással való ellenkezés. Bálám hamis Propheta vala, Num. 22. de

még sem merte volna az Isten szent szája és beszéde ellen ezeket mondani.

2. Nem csak olyan temérdek hát a' Jesuiták &c. hazugsága, (mikoron azt mondgyák hogy ők nem hadgyák-el a' Sz. Irást a' Pápák és Conciliomok végzéseiért) mint a' Gratianus temérdek könyvei, hanem sokkal temérdekebb, mert ha a' Traditiók mind méltóságosabbak s' mind hasznosabbak a' Sz. Irásnál, sőt magokban mindenre elégségesek; Tehát a' Szent Irás semmire kellő, szűkség kívül való. Lássamag e' világ, hogy ha nem Szent Irással való ellenkezése ez?

Volffgangus Hermannus (kit Hossius Jesuita lelki esmérési ellen oltalmaz *lib. 3. de Scr. author. Cont. dist. Mem. fol. 898.*) így-is mérészel szollani a' Szent Irás felől: Nem többet kell hinni a' Sz. Irásnak mint az Esopus fabuláinak. Lásd többet Sleidánusnál *lib. 25. mely lőtt A. 1553. Lugdunumban.* Lásd Kalauzt is *pag. 527.* a' hol-is a' Sz. Irás viaszbol csinált ornak, lárok barlangjának, Eretnekek műhelyének, s' több efféléknek módattatik. Lásd Lindanus *Panopl. l. 2. c. 13. in initio, & l. 5. c. 7. Idem ibid. c. 20. Idem ibid. l. Strom. c. 2. Et c. 6.* Bailus Jesuitát, *in Catech. q. 6. Canust, in Loc. Theol. lib. 2. c. 7. Canust ibid. lib. 3. c. 2. art. 19. Salmeront in Proleg. in Epist. Pauli l. 1. par. 3. disp. 6. Turrianust, adversus Sadeelem pag. 90. &c.* Ezeket ha meg-olvasod, a' Szent Irásnak ószve-eskütt ellenfélinek találod, kik nem hogy el nem hadnák a' Sz. Irást, de káromlani s' rágalmazni-is teie torokkal készek.

Lelki

Lelki esmérési ellen írja hát Sámbar *pag. 54.* hogy ördög modra kéfértik a' Cálvinisták a' Pápistákat, ellopván valamit a' Szentek segítségé mellett szollo Sz. Irás szavaiból, mellyeket akar előhozni szent Pál irásából 1 Tim. 2. v. 5, 6. hogy itt-is pirullyn, ha vagon ő kéglnek orczája, mint nem lopottat, mi eleibe adgyuk. Hallyad Sámbar magad-is! Mert egy az Isten, egy a' közbenjáro-is az Isten között az ember Jesus Christus. (mond immár) *ki adta önnön magát váltságul mindenekért.* Ihol vagon már. Nosza hát immár láffuk hogy hogy csigázod te ki innen, hogy a' te Szenteidet (Kozmát, Demjént, Györgyöt, Ceci-liát &c.) imádni kell? El-várom hidd-el; De a' mely igéket ránk fogál hogy el-loptuk volt, azokból csigázd-ki, mert hcsfízu porázra nem eresztlek. Ha pedig ott nem találod, Contumelián maradcz, mert hamissan mondál lopoknak, jutalmad le vagon téve Deut. 19. v. 16, 17. Ha valaki ellen hamis tanu állánd, hogy hamis tanuságot szollyon ellene &c. ugy cselekedgyetek azzal, a' mint ő gondolta volt hogy cselekedgyék az ő atyafiával, és ki-tisztitsad közzűled a' gonoszt. Te vagy ám ez!

3. De a' Szenteket akarván még-is imádtatni, ezt mondod: Ha a' kárhozott lélek imádkozhatott pokolban e' világon valokért; ugy hiszszük hogy a' Szentek-is imádkozhatnak hát mi érettünk.

Felelet:

1. Nem általlodé magad-is pokolba menni, s' a' Pá-pistákat-is a' pokolbéli Scholába igazítani, imát-kozás tanulni? Vaj ki gonosz Collegium az! Mi

Cálvinisták, a' Jēsus Christus Scholajában tanulunk imádkozni, Matth. 6. 9. *& d.* de abban nem tanultunk mást imádni, hanem csak az Istent.

2. Tudodé mely gyümölcstelen lőn a' Gazdag lelkének pokolbéli kiáltása? *De similibus idem est judicium.*

3. De ha szintén úgy imádkozhatnának-is a' meg-holt Szentek ti érettetek a' mint ti hiszitek, de ugyan nem imádtathatnának affelől, mert azzal nem lennének Istenekké, hanem meg-maradnának az emberiségben. Act. 10. 16. Fel-emelé Péter Corneliust, s' így szolla: Kelly-fel, mert en-is ember vagyok. Meg-is vagyon erőssen parancsolva, Deut. 6. 13. & 10. 20. Matth. 4. 10. hogy kiki az ő Urát Istenét imádgya, és csak egyedül ő néki szolgállyon. Ismét, Exod. 22. 20. ilyen ígék vадnak: A' ki idegen isteneknek áldozik, és nem csak az egy Jehovának, meg-ölettesék. A' Pápista Biblia-is így tanit, nézd-meg bár.

Valamint hogy azért itt a' meg-holt Szentek imádtatások ellen, igen igen igazán adák előtőkbe a' Cálvinisták a' Sz. Írást, semmit abban el nem titkolván tölletek; Ugy a' több hittől való szakadáftokat-is igen helyessen ostromolják, a' mint kedvetek ellen-is mindenütt s' a' második részben-is meg-mutatták világoson; Igazán mondgyuk hát Costerusbol, hogy nem mi, hanem ti Pápisták ellenkeztek a' Sz. Írással.

4. Mikor azt mondod, D. Sámbar, hogy hazudnak a' Cálvinisták, mikor azt mondgyák hogy ők a' hit dolgában csak azt tartják a' mi a' Sz. Írásban va-

gyon. Akkor pilifes fejedet tapogasd. Valamenyi könyvet a' Cálvinista Tanítók a' hit dolgairól irtanak a' leg kisebbik Catechismusz, azok (akarmit ration nélkül állato vagy tagado) Atyai szentségedet hazugságban hadgyák, mert valamely czikkeleket ellenetek vallanak, mindeneiket bővön meg-bizonyítottanak. De te semmit sem mutathatál még eddig, noha szád izire akarsz vala hol miket tekerni, csak e' kis könyvetskében-is, de nem illet mindent hinto székér, &c.

5. Sabelliussal, Ariussal, &c. koczkodgyál te magad ez egy uttal, mi a' magunk dolgához látunk.

A' Hulf János vére légyen rajtatok, igazat tanított s' azt nem álhattátok.

6. Hamissan irod Pater sőt káromkodva azt-is, pag. 60. hogy a' Sz. Irás, magában nem Sz. Irás, hanem csak veszedelem, halál, és minden tévelygésre való kapu nyitás, p. 60. Csudáló hogy az Istē meg nem némitott akkor! De a' ki a' Sz. Bibliát megmeri süttetni, mint valami martaloczot, pribéget, (a' mint te Sámbar meg-süttetéd a' Rákoczi György Bibliáját) nagyobra-is ki-fakadhat.

Nē hiszem (utálatos ember) hogy a' Pápa írása, avagy csak Diplomája felőlezt mernéd mondani, noha igen igazán s' méltán mondhatnád arról. Tők az agyad ha nem érted, hogy Pál Apostol 2 Cor. 3. 6. a' Betűn érti a' Moses bűnösöket meg-győző, sententiázo, átkozo, és meg-öldő törvényét, Gal. 3. 10. melynek magában idvezítő ereje nem vala, v. 11. hané csak az emberekben lévő bűnöket mutogattya és esmérteti vala, Rom. 3.

v. 20. hogy mindennek ízája bé-dugattasék, és hogy mind ez egész világ méltó legyen Isten előtt a' kárhozatra, Rom. 3. 19. Arrol a' részről-is a' Sz. Írásnak a' ki azt mondaná, hogy minden féle tévelygésre való kapu nyitás; hazudna az:

1. Mert a' törvény-is lelki állat, Rom. 7. 14. és azt mivel, hogy *fiat supra modum peccans peccatum per mandatum.*
2. Mert a' törvény ő magában-is szent, ama' parancsolat-is szent, igaz, és jó, Rom. 7. 12. Hallod!
3. Mert a' Törvény minékünk Christusra vezérő Mesterünk volt, hogy hit által idvezülénk, Gal. 3. 24. Rom. 10. 4. és 7. 12. Látodé rokon? Olvasd-meg csak, ne csend-el 2 Cor. 3. 7. meg-látod hogy Pál Apostol-is ezt érti.

Mivel azért az egész Sz. Írás Törvényből és Evangeliomból áll; Azt kérdem, mellyik része már a' Sz. Írásnak az, a' mely magában veszedelem, halál, és tévelygésre való kapu nyitás? Talám az Új Testamentum? Ugy-is hazudna a' ki azt merné mondani. Mert 2 Cor. 3. v. 7. Ha a' törvény dicsőséges volt mely eltöröltetik, fokkal inkább dicsőséges a' léleknek szolgálattya, az az, az Új Testamentum a' Sz. Léleknek hathatos ereje által. Eggyik része sem kapu nyitás tehát a' Sz. Írásnak a' tévelygésekre csak magában-is, hanem merő azon szent igazság. *Nam, Dubia non inveniuntur in Scriptura, sed invehuntur in eam.* Hazugságban marada tehát így Sámbar! Vallyon szegyenlié? Nem, mert *habet spiritum impudentiae*, és igen temerdek a' poszáján a' bőr.

7. Illyen Sz. Irás ellen valo gonofságtok nyitott ámutat, D. Sámbar, a' hittól szakadott Eretnekségre, melyben már torkig ufztok, hogy a' többi között a' ti eretnekségtekkel-is a' kik álhatatosok meg-probáltassanak, 1Cor. 11. 19. De jaj e' világnak botrántoztatoinak! Matt. 18.7. Magad meg-vallád pedig *Q. 2. par. 6. n. 1. p. 49.* hogy a' Pápisták majd minden nemzetsegből vontanak a' magok értelmére, mert Pápistá hitre térítettek minden pogányokat. Nem az Apostolokéra hát.

8. Lássuk immár; Mellyik Vallásban magyaráztatik hamissan a' Sz. Irás, mert kétség nélkül az lében az Eretnek és hamis vallás. Ehez így szollok:

Valamely Vallás csak az egybe-gyűlt Synatoknak tetczését vélszi a' Sz. Irás magyarázattyában; abban magyaráztatik hamissan a' Sz. Irás. Ez első ágát erőllíti az Apostoli Sz. Gyűlés Aét. 15. 28. A' hol a' Sz. Irásnak igaz magyarázattyához még a' szent Apostoloknak tetczések sem lón elégseges, hanem el-mulhatatlanul kívántaték a' Sz. Léleknek-is tetczése, melyről így irának: *Tetczék a' Sz. Léleknek* (még pedig leg elsőben) *és minékünk*; nem elég hát oda csak az emberek tetczése.

De a' Pápista Vallás csak az egybe-gyűlt Synatoknak tetczését vélszi a' Sz. Irás magyarázattyában. A' mint e' második ágát maga bizonyítja Sámbar *pag. 62.* a' hol így szol: *Az igaz ertelem (u. m.) és a' Szent Irásnak igaz magyarázattya az egész Anyaszent-egyháznak és egybe-gyűlt Christus híveinek tetczésekből származik.* Látodé? Nem hagyott ám itt Sámbar

Sámbár semmi helyet a' Sz. Léleknek, sőt emlekezeti sincsen. Igaz hát a' mit mondek.

De itt ki-kap Sámbár és azt mondgya: Lám a' Christus-is az Ecclesiához igazitá a' versengő atyafiakat.

Felelet: 1. Oda azt, a' kit meg-bántott vala az ő felebaráttya, Matth. 8. 17.

2. Nem a' Sz. Irás magyarázáért igazitá azt-is az Ecclesiához; hanem a' meg-átalkodott, szofogadatlan atyafinak meg-feddettetéféért, (avag' ha ott sem fogadna szot) ki-rekesztetéféért, v. 15, 16.

3. Oly Ecclesiához igazitá Christus Urunk a' versengőt, a' mely valamit meg-kötöz és oldoz e' földön, az kötözve és oldozva léfzen menyben. De a' Pápistának olyan Ecclesiájok nincsen; (Ha igaz a' Sámbár szava) mert ő p. 43. azt monda: *Csak az egy szent Péternek adta Christus a' menyország kulcsait, csak neki-is mondotta: Legeltesd az én bárányimat.* Nem az Ecclesiának hát. avagy talám egyedül-is Ecclesia a' Pápa? R. Akkor léfzen az mikor egyetlenegy fa erdő léfzen.

9. Azt-is irod Pater, p. 63. hogy a' ti Ecclesiátok más Ecclesiától vette azt, hogy a' mostani Sz. Irások nem költött dolgok. (Hát a' régi Sz. Irások vallyon mellyek?) Azon Ecclesiától mondod hogy kell venni igaz magyarázattát-is annak, kérlek ne tarts titokban, hanem mutasd-meg mellyik az az Ecclesia? mert ott az adót a' vévőtől meg-külbözteted; Talám a' Pápisták Ecclesiája az a' kitől vettétek? Nem Pápisták vadtok hát ti. Avagy ha ugyan azok vadtok, magatok magatoktól vettétek, s' tiétek légyen.

De itt még-is illyent kérdek: Vallyon ha a' mostani Fabius, avagy a' mint el-cserélődött már, amaz juhok füleinek rettenetes nevű Alexander VII. Pápának Diplomáját hozzád hoznák, melyben leg elől is a' maga neve, azután szavai, stílusa, akarattya, végre subscriptioja és pecséttye volna; Miből esmérnéd-meg hogy Pápa levele, és nem mástol költött dolog? Nem a' benne lévő dolgokbólé? Nem hiszem hogy Gyűlést várnál a'nak el-hitetése; ha enyit hinnél hát a' dohos és bűnös embernek tőlt bűnnek emberének, 1. Thess. 2. kérlek hidgy többet a' halhatatlá Istennek.

A' Cálvinisták (kiket minden igaz ok nélkül oly halálban gyűlölsz) mihelt látták a' szent írásban, az Istennek neveit, titulussát, szavait, stílusát, csudáit, akarattját, &c. mindgyarást el-híszik Josiás Királlyal, 2Chron. 34. 19. hogy az nem költött dolog, magyarázattját is *per collationem scripturarum* keresik-ki, a' mint Péter Apostol cselekedék Aet. 2. a. vers. 16. ad. 36. Kérlek ne resteld meg-olvasni. Ha ez sem elég, még-is egyet kérdek.

Hát az az Ecclesiá, a' melytől ti Pápisták vettétek, 1. Hogy a' szent írás nem költött dolog. 2. Hogy az a' magyarázattya a' mely nála vagyon. Kitől vette? Ha azt mondod hogy magától, kétségben hozod azt. Ha pedig azt mondod hogy az Apostoloktól; Elsőben, meg kell bizonyítanod azt. Másodszor, ha ugy nem találod, el kell azt hadnod és a' kúfőre kell fierned, mert *Dulcius ex ipso fonte bibuntur aquae*. Nem kell rámaszkodnod vakmerő-képpen, senki tetszéséhez, hanem csak ahoz az értelemhez melyet a' Sz. Lélek az írásban ki-jelent.

Mert;

Valamely Ecclesiá más Ecclesiától vészí, és nem az Apostoloktól &c. s' azokban munkálodo Sz. Lélektől a' Sz. írásnak értelmét, 1 Cor. 14. 26, 30. annál nincsen igaz értelme a' Sz. Írásnak.

De a' Pápista Ecclesia (a' mint Sámbar mondgya) más Ecclesiától vészí, és nem az Apostoloktól, s' azokbá munkálodo Sz. Lélektől a' Sz. Írásnak értelmét.

Tehát a' Pápista Ecclesiánál nincsen igaz értelme a' Sz. Írásnak, hanem nem tudom mitsoda, s' honnan tanítatott Ecclesia vélekedése vagy on csak öszve-toldozva, Matth. 15. 7, 8, 9.

Itt csinált Sámbar egy kelepczét, nosza vészük magát belé.

A' kitől valamely Anyaszentegyház vészí a' Sz. Írásnak betűjét, ugyan attól kell venni értelmét-is és nem mástól, mert különben nem léfzen annál Sz. Írás. Sámbar *Q. 3. part. 1. § 9. pag. 63.*

De a' Pápista Ecclesia (nem a' Pápáktól, sem a' Conciliomoktól, hanem) a' Sidoktól és Görögöktől vette a' Sz. Írás betűjét, (mert az Isten az O Testamentomot Sido betűkkel az Uj Testamentomot Görög betűkkel iratta-le.)

Tehát Sámbarként nem a' Pápáktól sem a' Conciliomoktól, hanem a' Sidoktól és Görögöktől kell a' Pápistáknak vennie a' Sz. Írás igaz értelmét-is, mert különben nem léfzen a' Pápistáknál Sz. Írás.

No mint tetczik kéglteknek? Mert mi Cálvinisták sem a' betűjét, sem értelmét a' Pápáktól vettük, nemkévánnuk, a' mint hogy soha nem-is vettük.

10. Valamit mond Lutter Márton a' házasság felől; de Pál Apostol tudom hogy így szol: Hebr. 13.4. Tiszteletes (u. m.) mindenek között a' házasság, és a' fertelem nélkül való ágyas ház; a' paráznákat pedig és a' házasság rontokat az Isten meg-itéli. Vallyon mit gondol ilyenkor a' *Carnalis recreatio* a' Kalastromokban? Ismét, 1 Cor. 7. v. 2. A' paráznaságnak el-távoztatásáért minden férfinak tulajdon felesége legyen, (nem fogja-ki a' Patereket) és minden asszonynak tulajdon férje (itt sem fogja-ki az Anyaczákat.) Ihol szűkséges hát a' házasság, ha szűkséges a' paráznaságnak el-távoztatása. Hát itt mit gondolnak a' házasság tilto hittől szakadtak? nem szépithetem a' dolgot, mert maga a' Sz. Lélek mondgya azoknak, 1 Tim. 4. 1, 2, 3. Szemtelen tudatianság tehát (ha esmérné Sámbar Uram) a' jot valakiben kárhozthatni.

11. Calvinust a' mikkel rágalmazza Sámbar, azokat mind a' magájében talállya. Mert, Azorius Jesuita Tom. 1. moral l. 4. c. 22. így ír: *Quidam ingenuè fatentur, Deum non quidem peccare, sed esse & mali operis Authorem & boni.* Hallod? nem találsz ám ennél darabosabb szót Calvinus írásiban. Ismét; Bellarminus hires Pápista-is mérges nyelve alá akadhat ez aránt Sámbarinak; mert ő-is lib. 2. de amiss. gr. & statu pec. c. 12. így ír: *Deus — etiam præsidet ipsis voluntatibus malis, easq; regit, gubernat, torquet, ac flectit, in eis invisibiliter operando.* Olvasd-meg ugyan ott cap. 14. 16. *Deus (inquit) non solum deserit peccatores, cum eos tradit desideviis cordis eorum, sed etiam eorum malas voluntates mirabiliter torquet, re-*

git, ordinat &c. Látrjátok miket ír Bellárminus Atyátok? Calvinust azért (te kégl d. Pater) midőn méltatlan rágalmazza; avagy nem érti tudatlansága miatt; avagy érteni nem akarja meg-átalkodott vakmerősége miatt. Bizony nem távozik Calvinus el a' Sz. Irástól, hanem olyan értelemmel szól *Inst. lib. 1. c. 18 n. 1, 2.* a' minémű értelemmel szollának amaz egybe-gyűlt, és egy szível szájjal imádkozó tanítványok, *Act. 4. 17, 18.* Mert bizony (u. m.) egybe-gyűltek a' te szent Fiad ellen, hogy azokat véghez vigyék a' mellyeket a' te kezéd és tanácsod el-végezett volt hogy kellene cselekedni. Hallod! Sz. Irás szavai hiszem ezek! Gonoszok voltak hiszem a' mellyeket cselekedének Herodes és Pilátus Jესus ellen &c. de jó vala az Isten keze és tanácsa, a' ki azokat végezte vala; Azt tanította a' megemlített helyē Cálvin⁹, még sem tanította azzal, sem ő, sem a' Sz. Irás, hogy Isten oka a' bűnnek, (a' mint a' ti Azorius és Bell: Atyáitok taníták.)

1. Mett az Isten a' gonoszokban nem csinállya, hanem csinálva talállya a' bűnt és a' gonofságot. Megmutatom példával-is: Az égen forgo szép Nap egyaránt fűti a' jó szagu fűveket, és a' ganéval telyes holt dögöt; A' fűvekből a' Napnak fűtős melegsége jó szagot hoz-ki; A' dögéből pedig rut bűdösséget; De a' rut bűznek nem a' Nap az oka, hanem a' dög, ganéj, &c. Így munkálodik az Isten is a' gonoszoknak cselekedetekben, a' menyiben azok *actiok, cselekedetek.* De a' cselekedeteknek *ataxiája*, roszra való igazgatása, nem az Isten munkája már, hanem a' Sátané, és a' meg-vefzett természetű embereké.

Itt így tudakozhatnál : Miért ad az Isten kezét, lábat, szemet, száját &c. a' gonoszoknak? és miért enged erőt s' mozgást a' gonofságnak végbe vitelére, holott az előtt el-vehetné tőlök? (Mert még csak egy lépés-is nincsen az ember hatalmában, Jer. 10. 23.)

1. Azért, hogy azzal meg-mutassa, hogy a' kegyelmet szabadossan meg-vohattya azoktól a' kiknek nem ígérte, 1 Sam. 16. v. 15.
  2. Azért, hogy a' gonofságban gyönyörködőket a' magok indulatinak adgya igaz ítéletiből, Psal. 81. 13. 2 Theff. 2. 11, 12. Innen vagon, hogy a' Pápisták bálványozása nem csak bűn, hanem egyszers' mind büntetés-is rajtok, Rom. 1. 24. 2 Theff. 2. 12.
  - F. 3. Azért, hogy meg-mutassa hogy még az Isten akarattjától el-fordultaknak-is határt tud szabni igen bölcsen, Job. 1. 12. & 2. 6.
  4. Azért, hogy meg-lássa mind e' világ, hogy akarmely keferüből-is édest, az az, a' gonos' dolgokból-is jot tud ki-hozni mennyei bölcseséggel. Így hoza jot ki a' hiveknek a' Herodes és Pontius Pilátus gonosz cselekedetekből. Ugyé D. Sámbar? Látodé hogy tenéked nincsen észed, s' még-is mást tartasz esztelennek?
- A' mely otsmány pæderastiát, és kelleninél lágya b. büntetést családul emlitesz Sámbar U. Cálvinus ellen, p. 65. Ott mindgyarást háromképpen vétkezel: Elsőben citált Authoroddal együtt hamis tanu vagy; jutalmazat lássad Deut. 19. 16, 17.
- Másodszor, a' Noviodunomi Tanácsot hamis íté-

let tétellel vádlod, mert a' férfiakkal paráználkodokat nem olyan lágy büntetés illet, hogy csak hárát fűssek-meg (a' mint te kégl'd Calvinn⁹ felől hazudgya) hanē hogy ugyan meg-is öllék. Kétség nélkül meg-is ölték volna. De mint hogy hamissan költött dolog az, a' több hazugságítok közt helyt kereffetek annak-is a' *Mendacium* iskatulyájában.

Harmadszor, vétkezel a' Noviodunomi káptalan, és a' Pápa sérény Inquisitori ellen-is, kik nem mertenek Calvinus felől ollyat irni, noha igen igen kaptanak volna azon, el sem mulattak volna fel-jedzését; De a' hazugságnak lelke (*hac in parte*) nē vett volt ollyā nag' erőt rajtok mint te kégl'den. Látodé D. Sámbar mikbē keveredzel a' magad gondolatlan savaid miatt.

12. Innen akarki-is eszébe veheti, hogy a' Pápista vallás nem tudom mitsoda Ecclesiától vett hamis értelmeket javalván, s' hamis fogásoktól nem irtozván, a' Sz. Irás igaz értelmét meg-veti. Ellenkezik hát a' Sz. Irással, a' mint eddig a' Sámbar Methoduffa szerént meg-mutatám, s' ez után-is Isten segedelméből mindenütt világoson meg-mutatom rendesen.

MASODIK RESZE

a' harmadik kérdésnek,

Mely ez vala:

A' Cálvinisták ellenkezneké a' Sz. Irással és a' régi igaz Romai vallással, avagy inkább a' Pápisták?

En-

ENnek immár itt egyeneffen meg-felelünk, a' mely feleletből mindgyarást kitérczik, mellyik az igaz és idvességes Hit? Vallás?

Valaki által-hágja, és meg nem marad a' Christus tudományában, annak Istene nincsen; nem hogy igaz hiti vagy vallása volna, Sz. János Ap. mond-gya 2 Joh. v. 9. NB. Tudni kell pedig, hogy a' Christus tudományát ki-ado Sz. Irás nyilván valo és világos a' hiveknek, a' mint szent Pál bizonyította 2 Cor. 4. 3, 4. így szolván: *Hogy ha homályos (u. m.) a' mi Evangeliumunc, azoknak homályos a' kik el-vesznek, kiknek elméjeket meg-vakította e' világnak Istene &c.* De Sámbar Pater (a' Breviárt ért-vén inkább hogy sem a' Sz. Irást) homályossá akarja tenni az egész Sz. Irást, szent Péternek ama' szavai-ból, 2 Pet. 3. 16. Némellyeket (u. m.) nehéz meg-érteni, mellyeket a' tudatlanok és az erőtelenek el-tekernek; (nincs a' szent Péter szavai között ez a' szo *eretnekek* még a' Pápiá Bibliában-is, hanem másunnat lopta ide Sámbar.) Innen ezt akarja ki-fotolni, hogy homályos hát a' szent irás. De igen tudatlanul.

1. Mert Péter Apostol nem mindeneket, hanem csak némellyeket mond hogy nehezek meg-értésre a' Pál Apostol le-irattatott dolgok köz-zül; világosok hát nagyobb részről azok.
2. Csak a' tudatlanoknak (a' minémű Sámbar) és az erőtleneknek azok nehezek, ezt módgya Pé-ter Apostol, nem mindeneknek hát!
3. Mert ha a' Pál Apostol minden írási nehezek

és homályosok volnának-is; onnan ugyan nem következhetnék, hogy azért az egész Sz. Irás homályos. Mert, *A particulari ad universale non concluditur.*

4. Mert Péter Apostol szol ott a' Páltól le-irat-tatott dolgokrol, nem a' le-írásnak modgyárol; Nézd-meg a' Görög Testamentomban; nem mondgya ott hogy *ἐν αἵματι*, hanem *ἐν ὁῷ* is nempe *αἰματισμός*, h. e. rebus.

5. Mert Pál Apostol-is így magyarázza ezt a' Calvinistákkal eggyütt ad Heb. 5.11. Kiről (u. m.) fokat kell minékünk szollanunk magyará-zásra nehéz dolgokat, (hald már miért azok nehezek) mivel hogy restekké lettetek a' hal-lásban. 'Láttjátok-e Pápista uraim, hogy világos a' zS. Irás, de homályosok és restek csak a' hal-gatók fülei. Térjünk már az Argumentomra.

De a' Pápisták által-hagják és meg nem maradnak a' Christus tudományában. Lásd aláb;

Tehát a' Pápistáknak Istenek nincsen 2 Joh.v. 9. nem hogy igaz hitek avagy vallások volna, mert a' világos értelmű Sz. Írást nem csak által-hág-ják, hanem ugyan vakmerőképpen ellenkeznek azzal, a' mint ezentől meg-mutattyuk rendel.

§ 1. Mert a' Christus tudományát ki-ado Sz. Irás világoson azt tanítja Rom. 3. 20. Gal. 2. 16. hogy a' törvénynek cselekedetiből egy test-is nem igazul-meg Istennek előtte; mert a' törvény által bűnnek esméreri vagyon, mint ha mondaná, nincsen a' tör-vényben a' bűnből valo meg-tisztulásnak ereje; mert
valamit

valamit a' törvény mond a' törvény alatt valoknak, azért mondgya, hogy mindennek szája bé-dugattaték, és hogy mind ez egész világ méltó legyen Isten előtt a' kárhozatra, Rom. 3. 19. Vallyon miért? Mert nincsen csak egy igazis, v. 11. nincsen a' ki jot cselekednék, nincsen *csak egy-is*, v. 12. Mert mindenek vétkeztenek, és az Isten dicsőségétől el-maradtanak, v. 23. Meg-igazulnak pedig ingyen, Isten kegyelméből, (nem jo cselekedetekből hát!) a' Jesus Christusban lőtt váltságának általa, v. 24. 28, 30. Ez vala ám az régi igaz Romai vallás, látodé?

De ezzel egyeneffen ellenkezik Cottonus Jesuita a' mái uj Pápistákkal, kik azt taníttják, hogy ők az Isten törvényét egészfzen bé-tölthetik, és idvezülhetnek is az által. Kik ellen halljad mit szol Pál Apostol Gal. 2. 21. Ha (u. m.) a' törvény által vagy az igazság, tehát a' Christus ok nélkül holt-meg. Olvasd ide kérélek c. 3. v. 10. Ez ellen Sámbar igy okosbodik, pag. 68.

Nám másutt, ugymint 1 Joh. 5. v. 3. ilyen igék vadnak: Ez (u. m.) az Isteni szeretet, hogy az ő parancsolatit meg-őrizzük, és az ő parancsolati nem nehezek.

- F. { 1. Más az Isten parancsolatit meg-őrízni, (melyet az ujja-születtettek meg-cselekedhetnek) más ismét azt tőkélteffen bé-tölteni. Itt már mindeneknek szájak bé-dugattatik, Rom. 3. 19.
2. Mi térszi ugy-is könyűekké az Isten parancsolatit, s' kiknek? olvasd utánna a' 4-dik verset, és meg-tanulhatod im ez igékből: Mert (u. m.) valami Istentől született meg-győzi e' világot,

világot, és ez a' diadalom mely meg-győzte e' világot, tudniillik a' ti hitetek; nem törvény bé-töltétek hát! Szemefen olvasd Sámbar uram a' szent írást! olvasd ide 1 Joh. 5. 5.

Tudni kell továbbá a' ki az Isten törvényét tökéletesszen akarja bé-tölteni két dolgot.

1. Mit kívánnyon az Isten a' törvényben?
2. Mit adhasson a' halando ember az Isten kívánságára?

A' mi az Isten kívánságát illeti (hogy fokkal ne fárasszalak) arról csak három dolgot adok elődbe ; a' szerént oltán próbállya-meg akarmely kellemés Pápista magát, és dicsekedgyék az után törvényt bé-töltő jocselekedetivel, ha magát oltyaának esmérheti.

Elsőben tudd-meg hogy az Isten, Beszédidnek oly tökéletes tisztaságát kívánnya a' törvényben, hogy, nem hogy Istened s' felebatátod ellen valo gonosz beszédidet el-szenvedherné, de még csak hivolkodo savaidrol-is fámot kér az ítélet napján, Exod. 20. 6, 7, 16. Matth. 12. 36. Noíza már Pápista uraim, mutafátok e' széles világon csak egy Pápistát oltat, a' ki beszédebén meg nem esett volna. Ugy oltán elhíterheritek, hogy nem igaz a' Jacab Apostol mondása, mely vagyon Jac. 3. 8. ki a' nyelvnek gonosz voltárol fokát szolván, a' v. 2. ezt adgya-ki, v. 8. De a' nyelvet (u. m.) senki meg nem szeliditheti. Nincsen hát senki a' ki az Isten törvényének kívánságára tökéletes tiszta beszédű lehetne. Nem töltheti hát ez aránt bé senki-is az Isten törvényét; No mondgy el-lenc.

Másod-

Másodszor, Cselekedetidben ezeket kívánnya Isten a' törvényben:

1. Hogy azok minden hiba és fogyatkozás nélkül való tökéletes tiszták és szentek legyenek, Exod. 20. à v. 4. ad 16. Matt. 22. 39. mert a' bűnnel elegyeket nem szereti.
2. Hogy kiki személyében magától és nem más által cselekedgye tisztán, szentül, és tökéletesen. Illyen Pápista sincsen e' világon. Mert ugy, a' másokért való mise-mondás, tor, alamisna, halottakért való könyörgés, a' Pápisták értelmé szerént is igen haszontalan volna. Ha pedig tellyes életében csak egyetlen egy bűnt cselekednék-is, a' törvényben kegyelmet soha sem találna, Deut. 17. 26. Atkozott valaki bé nem tellyesíti cselekedtével a' törvénynek igéit: és mondgya mind a' fókáság, Amen. Végezetre a' Christus szenvédése-is (mint hogy nem mi szenvedtük) haszontalan volna. Látodé mint csallják meg a' Pápisták magokat? Lásd Q. 1. § 2. n. 1.

Harmadszor, Szivednek tökéletes tisztaságát, Prov. 20. 9. ugy kívánnya Isten a' törvényben, hogy még csak egy gonos kívánság és gondolat se forduljő abbā meg, Rő. 7. 7. A' kívánságot (u. m. az Ap.) nem tudtam volna hogy bűn, ha a' törvény nem mondotta volna: Ne kívánnyad. Olvasd ide Exod. 20. 3, 17. Matth. 22. 37. Prov. 23. 27. Nosza ez aránt is adgyon e' világ egy illyen Pápistát, és ugy el-hiszem mindgyárt, hogy szenteb volt Pál Apostolnál. Igazán mondgyák hát a' Calvinisták a' Sz. Irással, hogy

lehetetlen emberierőtől, az Isten törvényének tökéletes bé-töltése; Azért-is kellett a' Christusnak a' törvényt érettünk bé-tölteni, hogy mi bé nem tölthettük. De a' Pápisták ez aránt-is ellenkeznek a' Szent Irással. T'ehát nincsen Istenek, 2Joh. v. 9. nem hogy igaz hitek s' igaz vallások volna.

§ 2. De iet ilyen ellenvetést hoznak elő a' Pápisták: Hát miért mondgya a' Sz. Irás, Luc. i. v. 6. hogy Zachariás és Ersébet mind ketten igazak valának Isten előtt, kik az Urnak minden parancsolatiban feddhetetlenül járnak vala.

- F. 1. Nem mondgya azt csak egy Pápistáról-is.
 2. Igazak valának, ugymint Noe Gen. 6. 9. tudni-illik az akkori időben élt emberek között és emberekhez képest, kik a' gonofságban bé-merültek volt. Igazak ugymint Abraham, Esa. 41. 2. Avagy ugy, mint Joseph, Matth. 1. 19. Es ugy mint Abel, Matth. 23. 35. Heb. 11. 4. Igy vala igaz keresztelő János is, Marc. 6. 20. Igy Loth-is, 2Pet. 2. 7, 8.
 3. Igazak valának; mert az Isten nékiek tulajdonította vala a' Christus igazságát, 1Cor. 1. 30.
 4. Isten kegyelméből löttek igazakká, Pfal. 32. 1. &c. nem az ő cselekedetekből.
 5. Hit által valának igazak, mert az igaz, hitbőlél, Gal. 3. 2. Itt még-is így szolhatnát: Zachariásnak és Ersébetnek nem hitit emlegeti a' Sz. Irás, hanem azt, hogy az Istennek parancsolatiban és rendelésiben feddhetetlenül járnak vala, Luc. 1. 6.

1. Egy Pápistáról sem szól ugy a' Sz. Irás.
 2. Nincsen ott hogy bé-töltötték az Istennek minden Parancsolatit, hanem *járnak vala azokban*. Jusson eszedben azért itt avagy nézd-meg ujjobban, a' mit *Q. 1. § 2. n. 1.* mondek. hogy Más járni az Isten parancsolatiban, mely lehetséges az ujjá-születtetektől: Más ismét tökéletesen bé-tölteni azokat, mely már lehetetlen a' meg-romlott természetű emberektől. Mert külföldben nem minden hívőknek idvességeket foglalta volna bé magában a' Christus halála, hanem csak azokat, a' kik magok bé nem tölthették volna töltetesen az Isten parancsolatit, és így lehetne (mely lehetetlen) a' Christuson kívül idvesség; melyet tanítási szent irással való ellenkezés.

3. Tudd-meg hogy csak ugy járható Zachariás az Isten parancsolatiban, hogy nem ohatá-meg magát a' vétkezéstől. Vétkezik pedig ebben hogy né hivéigaznak lenni az Isten befédét Luc. 1. 18.

4. Feddhetetlenek voltak Zachariás és Ersebet, az emberekre nézve, de az Isten Zachariást nem csak meg-feddé hihetetlenségéről, hanem ugyan meg-is némitá azért, Luc. 1. 20.

Láttátoké Pápista uraim hogy né mi Calvinisták, hanem ti Pápisták ellenkeztek Sámhárral együtt a' Szent Irással.

§ 3. Mert a' Sz. Irás világosan tanítja, 1 Joh. 1. 7. hogy a' Jesus Christusnak vére tisztít meg minden bűneinkből. Ismét, Joh. 14. 4. Mitsoda az ember hogy & magát tisztának alíthatná? Es a' ki a' szeszonyi állattok szület-

ízültetik, hogy ő magát igaznak mondhatná? Imé az ő Szentekre tökéletes álhatatóságot nem bizott, és az Angyalok-is nem tökéletes tiszták az ő szemei előtt, menyivel inkább az utálatos és dohos ember? a' ki mint a' vizet úgy iszja az álnokságot. Ismét, Prov. 20. 9. Ki mondhatná azt: Tiszta az én szívem? tiszta vagyok az én bűneimtől? Olvasd ide Rom. 3. 10, 11. Gal. 3. 21. Pf. 14. 3. & 53. 4. Ró. 7. 21. A' bűn ugyan hozzám ragadott, azt mondgya maga felől Sz. Pál.

Dea' Pápista Papok mindezekkel ellenkeznek, a' Pápistákat-is ellenkeztetik, kiknek ez értelmek:

1. Sem a' Pápa nem vétkezhetik, sem a' Pápista Ecclesia, mert amaz Christus Vicarius, ez pedig igazságnak oszlopa. Tiszták hát? nem igaz hát a' miket olvasánk a' szent írásból fellyeb.
2. A' Szűz Mária szenvedéssel szintén úgy váltott-meg az emberi nemzetség mint a' Christus-
val, merta' könyörületességnek *Annya*, (t. i. Mária) segítette az idvességnek Attyát a' mi idvességünknek helyre állatásában. *Marial. An. 146; Argentinae edit. in fol.* Ismét; A' mint hogy az Eva kárhoztatta-el e' világot; Ugy Mária Ábony váltá-meg azt. *Stellar. bened. Virg. lib. 11. par. 1. c. 9.* Nem igaz hát hogy a' Christus vére tisztít-meg minket minden bűneinkből, 1 Joh. 1. 7. nem igaz hát hogy egyedül tekerte a' Christus a' fajtót, Efa. 63. 3. hanem Máriával ketten tekerték. Ellenkezés ám ez!
3. Nem csak a' Christus vére tisztította-meg a' bűnöket, hanem az alamisna adás-is az alamisnál-
kode-

kodokat. *Samb. pag. 70.* nem ellenkezése ez?

De itt-is ezt mondhatnád: Hiszem Christus Urunk mondgya a' Pharisæusoknak, Luc. 11. 41. hogy adgyanak alamisnát, és mindenek tiszták lesznek nekik? Felelet:

1. Nem mondgya ott (ha szemesen olvasod-meg) hogy az alamisna adás tisztította-meg a' Pharisæusokat: Mert ugy Matth. 6. 1, 2. amaz emberek előtt osztogató képmutatokat-is az alamisnálkodás tisztákká tette volna. De Idvezitőnk így szolla felőlök: El-vőtték az ő jutalmokat. Továbbá hinnédé hogy amaz hit nélkül való Pápista módon babonás bűjével &c. piperésen dicsekedő Pharisæus-is fok alamisnát nem osztogatott volna? Luc. 18. Még-is igazulatlan tére házához.
  2. Nem mondgya Idvezitőnk ott a' Pharisæusoknak, hogy ha alamisnát adnak *ők lesznek* tiszták, hanem *nekik* lesznek mindenek tiszták, az az, mind azok az edelelek, edények, &c. a' mellyeknek tisztaságokat csak a' mosogatásban tartják vala.
  3. Noha Sámbar homályos szemmel láttya, de inkább szol ott Idvezitőnk a' Pharisæusok megfergetett igazságáról, hogy nem mint Esa. 64. 6. Látodé hogy révelyegnek a' Pápások nem tudván az írásokat, sem az Istennek hatalmát, Matth. 22. 29. és hogy rutul ellenkeznek a' Sz. Írással. Mert hit által tisztulnak-meg a' szivek, Act. 15. 9.
- § 4. Mert a' Sz. Írás így tanít világosan, Rom. 3. 23, 24. Mindenek vétkeztenek és az Isten dicsőségétől el-maradtanak, meg-igazulnak pedig ingyen,
- Isten

Isten kegyelméből, a' Jესus Christusban lótt váltság-
nak általa. Ismét; Gal. 3. 22. Rekesztett az irás min-
deneket a' bűn alá, hogy az ígérlet adattatnék a' Je-
sus Christusban való hit által a' hívóknak.

De ezzel-is Sámbar a' Pápistákat így ellenkezteti;
pag. 70. Nem ingyen adatik az idvesség, mert az Isten
az ítélet napján meg-fizet kinek kinek az ő csele-
kedeti szerént, Rom. 2. 6. 1 Cor. 3. 8. 2 Cor. 5. 10.

Fel: Hamissan kuldul Sámbar ez aránt-is, mert
az ő tőle elő hozott helyekben még a' Pápista Bibliák-
ban sem találtatik a' *propter*, hanem *propterea secundum*,
congruenter, nem mondgya sohult hogy kinek ki-
nek *cselekedetiért* fizet-meg, hanem cselekedeti sze-
rént; a' Görögbenn-is úgy vagyon. melyről máfz-
szor többet fogunk hallani ha kívántatik.

§ 5. Mert a' Sz. Irás világos és nyilván való igék-
kel tanítja hogy: meg-igazulván hitnek általa bé-
kességünk vagyon Istennel a' mi Urunk Jესus Chris-
tus által, Rom. 5. 1, 2. Ismét; Rom. 11. 6. Hogy ha
kegyelemből vagyon (a' választatás) tehát nem csele-
kedeteből, mert úgy a' kegyelem nem volna kegye-
lem, &c. Olvasd ide Rom. 3. 28, 30. c. 1. 17. & 4. 11,
13. & 3. 22. & 9. 30 Act. 26. 18. Gal. 2. 16. Luc. 8. 5.
Phil. 3. 9. hiszem világos tanítási ezek a' Sz. Írásnak.

De Sámbar ezekkel-is így ellenkezteti a' Pápista
vallást. A' cselekedeteből igazítatik-meg, (u. m. p.
71.) az ember, és nem csak a' hitből. Itt talámez-
mondod. Hiszem Jácob Apostol szavai azok nem
Sámbaré, Jac. 2. 24.

Fel: A' szók Jákob szavai, de a' kezek Esau kezei,
Gen.

Gen. 27. 22. Ezt mondgya vala Iſák az ötödöt vendég-
leni akaro Jákobnak. En-is ezt mondhatom itt; hogy
az igék szentek, de szemtelen és tudatlan a' Sámbar
magyarázattya.

1. Mert Jakab Apostol nem tulajdonit ott érdemet
s' Isten előtt meg-igazító erőt a' cselekedeteknek,
hanem csak a' hitnek mely a' szeretet által munká-
lódik. Mert ugyan-is a' cselekedetek nem szerzik,
sem pedig nem szerezhetik a' hitet, hanem *tekmé-
ria tantum sunt fidei & testimonia*; azaz, csak bi-
zonyfágot téstnek a' cselekedetek a' hitnek miné-
műségéről, mint a' gyümölcsök a' fákéről.
2. Hogy ez légyen igaz magyarázattya, és nem a'
Sámbar vélekedése; Lásd mit szollyon erről szent
Pál, Rom. 3. 27, 28. Hol vagyon (u. m.) a' dicseke-
dés? Ki-rekesztetett. Mitsoda tudomány által? a'
cselekedetnek tudománya általé: Nem, hanem a'
hitnek tudománya által. Annakokáért mondgyuk
bizonyosképpen, hogy az ember meg-igazul hitnek
általa, a' törvénynek cselekedeti nélkül. Régi igaz
Rimai Vallás vala ez! Ismét; Rom. 4. 2. Mert ha
az Abrahám a' cselekedetekből igazult-meg, va-
gyon mivel dicsekedgyék, de nem Isten előtt, add
hozzá a' 4-dik és 5-dik verseket. Annak pedig a' ki
munkálódik a' jutalom nem ingyen adatik, hanem
adottságból. De annak a' ki nem munkálódik, ha-
nem hiszen abban a' ki meg-igazittya a' hitetlen
embert, tulajdonittatik a' hit igazság gyanánt. Ismét
v. 6. Dávid-is azt mondgya boldognak Ps. 32. Kie
Isten igaznak esmér cselekedetek nélkül. Látod!
Rimai

Romai igaz vallás ez! Ugyan-is Abelt, Gen. 4. 4. személyében szereté elsőben az Isten, az után a' személyért az ő áldozattyát, nem az áldozatért a' személyt. Abrahámot-is a' cselekedetek előtt szereté Isten. Lásd Ró. 4. 9, 10, 11. Látod! Nem igaz hát a' Sámbar nem tudom mitsoda Ecclesiától vett magyarázattya, mellyel mind maga ellenkezik, s' mind pedig a' Pápásokat-is ellenkezteti a' Sz. irással.

§ 6. A' Christus tudománya így tanít, Phil. 2. 12, 13. Félelemmel és rettegéssel vigyétek véghez a' ti idvességteket, mert az Isten az a' ki azt cselekeszi bennetek, mind hogy akarjátok, mind hogy véghez vigyétek, az ő ingyen való jó kedvéből.

De Sámbar a' Pápásokat így ellenkezteti a' szent irással itt-is :

1. Semmit ne félljétek, csak sugjátok-bé a' Papok füleibe, és számlállyátok elő a' ti bűneiteket, adgyatok alamisnát, *sup.* § 3. aranyat a' miséjért, jofzágot a' Kalástromokhoz, eleitek s' magatok lelkéjért, meg-bocsáttatnak minden bűneitek ; Mert a' Christus Péternek, ő minékünk adta a' menyország kulcsait &c. hol látz nagyobb ellenkeztelt a' szent irással ennél?
2. Nem az Isten cselekeszi bennetek hogy akarjátok valami jot, sem hogy véghez vigyétek azt, mert embernek hatalma vagyon a' maga akarattyán. Sámbar mondgya ezt, Q. 3. par. 2. § 9. pag 74. Lásd többet erről ott, ne nehezteld vizsgálja forgatni. Nem ellenkeztése ez?
3. Nem ingyen való jó kedvéből cselekeszi ez jot

az Isten az emberekben, hanē a' cselekedetekért. Sámbar mondá *Q. 3. par. 2. § 4. 5. 2. p. 70, 71.* Lásfa s' itéllye-meg az igaz ítéletű Isten, hogy ha nem szent írással való ellenkezése ez-is?

Hogy pedig a' Cálvinisták a' hitre igazitták a' bűn miatt meg-félemlert embereket, a' Christus Jeshustol tanulták. Mert ő szent Felsége Marc. 5. 34. 36. a' bűn retteg tetési, s' a' bűnért származott nyavalyák nehézségi ellen a' hitet adgya orvosságul, így szólván: Ne fély, csak hidgy! Az Apostoli Credoban-is így fogják-meg bizonyoson idvélségeket; Hiszem bűneimnek bocsánattyát, és az örök életet.

De ezzel-is Sámbar *Q. 3. par. 2. § 6.* a' Pápistákkal így ellenkezik mondván: Hiszszük (u. m.) mi-is, csak hogy az egy Isten tudgya mellyikünké leszzen. Erre én-is ezeket mondom:

1. Pedig hogy kételkedtek! Innét mi-is el-hiszszük hogy nincsen igaz hitetek, s' nem-is idvezültök, sem semmi jot Istentől nem vésztek, Jac. 1. v. 7. Mert *Q. 1. § 1. n. 1. pag. 1.* Sámbar-is azt mondá (ha viszfza nem mondaná) hogy hit nélkül lehetetlen idvezülni. Itt pedig régi szavait nyakon csapja. Mert ugyan-is a' ki kételkedik nem hiszen az, a' ki pedig nem hiszen nem idvezül az, Jac. 1. 7. Hebr. 11. 6.

2. Hamissan eskűszik hát Sámbar gyakorta, mikor asztaloknál mulatva gyakorta erős eskűvésszel állatya, hogy egy Cálvinista sem idvezül. *Dubitante conscientia* szol ollyankor, holott a' mint maga valya *pag. 73.* csak az Isten tudgya mellyikünké leszzen az örök élet. Tudgyak ám a' Cálvinisták s' hiszik-is.

H

Bizony

Bizony ama' tolvaj, Luc. 23. 43. Lázár, Luc. 16. 22. Es ama' száz negyven négy ezer el-pecsételtettek &c. soha sem voltanak Pápista hiten, Apoc. 7. 4. még-is bizonyosan óvék az idvesség.

3. Az ördögök-is hiszik azt a' mit Sámbar, főt többet-is hisznek annál. Mert 1. hiszik ők hogy egy az Isten, s' rettegik-is, Jac. 2. 19. 2. hiszik hogy idvességre rendelte az Isten a' hiveket minden kétség nélkül, s' irigylük-is. De Sámbar ebben-is kételkedik. Mert noha ő, az ő ítéleti szerént, igaz valláson vagy, melyben alamisnálkodnak, bűjtölnek, korba-csollják magokat, bűnöket oldoznak, bűnökből oldoztatnak, miséznek, minden Szentek segítségével élnek &c. még sem tudgyák mellyiké léfzen közzülők az örök élet, Sámbar szava szerént, pag. 73.

Ha csak ily kétségben vagy a' Pápista Papoknál az idvesség; Miért állattyak hát oly nagy és bizonyos erejét a' misének? Miért fizettettek hát a' halottokon kesergőkkel bizonyos summát ily kétséges és bizontalan haszonért? Jaj bizony szoros léfzen számadástok el-hidgyétek!

Igen rofful építetehát Sámbar, pag. 70. a' jo fundamentomon Luc. 11. 41. haaz alamisna &c. meg nem tisztithat senkit. Ehez én-is így szollok: *bonâ veniâ...*

Valakinek kevessebb gyűmölcsű hirti vagyó hogy sem az ördögnek, annak kevessebb meg-igazulása a léfzen, hogy sem az ördögnek;

De Sámbarnak s' a' véleeggyezőknek kevessebb gyűmölcsű hírek vagy, hogy sem az ördögnek (a' maga szavai szerént, pag. 73.)

Tehát

Tehát Sámárnak &c. kevessebb meg-igazulások lé-
fzen hogy sem az ördögnek.

Láttjátoké Pápista uraim hogy addig ellenkeztet
Sámár Atyátok benneteket a' Sz. Irással, hogy vesze-
delemre hajt ha fel nem ebredtek. Kérlek próbállyá-
tok-meg a' lelkeket, 1Joh.4.1,2.

§ 7. A' Sz. Irás világosan igy tanit Marc. 16.16.
A' ki hiend és meg-kérésztelkedik idvezül. Christus
Urunk mondgya. Bizonyosok-is a' hívők idveségeik
felől, nem kétségessek mint a' mostani Pápisták, Rom.
8.16,17. Mert (u.m.) a' Sz. Lélek téfzen bizonysa-
got a' mi lelkeinkkel együtt, hogy mi Istennek fiai
vagyunk, hogy ha fiak tehát örökösök-is, Istennek
örökösfi és a' Christusnak örökös tárfai. A' kik pedig
a' Christusnak örökös tárfai, lehetetlen hogy el-kár-
hozzanak, külömben nem lehetnének örökös, hanem
idő fzerént való tárfai. Ezt bizonyittya maga Chris-
tus Urunk, Joh. 10.28,29. En örök életet adok (u.m.)
nékiek, és soha el nem vesznek, és soha senki ki nem
ragadgya azokat az én kezeimből &c. világos igére-
ti hiszem ez a' Christusnak.

De ezzel-is Sámár pag.73.74. s'az ő *Aristoteles-is*
czimborái igy ellenkeznek: Nem tudgyuk *a' Sámár vala*
mi kik idvezülnek; tudgyuk csak azt, *lásán volt, ki*
hogy Christus Urunk örök életet készített *meg akarván*
minékünk, és annak meg-nyerésére való *halni így szed*
eszközt-is; *lott: Anxius*
vixi, dubius
morior. quo va
igazán véle. Sámár Péter szavai ezek, *Q. dam nescio.*

3. par. 2. § 6. 7. pag. 73.74.

Erre én-is igy szollok:

H 2

1. Nem

1. Nem igazán elegyíti hát Sámbar szavai kö-
ziben amaz igét *nékünk*, ha nem tudgya kinek
készítetett.
2. Nincsen hát Sámbarának &c. igaz hiti, hanem
kétkedő, hamis, és semmirekellő. Lásd § 6.
3. Meg-hallád fellyeb szent Pál szavaiból, hogy
nem csak az Isten tudgya azt, kik legyenek ö-
véi, hanem azokat-is Sz. Lelke által bizonyo-
fokká téstí, hogy semmit se kétkedgyenek
fiuságok és örök életek felől, Rom. 8.17.
4. Kétséges hát Sámbaránál &c. a' mife haszna és
ereje, ha nem tudgya kinek használ az aranyas
mife, mellyet derekas idvezítő eszköznek tele
torokkal hirdet, de ugy ha datum bővön leßen.

Oh miért hisztek hát csábitásoknak? Mert ha ma-
gokkal jo-tehetetlenek, hogy tehetnének veletek jól?
ha a' magok titkos gonofságoknak csak a' leg kisebb-
bikét sem bocsáthatták-meg magoknak, minden
usurpált hatalmokkal-is, hogy-hogy bocsáthatnák-
meg tinektek, oh Pápisták! a' ti sok ezerni ezer, szo,
gondolat, és cselekedetbéli bűneiteket? Bizony vak
vezérek azok! Matth. 15.14.

A' mely szavait elő hozza Sámbar Salamonnak p.
73. (hogy már ellenünk) mellyek vadnak Eccl. 9.3.
Arra érettem felellyenek-meg a' régi tudos Jesuiták,
(ugymint) Vasquæsius, Salmeron, Pineda, és Sa, kik-
is az ott említetett szeretetet és gyűlölséget né az id-
vefségre, hanem a' külső dolgokra vizik, és velünk
eggyet értenek abban. Disputállyon elsőben azokkal,
az után küldgyön hozzánk.

§ 8. A' hitet a' bizodalommal, (avagy ha ki-merné mondani a' reménféggel) mikor ellenkeztetni akarja Sámbar, p. 74. akkor azt jelengeti, hogy a' Theologiában igen tudatlan ő kegyelme, mert a' hit soha sem ellenkezik a' bizodalommal, hanem a' hit fundamentuma a' jo bizodalomnak. *nā sperarinihil quicquam potest quod non antè creditur fide.* Sz. Pál bizonyította ezt, Gal. 5. 5. Mert mi (ugymond) hit által várjuk lélekben az igazságnak reménfégét. *nec alia est differentia inter fidem & spem, quàm sola ratio præsens & futuri.* Így azért a' Cálvinistáknek mind erős hitek, s' mind abból származott bizonyos és csalhatatlan bizodalomok vagyon Sz. Pállal egygyütt az örök idvesség felől.

De a' Pápisták nem akarnak hinni, hanem csak reménleni (avagy bizni) a' mint Sámbar mondgya, Q. 3. par. 2. §. 8. pag. 74. A' hol hogy a' bizonyos hitet a' Cálvinistáknek hadgya igen jól cselekszi, köszönyük Atyaságának, mert ugyan-is hit nélkül (maga monda, pag. 1.) hogy senki nem idvezül. Nem Prädálhattya hát el tőlünk már az idvességet. De jaj neki mert ő csak reméni nem hiszen, &c.

De hogy distinctiójával-istalpara egyneffen ne állhasson Sámbar uram, *posito, sed non concessio, cum protestatione* szollok (mert értelmemet már egyyszer meg-mondottam, hogy a' hit a' bizodalommal nem ellenkezik.)

De ha ellenkeznék-is ugy-is meg-kötődnek Sámbar. Mert; A' Sz. irás világosan tanította, hogy a' hiveknek nem csak bizodalomok (avagy közeleb a' Pá-

pisták értelméhez, nem csak reménységek) vagy on ar-
rol hogy Istennek fiai lesznek: hanem erős hittel is
hiszik csálhatatlanul, hogy ők már Isten fiai, és a' Chri-
stusnak örökös társai, a' mint régen § 7. meg-muta-
tám szent Pál szavaiból, Rom. 8. v. 16, 17. Ismét;
Rom. 5. 1. Illyen világos ígétet olvasunk: Meg-iga-
zulván azért hitnek általa, békeségünk *vagy on* (nin-
csen itt hogy reményük hogy békeségünk lesz))
Istennel a' mi Urunk Jesus Christus által. Binonyos
hát a' hiveknek az idvesség, ha bizonyoson meg va-
gyon az Istennel való békeség; ez pedig meg vagy on,
a' mint szent Pál bizonyítja igen igazán. Ez vala a' jo
Vallás Romában. Látodé? Ismét; Rom. 8. 1. Sem-
mi kárhoztatások nincsen azért immár azoknak a'
kik a' Jesus Christusban vadnak. Látod! bizonyosa
hit, és régi Romai hit ez! Ismét; 1 Tim. 1. 13. Így v
szol Pál Apostol: Ki először Isten káromlo, hábor-
gato és boszonto valék: de én rajtam *könyörült*. nem m
mondgya hogy reménli hogy könyörülni fog. Olvasd b
ide v. 14. Es, Job. 19. 25, 26, 27. Látodé hogy az igazs
hivék csak nem kételkedhetnek idvességek felől,
mert igazak az Istennek ígéretei.

Az Apostoli Credoban-is így vagy on: *Credo (non spero) remissionem peccatorum*. Hiszem (nem remén-
lem) bűneimnek bocsánattyát. Ugye? és hiszem az
örök életet. (nincsen ott hogy reménlem.) hit ez,
(ha ugy volna-is a' mint distingvállyá Sámbar) nem m
csak reménység avagy bizodalom.

De Sámbar így-is ellenkezika' Sz. Irással, mert *Q. 3. par. 2. § 8. p. 74.* így ír: *A' Páristáknak-is (u. m.)*

bizo-

bizodalmok vagyon erről. Nem hit hát az! Csuda áthatatlanságot tapasztalok vallásodban D. Sámbar; Mert ti a' mit kételkedve sem kellene hinnetek, bizonyoson hiszitek. Hiszitek (noha roszszul hiszitek) hogy Pápátok, Ecclesiátok nem vétkezhetik, tudgyátok-is bizonyoson hogy azt hiszitek. De még-is idvésfégtek felől (mellyet hinnetek kellene) kételkedtétek. Nosza gorombák!

De itt-is ilyen ellenverést tehetnél: Hiszem Sámbar Pál Apostol szavait hozza elő, ki így szol 2 Cor. 5. v. 8. Bizodalmunk vagyon, hogy ki-költözvén e' testből jelen léfszünk Istennel.

Felelet: Nem szol ott az Apostol a' Pápiák kétséges reménységéről avagy bizodalmáról, melyet ellenkeztet Sámbar a' hittel, p. 74. § 8. hanem szol arról a' hitnek bátorságáról, mellyel bátorságosok az üldözés és egyéb nyomoruságok alatt lévő hivek, még a' testi halált jelen tartó félelmekben-is. Es mivel a' testi nyomoruságoknak el-háritása felől nincsen mindenkor világos ígéretek Istentől a' hiveknek, ha el nem kerülhetik-is a' nyomoruságokat és a' halált, csak ugyan meg-maradnak a' felől hitekben, mert ha meghalnak-is, hiszik, s' biznak erőssen hogy Istennel lébnek. Látodé hog' né hog' az örök élet felől való bizodalom ellenkeznék a' hittel, de még csak a' testi nyomoruságok el-háritása felől való bizodalom sem ellenkezik, hanem a' mint fellyeb mondám fundamentoma a' hit ennek. Példával-is a' Sz. Írásból meg-mutathatom; Dan. 3. 16, 17, 18. Ama' három iffiak a' Nabugodonozor kezéből való ki-fabadulhatáfokat bizodalma sson

reménlik vala (meg-nyugodván mindazáltal az Isten terzetésében) v. 17. Ki-szabadithat (u. m.) minket &c. a' tekezedből Király; De ez a' bizodalom nem rontá-el idvétségk felől valo hiteket, mert így szollának arról: Ha ki nem vészen-is, tudtodra légyen Király, hogy a' te Istenidet mi soha nem imádgjuk, és a' te fel-emelt álló képedet soha nem tisztellyük. Vallyon mi mondatá ezt ilyen bátran vélek? Bizony nem a' Pápiák kétséges reménfége; hanem az örök idvétségnek kétféleg nélkül valo el-hitele. Láttjátok é már hogy ha ellenkezhetnék-is a' hit a' bizodalommal, úgy-is nem álhatna-mega' Sámbar Theológiája.

§ 9. A' Szent Irás világoson így tanít: Phil. 2. 13. Mert az Isten az, a' ki azt cselekefzi bennetek, mind hogy *akarjátok*, mind hogy véghez vigyétek az ő ingyen valo jó kedvéből. Láserről Q. 3. par. 1. §. 6. pag. 106. 107. Ismét; Rom. 7. 15. Mert a' mit én cselekefzem nem szeretem (így szol Pál Apostol maga felől) mert nem azt mivelema' mit *akarok*, hanem a' mit gyűlölok azt cselekefzem (így adá-ki elméjét a' régi igaz vallásu Romaiaknak,) Látod! nem volt ám még Pálnak-is hatalma a' maga akarattján. Ismét; Ibidem vers. 9. Mert (u. m.) nem cselekefzem a' jót mellyet akarnék, hanem a' gonoszt cselekefzem, mellyet nem akarok, hallod! Ibid. v. 23. De látok az én tagaimban más törvényt——mely engemet rabuláda' bűnnek törvényének. Ezt vallya valaa' régi igaz Romai Vallás. Ezt vallyák a' Cálvinisták-is.

De Sámbar Péter ellenkezik ezzel: mert ő azt írja Q. 3. par. 2. § 9. pag. 74. hogy *hatalma vagon embernek*

nek a' maga akarattján.

NB. Eggyet értitt Sámbar Pelagiussal, kit-is ezen tévelygésért kárhoztata a' Cártágobéli Concilium, Sofimus Pápa idejében, 418. elztendő tájban. Ott volna helye Sámbarinak nem a' Pataki Várban, ha ezt a' tévelygést akarja oltalmazni a' Sz. Irás ellen.

§ 10. A' Szent Irásigy-is tanit világosan: Rom. 9. 11, 12, 13. Mert mikor még a' gyermekek nem izűlettek volna (tudni-illik Jácob és Esau) és semmi jot vagy gonoszt nem cselekedetek volna, hogy az Istennek választása szerént valo igérete (mely nem a' cselekedetekből hanem a' hivo Istentől volt,) az ő erősségében meg-maradna. Azt mondá Isten néki: A' nagyobbik szolgál a' kisebbiknek, miképpen meg vagyon irva: Jácobot szerettem, Esavot gyűlöltem. Nem akarta hát Isten szeretni mindeniket. Ismét; v. 15. könyörülők a' kin könyörültem &c. v. 16. Azért nem azé a' választás, a' kinek arra akarattya vagyon, sem azé a' ki fut; hanem a' könyörülő Istené. Ismét; v. 18. Annakokáért a' kinn akar könyörülni könyörül; a' kit akar meg-keményíteni, meg-keményíti. Illyen vallása vala a' régi jó Romának. Ismét; Matth. 20. 16. Sokan vadnak a' hivatalosok, de keveszen a' választottak; így tanit Idvezitőnk, nem mindenek hát! Ismét; Joh. 17. 9. En nem e' világért könyörgök, hanem azokért a' kiket nékem adtál, &c. Nem mindenekért hát! mert v. 15. E' világ őket gyűlölte. Olvasd ide v. 24. 25. Ez ám, látodé? a' Jესus Christus tudománya, és az igaz válasz. Ezt vallyák a' Cálvinisták-is.

De ezzel-is az új vallású Pápistakat így ellenkezeti Sámbar, pag. 75. § 10. *Isten (u. m.) minden embereket idvezülni akar.* Nincse hát öröktűlfogván való választás, Eph. 1. 4. 2 Tim. 1. 9. Szerette hát Isten Esavot-is! Minden hivatalosok választattak hát!

Tudd-meg azt-is Kegyes Olvasó, hogy midőn Sz. Pál, 1 Tim. 2. 4. azt írja hogy Isten minden embereket akar idvezíteni; Nem ért minden emberi személyeket, hanem minden nemből, karban és rendben lévő embereket ért; Hasonló állásnak neve vagy on Mar. 16. 15. a' hol így szól Idvezítőnk: *Prædikálysátok (u. m.) az Evangéliumot mindent teremtetett állatnak.* Talám Sámbar Pater ide értené az ökröket-is? Igen rossz Rhetoricája volna úgy Sámbarinak. Az első felelő-is így kell hát itélni.

Azt-is hamisan fogja Sámbar a' Cálvinistákra pag. 75. *in fine*, hogy a' Cálvinisták nem akarják tovább olvasni a' Pál leveleit amaz igéknél, *7 Jacobot szerettem, Esavot pedig gyűlöltem:* Mert által s' meg által-olvasásuk szegények, de még sem találják sohult-is, hogy Esavot, az ő gonosz cselekedeti után gyűlölte volna meg Isten, hanem az előtt gyűlölte, minekelőtte még gonoszt nem tudott cselekedni, Rom. 9. 11, 12, 13. Kérdgyétek-meg kérlek szommal, hol olvasta ő? talám a' 17. r.éf: a' Római levélnek, vagy az után valahol? ha pedig ő sem olvasta, ne huzza tovább a' csatnál!

§ 11. Christus Urunk világosan így tanít, Matt. 15. 9. Hejában tisztelnék pedig, ha olyan tudományokat tanítuak (nincsen itt betűről szó) melyek embereknek parancsolati. Ismét; Gal. 1. 8. Így tanít szent

Pál:

Pál: De ha szintén mi-is (Apostolok) avagy a' menyey Angyal hirdetne tinéktek valamit átok legyen; itt sincs betűről szo, hanem tudományrol. Látodé?

De Sámbar ezekkel-is így ellenkezik *pag. 76.*

1. Sohult sem mondgya (u. m. Sámbar) a' Sz. Irás hogy a' Christus és az Apostolok tudományát meg ne toldgyuk, hanem csak a' betűjét nem kell megtoldani. Órúly Sátán!

2. Nem hogy a' Jesus Christustól, és az Apostoloktól hirdettetett tudományon kívül, nem kellene más tudománt bé-venni, s' hirdetni; De még fellyeb-is kell azoknál az Ecclesia leleményeit mind méltóságokra, s' mind hasznokra nézve becsűlleni. Így tanita Costerus Jesuita *in Ench. contr. c. 1. pag. 43. 44.* Lásf bővebben erről *Q. 3. par. 1. n. 2.* Mert a' Sz. Irás magában csak veszedelem, halál, és minden tévelygésre való kapu nyitás, így mere szollani Sámbar *Q. 3. par. 1. n. 6. p. 60.* Lásf nálam-is erről; *Q. 3. par. 1. n. 6.* Nofa ördögi rut ellenkezés. A' Sántán sem ellenkezhetnék ennél inkább a' Sz. irással.

Oh bizony méltán panaszolkodhatnék ma (sírván pedig) Jeremiás az ilyen Pápiisták ellen, Jerem. 6. 10. mondván: Imé az Urnak szava nálok gyalázatban vagyon, nem gyönyörködnek abban! Oh bizony nem ilyen gonosz rendeléseket commendál tehát Pál Ap. a' Corinthusbelieknek 1 Cor. 11. 2. *Éd.* sem János 2. Joh. 7. 12. nem-is ilyenekről vagyon emlekezet Act. 16. 4. hanem az Apostolok szent rendelésről szol: melyeken kívül, hogy semmit a' Thessalonicabéliek bé ne vegyenek a' Christus el-jövetelire kéré őket Pál Ap.

2 Theff. 2. 1, 2, 3. im ez igékben : Kérünk pedig titeket atyámfiai a' mi Urunk J. Ch. el-jövetelire, és minékünk ő véle való egyesülésünkre ; hogy hamar a' ti elmétekből ki ne álljatok, se pedig meg ne háboríttassatok, *se levélnek általa*, se beszédnek általa, úgy mint mitőlünk irattatott levél által, mint ha a' Christusnak ama' napja közel volna. Senkititeket valami módon meg ne csallyon, mert nem jő-el az Urnak napja addig, míg meg nem léssen először a' hittől való szakadás, és míg meg nem jelentetik ama' bűnös ember, a' veszedelemnek fia. Láttjátok-e Pápiſta Papok, mint féltette Pál Ap. az Ecclesiát a' ti utálatos Traditioitoktól ? Rosszszul értetted hát Sámbar uram a' Pál szavait melyek vadnak 1 Cor. 11. 2. *É d.* Az ilyen értetlenség s' gonosz traditiók bé-csuszálása tojá végre ama' záptyukmonyakat, melyekből kikotlá a' Sátán a' buja Barátokat, országok békeességét bontogató, lelkek esméretin való uralkodást s' erőszakot dicsíretes dolognak tanító kevély Jesuitákat, Apáczákat, és egyéb szent írással ellenkező kárhóztos találmányokat és szerzeteket.

Láttjátok immár Kegyes Olvasók a' Pápiſtáknak szent írással való ellenkezéseket. A' Jesus Christus fe-relmére kérlek oltalmazzatok tőlök magatokat s' cseléditeket, sőt ha kik eddig közödtők voltatok-is, fuffatok ki fiesféggel közzúlők, hogy bűnökben s' büntetésekben részt ne vegyetek, Apoc. 18. 4.

§ 12. A' Szent Irás azt-is világosan taníttya ; hogy ; Nem minden ajándék kedves Isten előtt, Deut. 23. 18. Ne vigyed a' paráznának jutalmát és az ebnek

ebnek árrát a' te Uradnak Istenednek házába, akar-
mi fogadáfért, mert mind a' kettőt utállya a' te Urad
Istened. Ismét; Efa. 61. 8. Gyűlölöm a' ragado-
mánt az áldozatban. Prov. 15. 8. Az istenteleneknek
áldozattyok, gyűlölséges az Urnak, az igazaknak pe-
dig könyörgések kedves ő néki. Ismét; Jer. 18. 15.
El-feletkezett én rollam az én népem, héjában rész-
nek áldozatot. Olvasd ide, Mal. 3. 8. Psa. 5. 8, 9. Matt.
15. 5. Eccl. 5. 2, 6. Efa. 66. 3. Jer. 19. 5. Es áldozá-
nak (u.m.) a' Báálnak: mellyet nem parancsoltam,
sem felőle nem szollottam, sőt még szívemben sem
jutott: így szól az Isten!

De Sámbar mind ezekkel így ellenkezik: *A' ki
mit akar mutassa-bé az Urnak, Q. 3. p. 2. § 12. p. 77.*

Ha ez sem ellenkezik a' Szent Irással, bizony a'
Béliál sem a' Christussal, a' pokol sem menyországgal!
Látodé Sámbar uram, hogy hazugságban hadnak a'
Cálvinisták: Nám fel-találák ők (noha te azt irod
pag. 77. hogy sohult sem találják a' Sz. Irásban,)
Jeremiásnál c. 19 5. hogy a' mely áldozatot Isten nem
parancsol a' Sz. irásban, *nem kell bé-mutatni.* Ugyan-
is mit látz meg az O Testamentumban-is, hogy Isten
kedvellett volna az áldozatok közzül, a' mellyet nem
ő Felfége parancsolt? Kérlek jo Pater, mábbor meg-
lásd mit szollasz! mi nem Breviár a' szent Irás.

§ 13. A' Christus világosan mutogattya a' Sz. irás-
ban, hogy az ő Anyaszentegyháza, mely e' földön
vitézkedik, gyakorta vérkezett, s' vérkezhetik, Apoc.
2. 4, 7. Az Ephesusbéli Ecclesia mind Angyalostól
vétezek. Ismét; v. 14, 15. A' Pergamumbéli Ecclesia
mind

mind Angyalostól vétkezék, hogy a' Báalám és Nicolaiták tudományát el-fenvedé. Ismét; v. 20. & 29. A' Thyátiabéli Ecclesia mind Angyalostól vétkezék, hogy ama' parázna bálványozo Jezabelt el-fzenvedé. Ismét; Apoc. 3. 1, 6. A' Sárdisbéli Ecclesia mind Angyalával együtt vétkezék, ugy annyira hogy noha láttatik vala élni, de meg-holtnak mondaték. Ismét; v. 15. 22. A' Laodiceabéli Ecclesia mind Angyalostól vétkezék, hogy sem hév, sem hideg nem vala. Mind ezek, láttátoké, hogy vétkezének, és térítés nélkül szűkölködének. Vétkezhetnek hát, ez életben, még az Istennek szerelmes szentei-is. Az Istennek frigyes népe menyiszer vétkezék, tellyes a' szent irás arról valo bizonyossággal.

Ellenvetés: De itt talám így okosokodhatnának a' Pápások: Csak particularis Ecclesiák voltak azok, s' azért vétkezhetek. Felelet: Mondgyák-meg hát ők, hol volt akkor a' Catholica Ecclesia? Mert Roma feledékenységben volt ám akkor. az a' feledékenység-is légyen mind örökké prærogatívája. Látodé hogy meg-rendülhetnek az oszlopok?

De a' Pápiák ezzel-is így ellenkeznek: Nem vétkezhetik az Eccl. mert az igazságnak oszlopa és erős támasza. Sámbar *Q. 3. par. 2. § 13. p. 77.* Lásd erről bővebben nálam-is *Q. 1. §. 2 n. 4.* Látodé mely rutul ellenkeznek a' szent irással. Távoztasátok-el kérlek az olyan gonosz munkásokat, Phil. 3. 2.

§ 14. A' Sz. Irás világosan így istanít, Efa. 8. 19, 20. Avagy nem az ő Istenétől kérdé minden nemzet tanácsot? Avagy az élők felől a' holtaktól kellé tudakozni?

ni? A' törvényre és annak tano-bizonságára halgassatok; Valaki né szollánd annak beféde berént nem léssen annak világossága. Olvasd ide Heb. 2. 13. Joh. 5. 39.

De ezzel-is Sámbar és a' Pápas Pápok így ellenkeznek: Valamit a' Pápa és a' mostani Romai Ec. parancsol, azt halgassátok és fogadgyátok ha rosz-is, mert pogány az a' ki annak az Anyaszentegyháznka (scilicet apes) nem enged. pag. 78. Ebben semmi tagadást nem tehetnek. a' Pápisták, mert ő végezései ezek.

A' mi Urunk Istenünk a' Pápa a' mit végezett; ha csak azt mondaná-is valaki af- *In Editione formata iussu Gregor. XIII.*
felől, hogy azt nem végezhetette volna, Eretnek volna. Hiszem rut vallás ez! Baron.

Annal. tom. XII. ad An. Ch. 1162. § 3. Glos. extrav. cū inter quæ est Joh. XXII. Greg. II.

Papa Ep. ad Leon. Isaurum Imp. Steuchus l. de Don. Constantini p. 141. Constantinus (inquit) Papam adoravit, uti DEUM. Ismét övékezis: Ha a' Pápa úgy vétkeznék-is, hogy parancsolná a' vétkeket, és tiltaná a' joságos cselekedeteket; még-is tartoznék az Ecclesia el-hinni, hogy a' vétkek jok, ellenben pedig a' joságos cselekedetek gonosok. *Cusan. ad Boh. in ep. Bell. l. 4. c. 5. de Antich.* Ismét; Ugyan Bell: Jesuita *in Barklaiū c. 31.* Jo értelemmel (u. m.) a' Christus Péternek, az után a' Pápának adta azt a' hatalmat, hogy tehesse a' bünt nem bűnné, és a' nem bünt bűnné. Vallyon mit tartozik ilyenkor hinni az Ecclesia? Azt hogy a' Pápa legyen ama' hires Antichristus, és a' Sátánnak első szűlöttje. Illyen vala ama' II Pius (inkább Impius) Pápa, ki 1458 eszt. tájban ilyen vége-
zést

zést végeze: hogy A' Pápa ellen senki se igazat, se hamissat ne mondhasson, *mert ő földi Isten.* a' mint Székell István *Chron. p. 215.* fel-jedzette. Nem ilyen Istentől el-fajult gyülekezetnek parancsolja a' Christus hogy szavát fogadgyuk, hanem annak, a' melyről szólék *Q. 3. par. 1. § 8.* Tekints oda, ne szaporítsam itt az írást. Látodé hogy a' pokolbéli ördög sem ellenkezhetik inkább a' szent írással mint a' Pápisták?

§ 15. A' Sz. Írás így-is tanít világosan 1 Joh. 1. 7. A' Jesus Christusnak (az ő Fiának) vére tisztít-meg minket *minden bűneinkből.* Ismét; Marc. 3. 29. A' ki a' Szent Lélek ellen szollánd káromlást, soha bocsátása nincsen, hanem méltó örök ítéletre. Olvasd ide Matth. 12. 32.

De a' Pápás Papok ezekkel így ellenkeznek:

1. Nem tisztít-meg a' Christus vére minket minden bűneinkből, mert úgy, mit tisztítana a' purgatorium tüze? csak alig pedig ha nem arról emlékezik Pál Apostol 1 Cor. 3. 15. így szólván: A' kinek munkája meg-ég kárt vall: ő maga pedig meg-tartatik, de ugymint tűz által. Felelet:

Itt szólhatnék. De a' magamét mászorra hagyván, felellyen-meg ez egy uttal érettem Sám barnak egy tudákos Pápista, ugymint: *Petrus à Soto. in Sacerd. instruct. lect. 1. de Purg.* ki így ír: Innen (u.m.) nem bizonyíthatik-meg a' purgatorium tüze; mert az Apostol olyan tüzet említ a' mellyen, mind az aranyat, ezüstöt, és drága kőveket építőnek, s' mind pedig a' fát, szénát, pozdorját építőnek által kell menni. Sám bár pedig azt mondá *Q. 3. par. 2 §.*

15. pag. 79. Hogy a' purgátoriombéli lelkek, nem balra, hanem jobbra estenek, és Istennek malasztyában multak-ki, s' abban-is maradnak mind örökké. Mire valo hát a' mise? Láttjátoké, hogy magok között sem eggyezhetnek-meg a' Pápisták ez hazug találmany felett, nem hogy a' Szent Irással eggyezhétnének. A' több Sámhártol említett helyek felől-is olvasd Petrus Sótót, s' vele nem eggyezni tapasztalod.

2. Másutt-is ellenkeznek a' fellyeb meg-említett Szent Irás szavaival a' Pápisták. Lásd *Can. animæ causa* 13. qv. 2. s' ilyen dolgot találsz: A' megholtaknak lelkek három uton oldoztatnak-meg;

1. *Ant oblationib⁹ Sacerdotū*; A' Papok áldozásokkal:
2. *Ant charorum elemosynis*; A' kedveseknek alalmiskodásokkal: [sekkel.

3. *Ant jejunio cognatorū*; Az atyafiaknak böjttölélátodé? nincsen ám a' Pápista lelkeknek semmi búkségek a' Christusbűndöket tisztító vérére! No nem Sz. Irással valo ellenkezésé ez? lássa-meg az Isten!

§ 16. A' Sz. Irás így tanít (a' mint az éléb-is hallád) Esa. 8. 19. Avagy az élők felől a' halottaktól kelélé tudakozni? Ismét; Psal. 146. 3, 4, 5. Ne bizzatok a' Fejedelmekben, az emberek fiaiban. (a' Szentek-is azok pedig ha Istennél vadnak-is) kikben nincsen szabaditásra valo erő; ki-mégyen az ő lelkek, és őők földé léfznek, az napon el-vész minden ő gondolat-tyok. Boldog a' kinek segítője a' Jácob Istene. Ismét; Jer. 17. 5. Azt mondgya az Ur: Atkozott a' férfiu, ki bizik az emberekben, és erőségét helyhezterti a' testben, és az ő szíve el-távozott az Uról.

De Sámbar ezekkel-is így ellenkezteti a' Pápistát vallást. Igen-is kell (u.m.) a' meg-holt emberek-től tudakozni, a' meg-holt szenteket segítségül hini, mert ők Istennek kedves baráti. Q. 1. § 2. n. 5. Erről én-is bővebben szollottam ott, forgasd vissza. De itt talám ezt mondgya a' Pápista: A' mit Sámbar mond, Sz. Írásból erőssíti; Mert Apoc. 1. 4. János kegyelmet és békeséget kér az Isten széki előtt lévő hét lelkektől. A' kiken talám a' meg-holt Szentek lelkei értetnek. Felelet: Vaj nem azok értetnek;

1. Mert a' mely Szentek lelkeit imádgják a' Pápafok többben vadnak hétnél.
2. Mert kegyelmet és békeséget, még a' Pápisták értelme szerént sem adhatnak a' dicsőült lelkek, hanem csak kérhetnek az Istentől. Ugyé? Itt pedig János olyan hét lelkektől kér kegyelmet és békeséget, a' kik adhatnak, nem csak kérhetnek. Látodé?

3. Mert mi értettség a' hét lelkeken itt, meg-magyaráztatik Apoc. 5. 6. *Septem Spiritus Dei*, az Isteni hét lelkek, nem a' Szentek lelkei hár.

Innen esébe veheti a' kinek értelmet adott Isten, mely ördögi módon csigázza Sámbar Pater a' Sz. Írást, ki még az Isten teremtetlé lelkeiből-is teremtet Szenteket csinál. Ez volna ám az Istentől való el-távozás!!

De itt Sámbar azt mondgya pag. 80. 81. Sz. Pál-is el-távozott hát az Istentől, mikor a' Romaiakat kérte hogy imátkozzanak érette, Rom. 15. 30, 31.

Felel: De bizony nem távozott, sem a' Pater görömba vélekedésének a' meg-holtak imádtatása fe-

lól semmi segítséget nem nyújtott.

1. Mert soha sem kívánta Pál Ap. hogy a' Romaiak néki imátkozzanak. Miért bolondoskodnak hát?
2. E' világon való életében kívánta, hogy imátkozzanak érte. Mert holta után a' Pápisták sem imátkoznak érte, hanem néki. Ugyé? Nem Pált követik hát a' Pápisták.
3. Azért kérte hogy imátkozzanak érte a' Romaiak; hogy életében szabadulhasson-meg Pál azoktól, a' kik Judea Országában engedetlenek valának. Olvasd-meg v. 3 1. s' ugytálalod. De el-őánt fándékkal lopá ezt el Sámbar, de rajta erők. Ugyé? Itt telik-bé amaz, Rom. 2. 21. *Qui igitur doces alium, teipsum non doces? qui prædicas non furandum, furaris?*

Követői a' szegény Cálvinisták a' szent Pál kéréseinek, mert ők-is imátkoznak élők az élőkért, hogy az Isten szabadítsa-meg az üldözés alól a' szenvedőket. De a' Pápisták ellenkeznek a' szent irással, 2' mint szemeiddel látod.

§ 17. A' Sz. Irás (mellyet Sámbar mint valami Pribéget, avagy Martaloczt Pata-<sup>Diocletianust követvén. Eu-
seb. Hist. lib. 8. cap. 1. 2.</sup> kon nagy dühösséggel meg-süttete) világoson tanítja, hogy a' dicsóult lelkek sem tudnak mindeneket. Mert az ő tőle előhozott szokban, pag. 81. § 17. az ő itéleti szerént-is Apoc. 6. 10. Az Isten érettek való bossu állásának idejét sem tudták, hanem így tudakozzák Istentől, mondván: *Uram ki szent és igaz vagy, meddig nem állasz bosszút Ec. azokon a' kik lakoznak a' földön?* Látodé

hogy csak azt sem tudták, nem hogy mindeneket tudnának? Továbbá, a' kinek esze vagy on azt-is meg-láthattya ugyan ott, hogy magokért imátkoztának azok a' lelkek, mert így szollának: *a' mi vérünkért*; Nem a' mostan e' világon élő embereknek személyes szűkségekért. Hová tudcz itt tekeredni, Biblia sűtőSámbar uram? Láffuk?

De a' kie egész Bibliát meg mér sűttetni, a' mint Sámbar Patakon, annak bizonyos szavaival bátrabban mér ellenkezni. Azért ezzel-is így ellenkezik:

1. Igen-is tudnak a' Szentek mindeneket, mert a' Christ9 mindeneket meg-jelentett nékiek mint kedves barátinak. Sámbar szavai ezek, *Q. 1. § 2. n. 5.* En-is ugyan azon szám alatt bővebben szollottam erről, ne nehezteld K. O. vissza forgatni. Itt elő hozza Idvezitők szavait, mellyek vadnak Joh. 15. 15. Nem vészti pedig eszébe a' tudákos Jesuita, hogy a' Christus e' földön való életekben szollott úgy s' akkor a' Tanítványoknak. Maga sem merné pedig mondani, hogy e' földön életekben minden tudók voltak a' Tanítványok. Mert az, az egy Isten tulajdonsága, s' senkinek nem adgya.
2. Eggyik szavát a' másikkal nyakon-is csapja Sámbar; Mert, maga nyelve vallása *pag 83.* hogy Abraham csak azokat sem esmérte a' kik ezer estendővel élének utánna. Hát a' máj Pápistáknak különb különb féle szűkségeket hogy tudná? Még-is semtelenül veti utánna, *hogy egyéb aránt tudta Abraham e' világi dolgokat.* Hogy Luc. 16. 15. mondatatik tudni valamit, az akkori eventusból, (és nem azelőtt)

az előtt) következék abból, hogy tudott mindene-
ket? Végre, tudni kellett volna Sámhárnak (ha oly
tudákos) hogy *Symbolica Theol. non est argumenta-
tiva*. Látodé már itt-is a' rut ellenkezést?

§ 18. A' Szent Írásban Christus Urunk így tanít:
Luc. 17. 10. Ha mind azokat meg-cselekedénditek is
a' mellyek néktek parancsoltattak, azt mondgyátok:
Hafzontalan szolgák vagyunk, mert a' mit kellett
cselekednünk azt cselekedtük.

De Sámhárral ezzel-is így ellenkezteti a' Pápistákat:
Nem hafzontalan szolgák a' kik magokat meg-kor-
bácsolják, kordázzák &c. mert a' Christus érdemessé
tészi a' mi szenvedésünket. Lásd Sámhárt Q 3. par. 2.
§ 18. p. 84. E' bolond korbácsolást pedig IV. Béla Ki-
rály idejében tojá a' Sátán 1235 esztendő tájban, az
előtt nem volt a' Christus idejében, mikor tette hát
azt érdemessé? Kérdgyétek-meg Sámhárt. Ez vol-
na ám a' Szent Írással való ellenkezés!

Itt-is mondhatnád ha Pápista volnál: Sám. pag. 83.
Hisem Pál Apostol-is azt mondgya 1 Cor. 9. 27. hogy
ő meg-fanyargattya a' maga testét, és szolgálat alá veti.
Felelet: 1. Nincsen ott a' kordázásnak avagy kor-
bácsolásnak még csak emlekezeti-is.

2. Ha korbácsolást akarnak a' Pápisták érteni, fe-
lellyen-meg az egész Pápista világ, a' korbácsolás
ellen írott könyvére Tiszt. Czeglédi István Urának.
3. Pál Ap. az említett helyen a' *testen*, nem a' bőrnek
véresítését érti, hanem az egész testnek gonosztól
való meg-zabolázását, az az, az ó embernek meg-
fegyelemét. Olvasd ide Rom. 6. 6. 1 Joh. 4. 11. s' meg-
latod.

látod. Mert különben a' Török Borbélyok köp-
pólyozése-is érdemes volna.

4. Nem mondgya Pál Ap. még a' maga egész testé-
nek fanyargatását-is érdemesnek (noha nagy jo az.)
Ugyan-is honnan bizonyittya-meg Sámbar, hogy a'
magok természetiben érdemesek a' fenvedések? Ta-
lám Æsopusbol? Bizony ha a' Törökök kalafájábā
vereti-is meg a' talpát Pater ur: de ha bálványozását
el nem hadgya, csak a' gehennát érdemli affelől.

§ 19. A' Sz. Írásban ilyen tudomány vagyon :
Matt. 15. 11. Nem fertezteti-meg az embert a' mi a'
száján mégyen-bé, hanem a' mi ki-jő a' száján az fer-
tezteti-meg az embert. Ismét; 1 Cor. 10. 25. Vala-
mit a' mészár székben árulnak (ha bálvánnaak áldoz-
tatott-is, annál inkább ha nem) meg-egyétek, semmit
nem tudakozván felőle a' lelki esméreretért. De a' gyen-
gékért, (hogy meg ne botránkoztassátok bálvánnaak
áldoztatott hus ételetekkel) meg ne egyétek. Ismét;
Tit. 1. 15. Mindenek tiszták a' tisztáknak, de a' meg-
ferteztetteknek és hitetleneknek semmi nem tiszta,
hanem meg-ferteztetett azoknak elméjek és lelkek
esméreri. Olvasd ide Rom. 14. 14, 20. 1 Tim. 4. 4.

De a' mostani Pápiák Montanus Eretnak tudo-
mányát követvén (kitörvényeket saba a' bójtölések-
ről, Euseb. lib. 5. c. 18.) ez ellen-is így tanítanak:

1. Nem kell mindenkor meg-enni a' húst, hanem a'
szent írásként, Judith. 8. 6. egyik napot a' másík-
tól meg-választuk (noha a' hus nem ételről ott fin-
csen semmi emlekezet, hanem csak a' bójtról, bójt
eleség pedig igazán nincsen e' világon, nem-is lehet.

Mert

Mert enni, s' bõjtólni ellenkeznek egymással.) Sám-
 Q. 3. par. 2. § 19. p. 85. Kérlek Pápista uraim kérd-
 gyetek-meg Sambár Atyátokat, (ne tartsion hazug
 beszéddel benneteket) hol jávaliya a' pénteki és szom-
 bati hus nem ételt minden heteken a' Sz. Irás? (mi-
 vel hogy oda igazít p. 85.) ha pedig meg nem mu-
 tathattya, hidgyétek-el hogy horgast mondott.
 Bezzeg jó bálvánna áldoztatott húst nem enni; de
 csak akkor nem jó azt meg-enni, mikor nem jó a'
 bort-is meg-innya; mikor tudniillik a' mi erõtlen
 felebarátunk meg-botránkozik a' mi ételünkben,
 vagy italunkban. Így tanítá ezt szent Pál, Rom. 14.
 21. Egyéb időben s' helyben mindenkor, mind pén-
 teken, szombaton &c. szabad. Ugy hogy csak an-
 nak a' hus étel tisztátalan, a' kinek lelki elméreti az,
 avagy gyenge a' hitben, Rom. 14. 2. avagy meg-fer-
 tettet, a' mint ugyan szent Pál mondgya Tit.
 1. 15. Illyenek hát a' Pápisták, kik illyen cseleke-
 detekkel órdógi tudományhoz figyelmeznek i Tim.
 4. 1. és a' Szent Irással illy vakmerőképpen ellen-
 keznek.

2. Nem jó pénteken, szombaton &c. húst enni, meg-
 ferteztetik azzal az ember: Mert az Ecclesiái lele-
 mények úgy tartják: Nosza rut ellenkezés! Va-
 loban szép kis bõjtöt bõjtöltet a' Pápa Romában,
 mert arról így ír egy jámbor: *Tempore jejunii Romæ
 clauduntur quidem lanionum tabernæ, sed lupana-
 ria aperta sunt, & diebus, quibus dicunt macerare
 carnem, laxant fibulam intemperantiæ.* Nem úgy
 fanyargattya hát Romába a' testet, a' mint Pál fanyar

gattyá vala a' maga testét, 1 Cor. 9. 27. El-mehettek
bőjtőstőlkel.

§ 20. A' Sz. Irás a' házasságról így tanít, (a' mint
ez előtt-is 2. 3. par. 1. n. 10. meg-mutatám röviden)
Heb. 13. 4. Tiszteletes mindenek között a' házasság,
és a' fertelem nélkül való ágyas ház, a' paráznakat pe-
dig és a' házasság rontokat az Isten meg-ítéli. 1 Tim.
3. v. 2. Szükség annakokáért a' Püspöknek feddheter-
lennek lenni, egy felelőségű férfinak, vigyázonak, jo-
zonnak &c. ki az ő házában tudgyon elől járni. Ki
az ő magzatit v. 4. engedelemben tartozzaffa min-
den tisztességgel egyben. Ismét; 1 Cor. 7. 2. A' pa-
ráznaságnak el-távoztatásáért, minden férfinak tu-
lajdon felelősége legyen, és minden asszonynak tulaj-
dó férje. Ismét; v. 9. Hogy ha magokat meg né tar-
toztathatták (még abbana' gonosz időben-is) házaf-
ságban éllyenek, v. 10. Mert job házasságban élni,
hogy nem mint égni, v. 28. De az illyeneknek hábo-
ruságok lése a' testben, és pedig néktek kedveznék.
Miért javallotta legyen pedig Pál akkora' házasság
nélkül való életet? meg-mondgya v. 26. Az akkori
szükségnek okáért: nem minden időben hát.

Demind ezekkel-is így ellenkeznek a' Pápisták:
1. Noha Sacramentum a' házasság (mely a' belső ke-
gyelemnek külső jegye) de még-is nem kell a' Pa-
poknak azzal élni. Ezt nem csak szóval hanem cse-
lekedettel-is mutogatták. Ugyan csudálatos Sa-
cramentum az, hogy a' Papoknak tilalmas! De talám
nincsen szükségek a' Pápista Papoknak a' belső ke-
gyelemre, melynek külső jele (a' mint mondgyák) a'
házaf-

házasság? Erről ilyen írást-is olvasunk egy jámbornál. *Pet. Mel. p. 385. Ob scortationem Sacerdos non cadit in irregularitatem: At matrimonium Sacerdotis est sacrilegium & crimen, morte & atrocissimis quibusque pœnis piandum. Vide Coster. Art. de Cœlib.*

2. Nem hogy tiszteletes volna a' házasság minden rendek között a' Pál Ap. dicsireti szerént; De még inkább oly utálatos dolog, és oly nagy bűn a' Papok között, hogy *A' Pap nem annyira vétkezik azzal, ha száz ágyast tart-is, mint ha egy feleséget tartana.* Costerus Jesuita ugyan könyvbe írta ezt, örök gyaláztatására a' Pápista vallásnak, *In Ench. Contr. c. 17.*
3. Akarmint mondgya Pál Ap. 1 Cor. 7. 2. hogy minden férfinak tulajdon felesége, és minden asszonynak tulajdon férje legyen, a' parázsnaságnak el-távoztatásáért. De ugyan csak nem kell a' Patereknek feleséget venniük, sem az Apácza Matereknek férjhez menniük. Tudgyák ők a' dolgot. Szegény Apostol vagyon hiszem bajban!
4. Jobb égni hog' sem mint házasságba élni, azt tanítja Pál Ap: ellen Bell: Jes: *Lib. de Mon. c. 30.* Gratianus-is *dist. 34. c. 4. 5.* így ír: A' kinek nincsen felesége, szabad feleség helyet egy ágyast tartani. *Gloss. dist. 45.* ugyau az vagyon. Lásd Bellarminust-is *lib. de Cler. c. 24.* Órűly Sátán! mert bizony hűséges szolgaidra találtál a' Kalasztromokbá. Mert ha motskolni kell az Isten beszédét, kések arra, ha pedig hamisítani, semmit el nem mulatnak abban.

Igaz dolog az, hogy Pál Ap: a' mely időben írta a' Corinthusbelieknek az ő levelit, abban a' nyomoru-

ságos időben, jobban vala azoknak dolgok a' kik házasság nélkül voltak, mert kevesebbet szenvedtek az akkori háborúság miatt támadott szűkségben, v. 26, 28. De még akkor is azt mondgya, hog' job volt megházasodni hogy sem égni, job volt a' házasságban sok nyomorúságokat szenvedni, hogy sem fertelmeskedni, paráználkodást kívánni, s' abban kevesebb szenvedéssel élni. Továbbá, tudni kellett volna Sámbar-nak, hogy ott Pál Ap: egy szót sem szol a' Papi nőteleniségről, sem az Apácák házasság nélkül való életekről, hanem mindē rendben és karban lévő emberekéről, v. 26. Ugy hát attól fogva, a' Sámbar értelmefzerént, job lett volna senkinek meg nem házasodni. Bizony ha úgy lett volna a' dolog, valamint hogy a' Papokban, Barátokban és Apácákban bűnnek tarttyák a' házasságot a' Pápisták: Ugy bűnnek kellene tartani a' secularis emberekben-is. El-híszem hogy pusztán állanának úgy a' Kalastromok, a' magok szűz életeket nem igazán tettető Jesuitáktól, Barátoktól és Apácáktól. Láttjátoké hogy csak majmoskodtok a' szent irással.

§ 11. Azt is világosan taníttya a' Sz. Irás, hog' a' külső s' vizzel való keresztségnek (igazábban mosodásnak) (noha szűkséges az) de nincsen magában idvezítő ereje. Mert, 1 Pet. 3. v. 21. ilyen igék vadnak: Mely bárkához hasonlo keresztségnek példája, mostan minket is meg-tart, nem a' keresztség mellyel a' testnek szennyei le-mosáttatnak, hanem a' jó lelki eszméretnek Istennel való kérdeződése, a' Jesus Christusnak halálból való fel-támadása által. Ísmét; Marth. 28.

19. Marc.

19. Marc. 16. 16. Nem mondgya Christus Urunk, hogy a' ki meg nem keresztkedik el-kárhozik, hanem a' ki nem hiszen, (Látod!) az kárhozik-el.

De a' Pápista Papok, mind szent Péterrel (kit első Romai Pápának mondanak hamissan) s' mind magával a' Christussal így ellenkeznek: *Nem idvezül a' keresztleletlen gyermek, ha szent atyától való-is, mert nem Christus aga az valaki keresztleletlen.* Sámbar fiai ezek, .Q. 3. par. 2. § 21. pag. 88. Nosza tudatlan Theologus! Jaj szegény keresztyén atyák, s' anyák, kik még a' Pápistásban vadtok! sebesedhetik hiSEM ilyenkor szülei szívetek, kiknek magzatitokat az Isten a' keresztség előtt ki-fzollította, ha ugyan el-kárhoztak! De ellenben ti Apostoli Valláson lévő Cálvínisták ne féllyetek:

1. Mert Act. 2. 29. Tinéktek lettenek az ígéretek, és a' ti fiaitoknak, avagy maradékitoknak.
2. Mert Rom. 11. 16. Ha a' gyűkér szent, szentek az ágak-is.
3. Mert a' ti gyermekeitek szentek, 1 Cor. 7. 15.
4. Mert a' miképpen hogy a' Dávid hetednap i kis-gyermekeének idvességét, 2 Sam. 12. 23. és az Izrael népe között nyolczadnap előtt környűlmetéltenségben ki-múlt sok ezer gyermekeknek idvességeket nem gátolhatta-meg az, hogy környűlmetéltkedést nem érhettenek: Ugy a' ti édes apro magzatitokat-is (kikéi az Isten igiretei Act. 2. 39.) idvezítette a' Jesus Christus, ha külső vízzel való keresztséget nem érhettenek-is.

Innen észébe veheti akarki, mely hamis légyen a'

Sámbar

Sámbár tudománya, melyben a' keresztleletlen gyermekeket a' Christustól el-szakasztja, s' pokolra taszítja. Talám a' Sámbár tudománya szerént idvezült ama' meg-keresztelkedett Simon Magus (ha a' keresztyén szülék keresztleletlen magzati mind el-kárhoztanak-is) Act. 8. 20. *É. d.* Mert ha nem Christus ága az a' ki keresztleletlen, Christus ágának kell lenni, Sámbárként, Simon Magusnak, a' ki meg-keresztelkedett vala. Judás Ischáriotesnek-is jobbá vagyon hát dolga, hogy sem az olyan kisdedeknek, a' Sámbár vallása szerént. Oh dögletes vallás mely rutul ellenkezel a' Sz. Irással!

§ 22. A' Sz. Irás világosó így tanít: Gal. 3. 27. Valakik a' Christusbá meg-keresztelkedetek, a' Christust öltöztétek-fel. De ezzel-is a' Pápista vallás így ellenkezik: Csak fél keresztyén (u. m.) a' kit meg nem bér-máltanak; az az, 1. A' kit a' Püspök arczul né csapott. 2. A' kinek homlokára kereszt formát né kent. 3. A' a'ire amaz igéket nem mondotta: *Signo te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis &c.* NB. A' Bér-málást pedig, nem a' Christus, sem né az Apostolok, hanem Higinus Pápa koholá 157. esztendő tájban. Hanem ellenkeztek jo Pápista uraim itt-is a' Sz. Irással! Nosza mutassátok-meg, hol? és miben egyyezett az Apostolok kezeinek másokra valo vetése, (mellyet említ Sámbár pag. 88.) Act. 8. 14, 15, 16, 17. a' ti bold Bér-málástokkal? *X ut Tók.* Ellenkeztek hát, ha nem egyyeztek a' Sz. Irással.

§ 23. A' Sz. Irás így tanít világoson: Jac. 5. 16. Vallyátok-meg egymásnak bűneiteket, és imádkoz-

zatok

zatok egymásért, hogy meg-gyogyittassatok. A' mely igékben, a' ki nem vak, láthattya, hogy a' fülben való gyonásnak még csak árnyéka sincsen:

1. Mert nem mondgya az Apostol hogy a' Papnak, hanem egymásnak vallyuk-meg; szol pedig az Ap. az ő halgatoinak, avagy levelét olvaso minden hiveknek. Ugy pedig ha igazatakarnának a' Pápista Papok, ők-is tartoznának meg-gyonni a' kölségnek. De ha Sámbar Páter itt szot fogadna, s' tirkos gonofságit elő beszéllené, bizony volna mit hallani, s' csudálni Magyar országnak.

2. Nē mondgya ott hogy bocsásítok-meg egymásnak (a' mint a' Pápás Papok szoktak) hanē imátkozzatok egymásért hogy meg-gyogyittassatok. Látod!

De a' Pápista Papok ellenkeznek ezzel-is, kik ilyen vallásban vadnak:

1. Nem szükség hogy az emberek egymásnak vallyák-meg az ő bűnöket, hanem csak sugják a' Pap fülébe. Ezt nem a' Sz. Írásból, hanem Innocentius III. Pápa műhelyéből kapák, a' ki pápálkodék 1198 esztendő tájban.
2. Nem szükség imátkozni, hanem a' helyében vessen a' Pap valami terhet a' bűnt vallo ember nyakába, (mellyet nem tudom mitsoda elmével poenitentiának hinak.)
3. Csak meg kell oldozni azt, az az, meg kell a' Papnak bocsátani minden elő-számlált bűneit a' sugonak. Hiszem gonosz pazarloi ezek a' Sz. írásnak! Az ilyenek volnának ám a' szent írással való ellenkezések.

§ 24. Christus Urunk Matth. 26. 26. & d. Marc. 14. 22. & d. Es Pál Ap: 1 Cor. 11. 23. & d. világoson tanítták, hogy az Ur Vacsorájában való kenyér, nem a' Christus Szűz Máriától születtetett valóságos teste, sem a' pohár nem az ő valóságos vére, hanem annak jele és pecséttye.

1. Mert ha az Ur Vacsorájában lévő kenyér valóságos teste, és a' pohár valóságos vére volna a' Christusnak, az Ur Vacsorája ugy né volna Sacramentü.
2. Mert mivel a' háláadás után, az adás előtt már a' kenyeret meg-törte vala Idvezítőnk, nem mondta volna hogy *meg-törtetetik*, hanem *meg-törteték*.
3. Mert ha a' Christust magát ennők, az Ur Vacsorájával nem élhetnénk a' Christus emlékezetire, az vagyon pedig parancsolva, hogy azt cselekedgyük az ő emlékezetire.
4. Mert a' Christus, maga-is élvén azzal, maga magát ette volna, még pedig csonkán, nem egészen; Mert tudni való dolog az, hogy a' ki valamit észik, azt, szájjal, fogakkal &c. észik, és az eledelt gyomrába le-nyeli. Lehetetlen dolog pedig, hogy az élő száj, fogak, és az emésztő gyomor, egyszer s' mind élő-is légyen s' eledel-is. Az sem lehetett, hogy a' látható Christus láthatatlan Christust őtt légyen meg, mert ugykettő csinálódott volna az egy Christusból.
5. Tilalmas-is volt eleitől fogva az ember hus étel, és az ember vér ital.
6. Nem mondhatta volna Pál Ap: a' teste vált kenyeret, és a' vérré vált pohárt (ha azzá vált volna a' Pá-pisták vélekedése szerént) ismét kenyérnek és pohárnak,

nak, 1 Cor. II. 27. hanem ha ujjobban az utolsó igék ereje által, a' Christus teste viszsza változott volna a' kenyérnek és pohárnak állatnyára, mellyet még a' Pápisták sem mernek állatni.

7. Nem volna ugy igaz hogy a' Christus testének bé kellett fogattatni az egektől addig, miglen mindenek meg-épitetnek, Act. 3. 20, 21.

8. Nem volna hát a' Christus test szerént el-jöendő (a' mint a' Credoban vallyuk) ha már az ostyában jelen volna.

9. Teremthetnék hát az igék ereje által az alá való bűnös teremtett állatok, a' bűn nélkül való teremtő Christust, a' mely hallatlan képtelenség.

10. Kegyetlenebbek volnának ugy a' Pápisták a' Sidoknál, ha kegyetlen fogokkal rágnák a' Christust, a' kit a' Sidok csak meg-ölének, de meg nem évének.

Jele hát és pecséte a' Christ^{us} testének és vérének az Ur vacsorájában lévő kenyér és pohár, nem valósága. Igy magyarázza a' környűlmetélkedést is maga az Isten Gen. 17. mert v. 10. *Szövetségnek mondgya azt,* (mint a' Christus testének a' kenyeret az Ur vacsorájában.) v. 11. pedig meg-magyarázván maga az Isten a' maga szavait, *Szövetség jelének mondgya még a' Pápista Bibliában-is, Rom. 4. 11. Láttátoké Pápista uraim mint segíti az Isten a' Cálvinistákat a' Sz. Írás magyarázásában? Ismét; Joh. 6. 63. Igy-is szól Idvezitőnk: A' lélek az (u.m.) a' mely meg-elevenít, a' test nem használ semmit. A' beszéd mellyet én szölok néktek lélek és élet.*

De a' Pápisták Sámbar Attyokkal egy uton járván,
mind

mind ezekkel így ellenkeznek: Nem jele és nem pecsétje a' Christustestének és vérének az Ur vacsorájában lévő kenyér és pohár, hanem maga az Ur az, a' pohárban pedig oly bizonyoson volt a' Christus valóságos vére, a' mely nyilván vagyon hogy nem bor váltott-meg minket, Sámbar szavai ezek, *Q. 3. par. 2.* § 24. p. 90. Kérdgyétek-meg kérlek szommal; Miért volt hát ki-öntendő a' Christus vére? hiszem ki vala már akkor öntve a' bor, úgy hogy azt többször ki nem önték, hanem csak ivák azt. Ez rut ellenkezést csak a' vakok nem láthatták.

§ 25. A' Szent Irás világosan tanította, hogy minden hívóknak szükségesképpen kell az Ur Vacsorájában lévő kenyeret enniük, és abban lévő bort inniük, nem csak a' Papoknak. Kérlek olvasátok-meg, *Matt. 26. v. 26, 27.* Es mikor ennének vévé Jésus a' kenyeret, és mikor hálákat adott volna meg-fegé, és adá az ő tanítványinak, és monda: Vegyétek, egyétek, ez az én testem. Es mikor a' pohárt vette volna, és hálákat adott volna, adá nékiek, mondván: Igyatok ebből mindnyájan. *Ísmét; 1 Cor. 11. 26.* Valamenyiszer ejenditek e' kenyeret, és ijándgyatok e' pohárt, (látod!) az Urnak halálát hirdesétek míg el-jövend. *Ísmét; Ibid. v. 28.* Probállya-meg azért minden ember (nem csak minden Pap) magát, és úgy egyék ebből a' kenyérből, és úgy igyék ebből a' pohárból. hallod! *Ísmét; Ibidem v. 29.* Mert valaki észik és iszik méltatlanul, kárhozatot észik és iszik magának. Szent irás ez, ugyé?

De ezzel-is a' Pápista Papok így ellenkeznek:

1. Nem

1. Nem kell az Ur Vacsoráját kenyérrel osztani, hanem felszűletetes osztáival. Hol hát a' kenyér? Miért nem adott a' Christus olyan osztát? Talám nem volt ki meg-tudgya fűtni? Oh rut vallás! oh szent írással való rut ellenkezés! Bizony hire sem vala a' Christus és az Apostolok idejébé a' régi szent vallásban a' felszűletetes osztának, hanem a' Sándor Pápa műhelyéből kele-ki 119 esztendő tájban.

2. Nem kell az Ur Vacsorájában a' pohárt a' kőtségnek adni, hogy abból igyék, mert a' pohár osztása után nem a' kősegről parancsol a' Christus, hanem csak az Apostolokrol mondgya hogy, ezt cselekedgyétek valamenyifzer iszfűátok. Sámbar szavai ezek, *Q 3. par. 2. § 25. pag. 93.* Hiszem mérész hazugság ez! Hallád hiszem a' szent írásból fellyeb, hogy minden embernek meg kell próbálni magát, és ugy kell enni abból a' kenyérből, és ugy kell innya abból a' pohárból, 1Cor. 11. 28. Nem csak a' Papnak.

Csak világi vendégségben-is, ha ki olyan eledelt adna enned, a' melynek semmi tápláló ereje nincsen, (a' minémű az osztá) innod pedig semmit sem adna, mit mondanal? Kérdgyétek-meg Pápista uraim Sámbar Atyátokat. honnan mutattya-meg:

1. Hogy nem tápláló erejű kenyérrel kell az Ur Vacsoráját osztani? Mert a' Christus ollyannal osztá.
2. Hogy a' Christus vérére nincsen szűkfégek a' külső secularis embereknek szintén ugy mint a' Papoknak? Mert szent Pál Hebr. 9. v. 22. azt

tanitíya, hogy vér ontás nélkül nem léfzen bocsánat. Talám a' Pápísta embereknek nem kell bűn bocsánat? Miért csallják hát el a' Pápísta Papok szegényeknek pénzeket? Ugyan nagy a' több látótlágok között a' Christus vére el-tolvajlani az-
októl a' kikért ki-ontatott. Vésziteké eszetekbe innen Pápísta uraim mitsodás bogarak után indultatok? Nyissa-meg az Isten szemeiteket hogy láthassatok!

Bizony nem a' Christus Scholájából tanulták a' Pápísta Papok, hogy a' bort el-vonnyák a' kölségtől, hanem az után sokkal, Innocentius III. Pápa műhelyében kovácsoltaték 1198 esztendő tájban.

A' Tridentomi Conciliom Sess. XXI. Can. I. erről így adá-ki foga fejérét: *Si quis dixerit, ex Dei praecepto, vel necessitate salutis, omnes & singulos Christi fideles utramque speciem sanctissimi Eucharistiae sacramenti sumere debere, Anathema sit.* A' kozza hiszem szent Pált!

A' Constantiai Conciliom Sess. XIII. így végezte az Apostol és a' Jesus Christus ellen: *Licet Christus suis discipulis administraverit sub utraque panis & vini specie, venerabile hoc Sacramentum; tamen hoc non obstante, consuetudo communis, sub una tantum specie pro lege habenda est. Vide ibidem plura.* Látodé mely gonosz Schola ez? Fellyeb becsüllí ám az a' közönséges rosz szokást a' Christus Jesus szent rendelésénél.

Leo Pápa Serm. 4. de Quadrag. Ismét; Gracianus de Consec. dist. 2. Azt írják hogy a' Manichau-

chæusok communicálnak vala csak egy szin alatt. Nem a' Christust követik hát ez aránt-is a' Pápafok, hanem a' Manichæus Eretnekeket.

3. Így ellenkeznek még-is a' Pápisták a' szent írással. Nem kell tiszta bornak lenni az Ur Vacsorájában, hanem azt vízzel kell meg-elegyíteni. Ezt sem a' Christus Scholájából tanulták, mert a' Christus nem tölte abba vizet: hanem Sándor, Pápa műhelyében forrasztaték a' viz a' borhoz, 119. esztendő tájban. Láttjátoké dicsiretes valástok ez aránt-is hogy semmi helyet nem talál a' szent írásban.

§ 26. A' szent írás ezt-is világosan taníttya, hogy már az Uj Testamentumban nincsen több Pap a' Christus Jesufnál, nem-is kell lenni, elég-is egyszeri érdemes áldozattya, úgy hogy nem szükség, sőt lehetlen-is többször meg-áldoztatni. Heb 9. v. 28. erről így ír szent Pál Apostol: Egyszer áldoztatott-meg hogy sokaknak bűnöket el-venné, másodszor bűnért valo áldozat nélkül jelenik-meg azoknak a' kik őtet várják. Ismét; Ibidem v. 25. Nem azért ment-bé, hogy gyakorta áldozza-meg magát —. Ismét; Ibidem v. 26. (Mert különben gyakorta kellett volna szenvedni világ teremtetésétől fogva) hanem most egyszer jelent-meg ömagának meg-áldozása által — a' bűnöknek el-törlesztére. Confer Esa. 63. v. 3.

De a' Pápista Papok itt-is így ellenkeznek:

1. Semmiképpen nem elég hogy a' Christus egyszer magát meg-áldozta, hanem minden misében

szükség hogy a' Pap-is meg-áldozza, mert egyéb ajándékot nem találunk ezen kívül olyan tisztát. Lásd Sámhárt *Qu. 3. part. 2. § 26. pag. 94.*

2. Cornelius à Lapide, igen hires Pápista, *Comment. in Epist. ad Hebr. cap 7. v. 7.* itt ilyen káromkodásra-is nem irtozik ki-fakadni: *Major est (inquit) Sacerdos sacrificans Christo sacrificato in missa.*

3. Gabriel Biel, *lect. 4. in Can. Missa* ilyen semtelenül ír: *Qui creavit me, dedit mihi creare se; & qui creavit me sine me, creatur mediante me.* Látodé mely mérész a' szent irás ellen a' Pápista vallás?

4. Nem csak meg kell áldozni a' Christust, hanem ugyan meg-is kell enni a' misében. Oh bizony nagyobb kegyetlenség ez a' Sidokénál!

Elsőben, mert azok csak a' halando Christus testét vonák halálra; de a' Pápisták a' dicsőségben uralkodo Christus halhatatlan testének marczongói.

Másodszor, mert a' Sidok csak meg-ólék a' Christust; de a' Pápisták meg-is észik.

Harmadszor, a' Sidok a' teremtésnek tisztiben soha sem merték avatni magokat; de a' Pápisták (az ő ítéletek szerént) Urat teremtnék, s' csak hamar meg-is észik. Illyen okokra nézve mondgyák a' Cálvinisták (a' mint hiják őket a' Pápisták) a' mise felől, hogy az a' Christus egyszeri áldozatjának meg-tagadása, és árkozott bálvány imádás. Tudakozzátok-meg kérlek Pápista uraim Sámhárt Atyáktól. Mellyik Evangelistánál avagy Apostolnál találta valaha

ta valaha emlekezetit a' misének? Ti találtátok s' tiétek-is legyen bár.

Ha a' Pápisták né találtnak Isten előtt kedves aján-dékot, találtunk mi, mert arra így igazított minket szent Pál: Heb. 13. 15. A' Christus által (u.m.) szűn-telen vigyünk Isten eleibe, nem Christus testét, ha-nem dicsiretnék áldozattyát, az az, az ő nevéől valo vallás tévő ajakinknak gyűmölcsét. Látodé Rokon? Ellenkeztek hát ti a' szent írással, mert olyan áldo-zattal akartok Istennek kedveskedni, a' melyet a' szent írás tilalmaz.

§ 27. A' szent írás világosan így tanít, Jac. 5. v. 14, 15. Betegé valaki ti kóztetek? hivassa az Egyhá-zi szolgákat, (a' Presbytereket,) és imátkozzanak é-rette, meg-kenvén azt olajjal az Ur nevében. Es a' hitből származott imátság meg-tartya a' beteget, hogy ha bűnt cselekedett, meg-bocsáttatik néki.

De ezzel-is a' Pápista Papok így ellenkeznek:

1. Ne minden beteg hivassa a' Presbytereket, hanem csak a' ki halo félben vagyon, mert *extrema un-ctio*, az az, utolsó kenet az.
2. Ne hivassa az Egyházi szolgákat (Presbytereket) mert elég csak egy csengettyűs Pater-is.
3. Nem kell a' betegnek egyéb tagjait meg-kenni olajjal, hanem csak szemeit, füleit, orra lyukait, száját és kezeit. (Csuda hogy el-hadták a' kől-dőkét.)
4. Nem csak olajjal kell meg-kenni, (a' mint az A-posztolok idejében kenik vala a' betegeket, mig a' rend kívül valo gyógyításnak csudálatos ereje még
fenn

fenn vala) hanem Szent olajjal, még pedig olyannal melyet nem valami Costa Presbyter, hanem maga a' Püspök szentelt-meg. Ez volna ám a' szent írás betűjét meg-toldani, melyet Sámbar tilalmaz vala, *Qu. 3. par. 2. § 11. pag. 76.* mert nincsen a' szent írásban *Szent olaj*, hanem csak olaj, még a' Pápista Bibliában-is. Ezt-is Sylvestert Pápa műhelyéből kapák a' Pápisták.

5. Nem csak könyörgeni kell a' betegért, sem nem csak kenni kell azt olajjal, hanem im ez igéket-is rá kell mondani a' betegre: *Per istam sanctam unctionem & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus, quicquid deliquisti per visum, auditum, gustum, odoratum, tactum, Amen.*

Kérlek Paterek mondgyátok-meg hol vettétek ezeket? mert Jakab Apostol nem tudá ám ilyen formulát szabni? Itt-is láthatyátok ha látni akarjátok a' szent írással valo ellenkezésteeket. Ezekért és ezekhez hasonlo dolgaitokért mondgyák a' Cálvinisták, hogy merő babona és majmoskodás a' Pápista kenet, (*extrema unctio.*) Mert a' mint Dominicus Soto Pápista Atyátokfia-is írja, *in 4. dist. 24. q. 1.* A' Jakab Apostoltol említett kenet mindgyárt meg-szűnt, mihelt a' rend kívül valo gyógyítáfnak csudálatos ereje meg-szűnt. Tanullyátok-meg hát tőle, ha eddig nem tudjátok.

§ 28. A' szent írás világosan igy tanít, *1 Cor. 7. 15.* Ha a' hirtelen el-mégyen, ám mennyen-el, nem vetettett rabság alá az atyáhu, avagy a' keresztyén aszfonyiállat az ilyen dologban. Ha a' Patakon meg-

lított

fűtött Bibliának a' fűsti el nem fogta volna a' Sámbar Pater szeme világát, annyit tett volna ám ez, s annyit-is téfszen, hogy a' kit hitetlenül el-hagy ferje vagy felesége, házasságban élhet, nem rab. O'vald ide Matth. 5. 32. c. 19. v. 9.

De ezzel a' Pápista Papok így ellenkeznek: Ha hitetlenül el-ment-is a' hitetlen, nem élhet házasságban az ártatlan. Rab hát az ártatlan fél? Nem igaz hát a' mit Pal monda! Oh rut ellenkezés! Tudd-meg mindazonáltal, hogy ha valamely felesége hitetlenül el-hagyott, avagy jó csomo pénzt ad a' szent Atyáknak a' Pátereknek, avagy Pápista vallásra áll, ha más valláson volt addig, könnyen meg-engedik a' házasságot. Sok példát hozhatnék ide, de csak egyet említek. Fileki *alias* Kecskeméti János, ki ideig (míg vétekbe nem esék) Fejérvári Káplánságot (a' mint nem helyesen hívják) visele, hitetlenül hagyta el jámbor feleségét. Nem hogy feleséget nem engedtek volna neki a' Pápisták, midőn Sogor asziszonyával esett nyájasságáért kényszeríteték Pápistává lenni, (mert köztünk élete fogyott volna el) de még a' követériben adának egyet Pofonban, s' ma-is ott lakik.

A' szent irás azt-is világosan tanítja, hogy nem szabad embernek el-venni az ő atyafiának feleségét, Levit. 18. 16. Matth. 14. 4. Marc. 6. 18.

De a' Pápa vallása a' szent irás ellen meg engedé Cásimir Lengyel Királynak, hogy el-vegye atyafia feleségét. Továbbá, másod izen való atyafiat-is meg-engedi a' Pápista vallás hogy el-vehesse *per dispensationem* a' Fejedelem és a' nagy Ur, melyről il-

lyen végezést tőn a' Tridentomi Conc. Sess. 24. c. 5.
In secundo gradu nunquam dispensetur, nisi inter mag-
nos Principes & ob publicam causam. Ugyan ott látd
 a' harmadik Canont-is. Kelléire több példa?

Philippus II. Burgundia Dux viduam sui Pa-
trui duxit.

Ferdinandus Rex Neopolitanus Amitam suam.

Emmanuel Portugallia Rex duas Sorores.

Catharina Anglia Regina duobus fratribus nupsit.

Ez illyenek volnának ám a' szent írással valo ellenkezősek. Soha bizony nem hiszem hogy illyenkor a' Feje nem bodult volna meg a' Pápista vallásnak. Bolondoskodhattak hát a' tagok-is &c.

§ 29. A' szent írás azt-is világosan taníttya, hogy nem idegen nyelven, hanem értelmesen kell szollani a' gyülekezetekben, hogy a' kölség értse, épüllyön, és Ament mondhasson. - 1 Cor. 14. v. 19. így szol Pál Apostol: A' keresztyéni gyülekezetben inkább akarok őt szót szollani értelemmel, hogy egyebeket tanítsak, hogy nem mint tíz ezeret idegen nyelven. Ismét; Olvasd ide v. 21. Ibid. v. 22. Az idegen nyelvek azért jelenségek nem a' hiveknek, hanem a' hitetleneknek &c. Hallod!

De a' Báál Papjai ezzel-is így ellenkeznek: Cssk Deák nyelven kell a' misét szolgáltatni, mert tud az Isten Deákul, így szol Sámbar *Qu. 3. part. 2. § 29. pag. 98.* En-is ezt kérdem te kegyelmedtől domine Sámbar. Hát az Isten nem tudé Magyarul, Németül, Horvátul, Totul, Törökül, Tatárul? &c. Miért nem szollotok inkább Sidoul s' Görögül? avagy minden

den nyelveken? Miért tiltátok-meg az Apostol ellen 1 Cor. 14. 29. hogy más nyelven ne légyen szabad misézni, hanem csak Deák nyelven? Mellyik Apostoltól tanultátok azt? Bizony egyiktől sem, mert Adorján Pápa találá azt 772 esztendő tájban, sokkal az Apostolok után. Ki a' Leo Császártól el-rontatott képeket-is fel-támasztá. Ez volna ám a' szent írással ellenkezni!

§ 30. A' szent írás így tanít világosan, Exod. 20. 4. Ne csinálly magadnak faragott képet, sem semmi hasonlatosságot, &c. Ismét; v. 5. Ne hajolly-meg azok előtt, és ne tisztellyed azokat, olvasd ide Rom. 1. 23. 8. d. Ismét; Deut. 4. 15, 16. Oltalmazátok annakokáért szorgalmazatosan a' ti lelkeiteket, mert semmi hasonlatosságot nē láttatok az napon, mellyen tinéktek szollott az Ur, a' tűzből a' Horeb hegyén. Hogy meg ne fertesztessétek magatokat, csinálván magatoknak valami faragott képet avagy valami bálványnak ábrázattyát, az az, férfinak vagy asziszonyi-állatnak képét. &c. Sz. írás tudománya ez, Látodé?

Dea' Báál Papjai ez ellen-is így tanítanak: Igen-is csinállyatok; öntsetek, irjatok, faragjatok, Angyaloknak, embereknek, férfiaknak, asziszonyoknak ábrázattyokra, sőt meg-is hajollyatok azoknak, csokollyatok, tisztellyétek azokat. Láttjátoké most-is mint firattya Anyátok, Anyátok purgatorium tűzében kénlodo lelkeket, ama' reszelt sós retek agyvelejű Kép, &c. Lássa-megaz Iste n s' e világ hogy ha nem szent írással valo ellenkezéseké mind ezek?

De itt már: kettőt mond Sámbar pag. 98.

1. Hogy a' Cherubimok csinálását Isten parancsolta. Lásd erről. *Qu. I. § 2. n. 51.*
 2. Hogy a' Cálvinisták magok-is bálványok, mert Isten Képei. Felelet:

1. Nem kellene hát a' Pápistáknak oly fokot költenia' bálványokra; Mert elég Cálvinistákat teremtett az Isten; Jobb-is volna az Isten munkáját imádni, (ha az Isten tilalma ellen nem esnek) hogy sem valamely részeges képiro keze munkáját.

2. Nagy kegyetlenség hát a' Pápistáktól, hogy a' szegény Cálvinistákat gyűlölik, üldözik &c. méltóságra kellene inkább emelni. Nám csak egy néma fa képet-is oly nagy bűnnek tartanak őszve-vagdalni, hogy azért Fejedelmeket-is ki szoktanakátkozni. Így cselekedék Sisimus Pápa 706. esztendő tájban. ki megátkozá Philippus Fejedelmet, csak azért hogy a' képeket őszve-rontará, s' meg-égetteté. Bizony többet érdemlenek hát ma a' Pápisták kik a' Cálvinistákat (kiket Sámbar Isten képeinek esmér lenni) ily kegyetlenül gyűlölik, üldözik &c.

§ 31. A' szent irás azt-is világosan taníttya, hogy az Új Testamentomban csak egy oltárok vagyon az igaz hiveknek, mely által szüntelen kell vinniek Isten eleibe dicsiretnek áldozattya, Heb. 10, 15. Apoc. 5.8. és cap.8.34. De a' Báál Papjainak ezreni ezer, sőt számlálhatatlan sok oltárok vagyon, melyeken (az ő itéletek szerént) magát a' Christust áldozák, a' mint erről szollánk fellyeb. *Ti éitek legyenek berkeitek, hegyeitek, és oltáritok, elég nekünk az egy Jesus Christus.*

§ 32. A' szent irás így tanít világosan 1 Thess. 5. 21, 22. Mindeneket meg-probályatok, a' mi jó azt meg-tartsátok, mindentől a' mi gonosz meg-oltalmazátok magatokat. Ismét; 1 Job. 4. v. 1. Szerel-mesim ne hidgyetek minden léleknek, hanem meg-probályátok a' lelkeket, hogy ha Istentől vadnak.

De a' Pápista Papok ezekkel-is így ellenkeznek:

1. Nem kell mindeneket meg-probálni, mert ha valaki Cálvinista Prædikátor tanítását halgattya, könyvét olvassa &c. mint valami nagy bűnt meg kell gyonni. Elég azt hinni a' mit a' Római Ecclesia hiszen.

2. Nem kell mindentől a' mi gonosz oltalmazkodni, hanem inkább a' Papához oly engedelmeséget kell mutatni, hogy ha a' jot rosznak, ellenben a' roszszat jonak mondgya-is, el kell hinni. Cusanus így szolla, a' mint fellyeb meg-hallok Qu. 3. par.

2. § 14.

3. Nem jó a' köfségnek Bibliát olvasni, mert a' Sz. irás csak veszedelem, halál, és minden tévelygésre való kapu nyitás, így dicsiré-meg Sámbar a' Sz. Irást, Qu. 3. par. 1. n. 6. pag. 60. Nem csuda hát hogy meg-sűttette Patak várában a' Bibliát, ha ilyen hiszemben vagyon felőle. Lásd erről bővebben odafel nálam-is.

Hamissan mondgya tehát Sámbar Péter Qu. 3. p.

2. § 2. pag. 99. a' Cálvinisták felől, hogy azt tanítanák, hogy senki mást ne próbállyon, hanem a' ki mi-ben születtetett csak abban maradgyon, mert a' szent irás olvasását nem tiltyuk mi senkitől, mint ő, pag. 100. hanem

hanem inkább még a' Pápistákat-is arra kérjük, hogy ne hidgyenek a' csábító Papoknak, hanem a' szent írásból próbállyák-meg őket. Ne legyenek a' szén égető hirtin, ki csak azt hiszi volt a' mit az Ecclesiá : és ha kérdették tőle, mit hiszen az Ecclesiá, azt felelte, hogy azt a' mit ő : tovább nem mehetett.

§ 33. A' szent írás azt tanította, hogy az Evangelium csak azoknak homályosa' kik el-vešznek, 2Cor. 4.3,4. Láts bőven erről *Qu. 3 par. 2.* Ismét; Christus Urunk Joh. 5. v. 39. Még a' Sidokat-is így inti, (nem csak a' Papokat) Tudakozzátok (u. m.) az írásokat, mert néktek úgy tetszik, hogy azokban órók életetek vagyon: Es azok a' mellyek én rolam bizonyfágot térsznek, Pál-is Timothéust arról dicsiri, 2Tim. 3.15. hogy gyermekfégétől (nem csak Apostolfágától) fogva tudtaa' szent írásokat. Ismét; Ibidem v.16, 17. A' szent írást (mellyet Sámbar gyaláz, s' fűtőgettet) így dicsiri: A' tellyes írás (u. m.) Istentől ihlettetett, és hasznos a' tanításra, a' meg-jobbitásra, a' fegyelemre, melly igazságban vagyon, hogy tőkélletes legyen az Isten embere (nem csak a' Pap) minden jó cselekedetekre tőkélteffen fel-ékesitetett. Ismér; Act. 17. 11. A' Bærea Városbéliék között kétség nélkül voltanak mives emberek-is, ugymint Timárok, Szócsók, Szabók &c. mert ottakkor még hírek sem volta' Jesuitáknak és a' több pilifes Papoknak, még-is azzal dicsiri Pál Apostol inkább a' Theffaloniabéli Sidoknál, hogy nem csak bé-vőrték az Isten beszédét nagy serényféggel, hanem mindennap tudakozták-is az

is az írásból, ha azok úgy volnának, a' mellyeket hallának.

De ezekkel-is a' Biblia fűtő Papok így ellenkeznek: Nem csávába valo (u.m.) a' szent írás, Sámbar mondgya pag. 100. Mely szavai mind a' szent írásnak méltósága ellen, s' mind pedig a' jo lelki esmeretű keresztyén mives emberek becsületek s' lelkek ellen, temerdek embertelenségét, szemtelenségét, s' tudatlanságát mutogattyák a' tudákos Paternek. *De similibus idem est iudicium.* Mit mondgyak itt hamarsággal? R. *Fur odit lucem. Cupitque leges suppressas qui sibi criminis est conscius.* Nem örömezt vetné csávába Sámbar a' Bibliát, mert a' mit oda vetnek ki szokták venni onnan. Jobnak itéli ő Atyasága, hogy megfűlydön s' hamuvá légyen egy járást, hogy soha világot ne láthasson, a' mint cselekedék a' Méltóságos Rákoczi Fejedelmek Bibliáival Patakon. De megitéli az Isten.

Mind ezekből immár, a' kinek Isten elmét s' okoságot adott, könnyen által-láthattya, mely gyalázatosan szakada Ina ez Három Kérdések körül gögősdön furkározó Sámbar Mátyás Jesuitának, és mint hanyattaték-el fundamentumostol Fövenyen épített Háza.

Intés, Apoc. 18. v. 4.

Fúffatok-ki Babylonbol én népem, és ne legyetek részelek az ő bűneiben, hogy az ő bűntérséivel megne bűntetteffetek, vers. 5. Mert az ő bűnei meggyűlvén

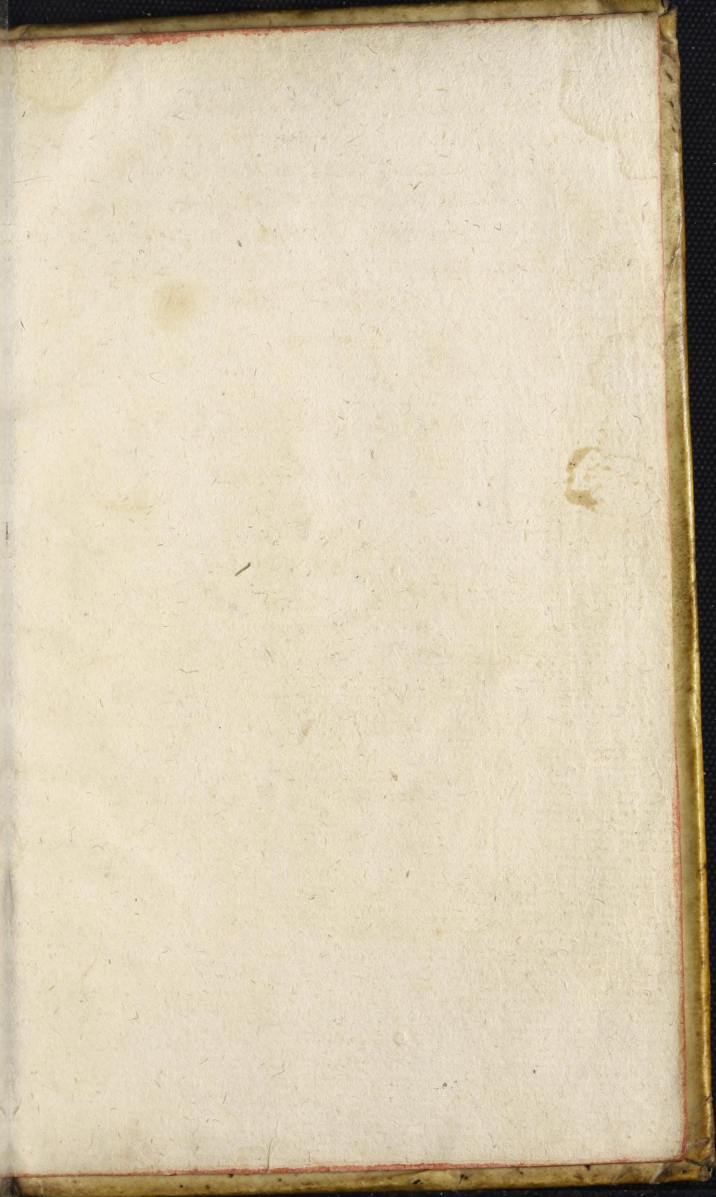
gyűlvén szintén az égig hatottanak, és meg-emle-
kezett az Isten az ő gonofságirol, v. 19. Jaj, jaj,
ama' nagy Város &c. egy órában el-pusztult, v. 20.
Őrülly annak veszedelmén meny, és szent Aposto-
lok és Propheták. Mert az Isten meg-büntet-
te a' Babylont ti éretteitek valo bosz-
szu-állásban.

V E G E

SOLI DEO GLORIA.

Idolis ignominia.

146 FÖV: EPIT: HAZ ROM:

gyűlvén szintén az égig hatottanak, és meg-emle-
kezett az Isten az ő gonofságirol, v. 19. Jaj, jaj,
ama' nagy Város &c. egy órában el-pusztult, v. 20.
Órúly annak veszedelmén meny, és szent Aposto-
lok és Propheták. Mert az Isten meg-büntet-
te a' Babylont ti érettetek valo bosz-
szu-állásban.

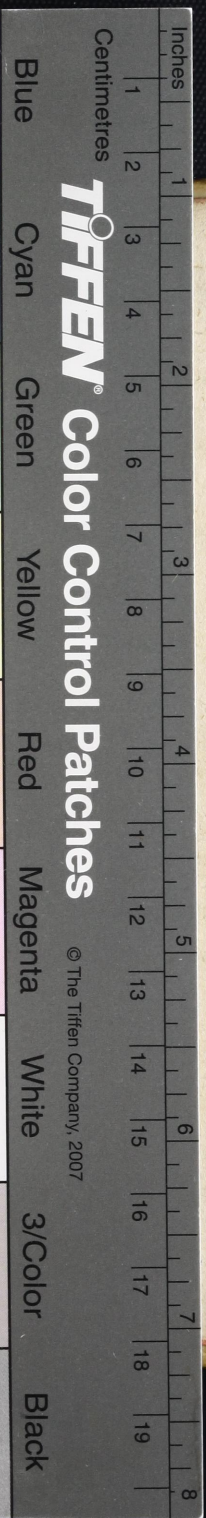
V E G E

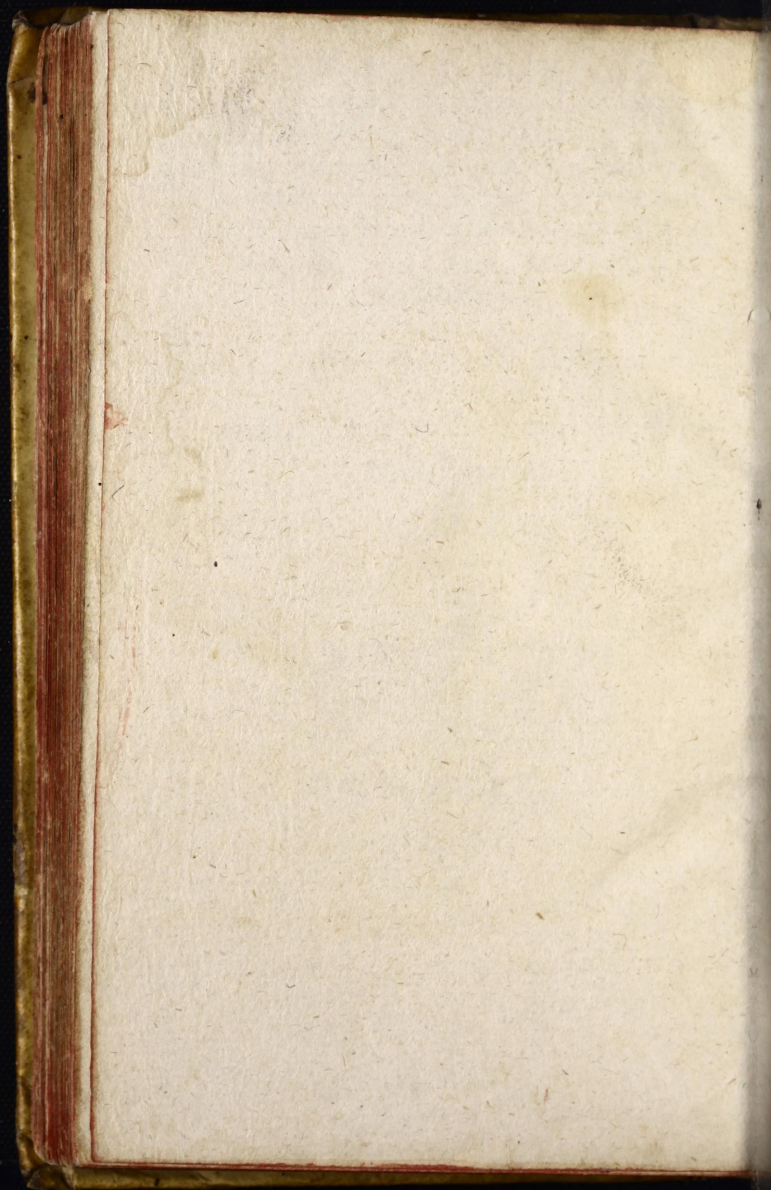
SOLI DEO GLORIA.

Idolis ignominia.

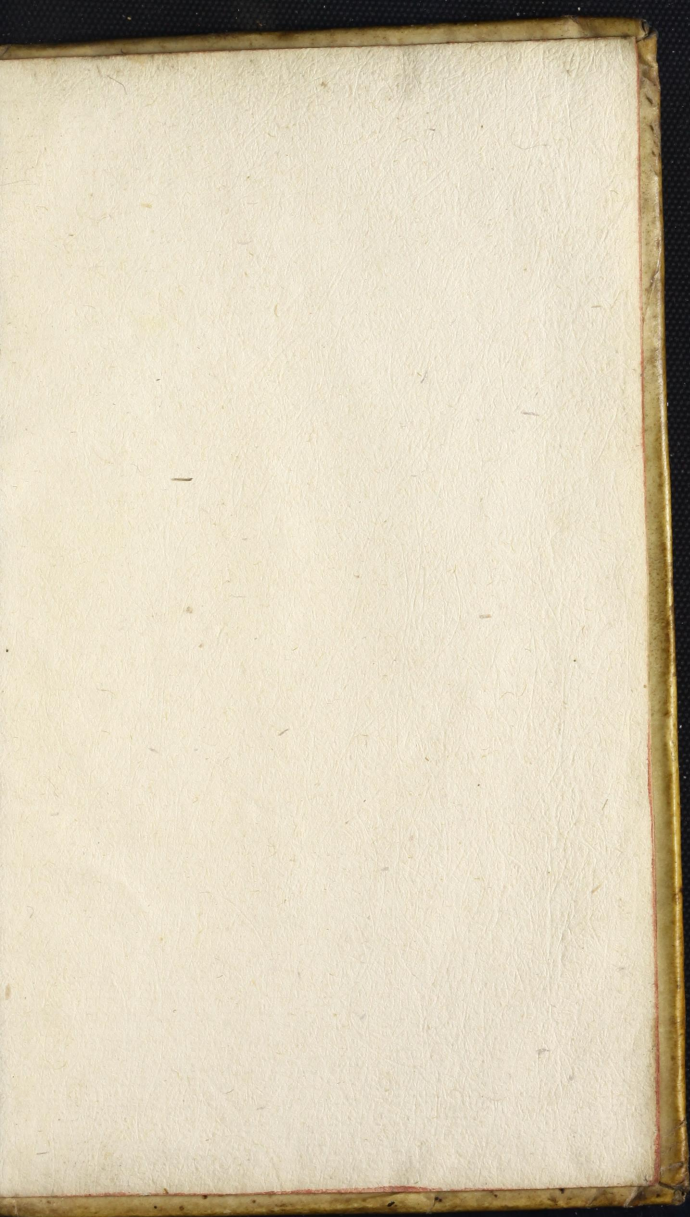

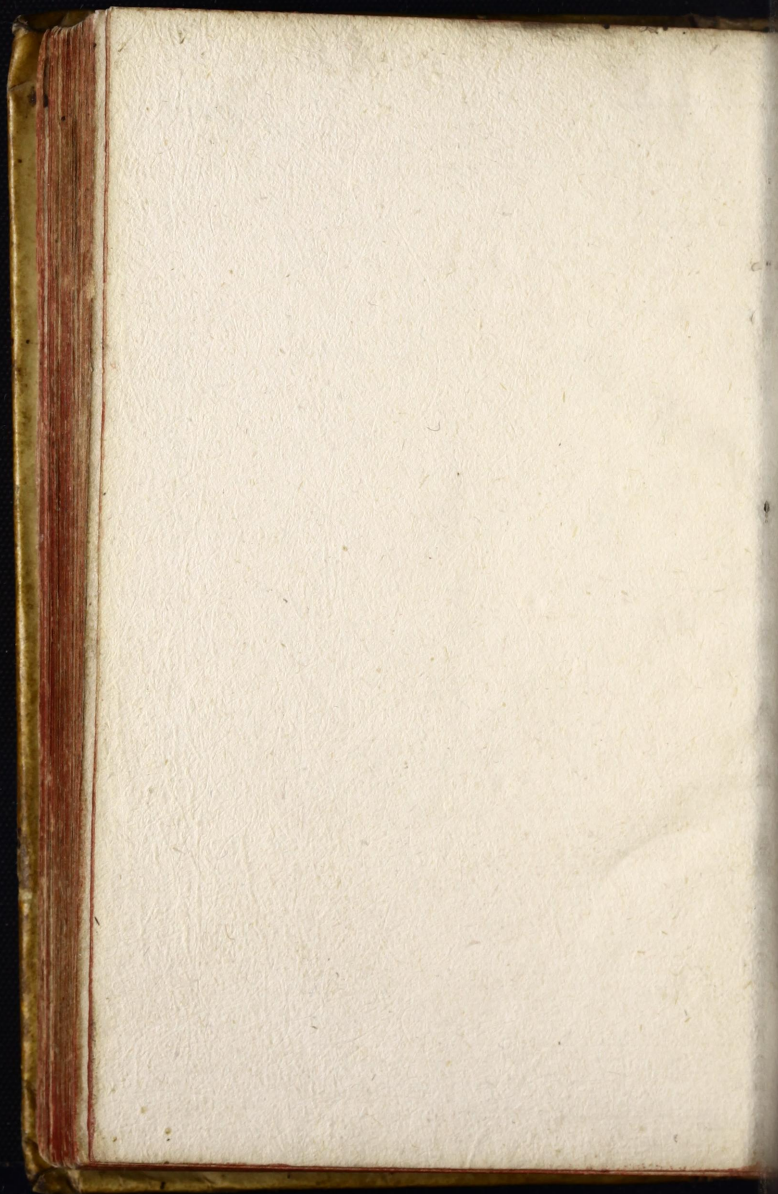

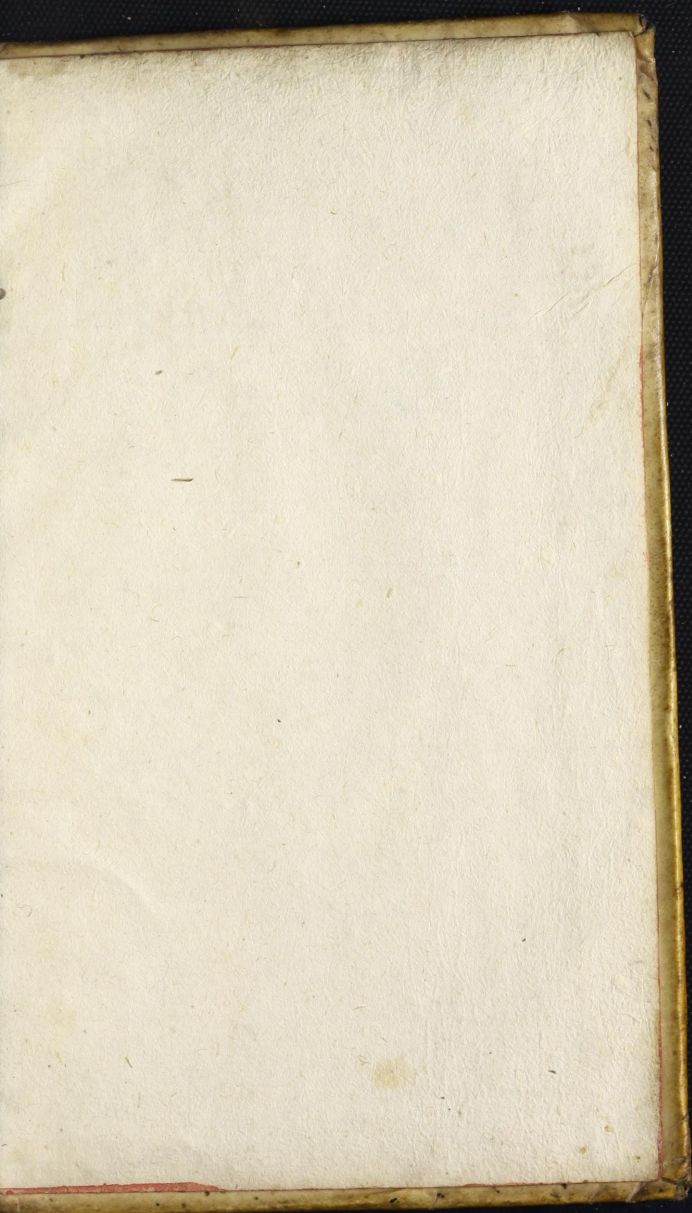

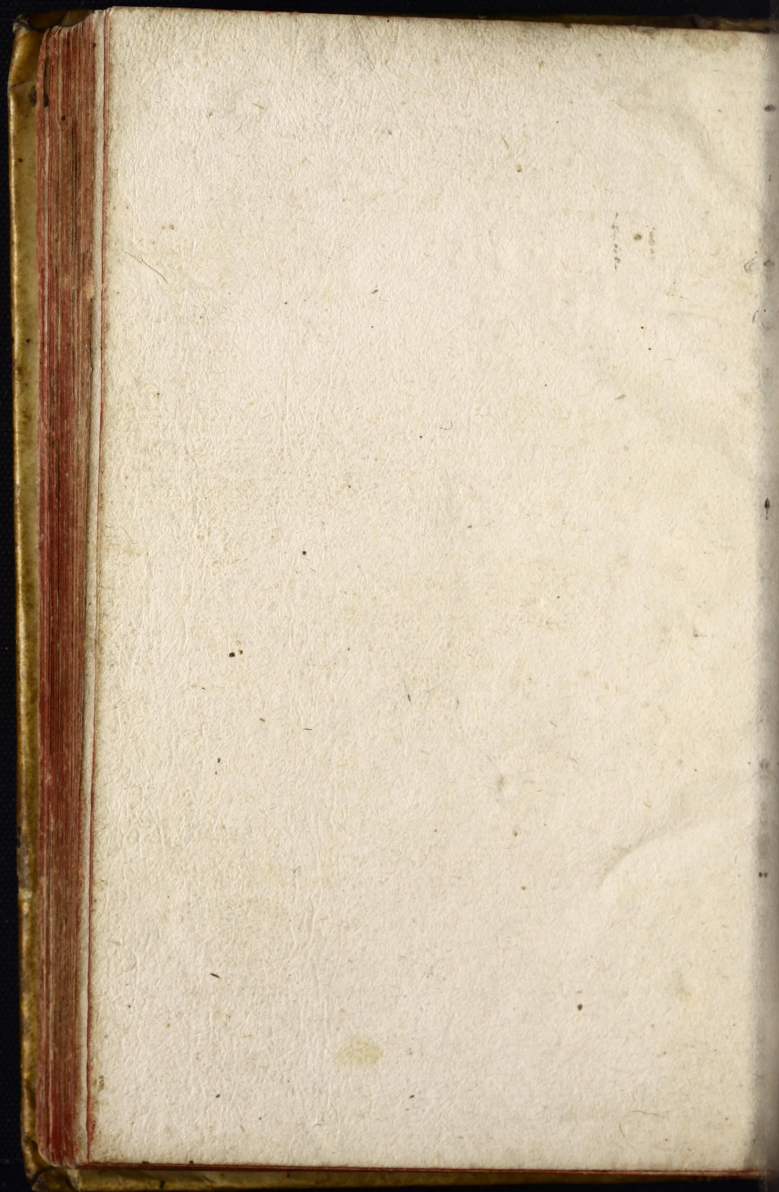

1791

B. R. n. R. L. L. L. L.

12. P. L. L. L.

